

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

โดย

นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

โดย

นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT ON THAI IDENTITY
AND WISDOM FOR THE FIRST YEAR HIGH VOCATIONAL STUDENTS
BY INQUIRY-BASED LEARNING APPROACH**

**By
Boonmak Jadpanin**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้” เสนอโดย นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. บำรุง ชำนาญเรือ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)

...../...../.....

51262306 : สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้/เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย

นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์ : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย
ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ. ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์, ผศ. ดร. มาเรียม นิลพันธุ์, และผศ. ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม.
244 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิ
ปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย
ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับชั้น
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 จำนวน 50 คน โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม ที่กำลังศึกษาอยู่ใน
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการ
จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษา
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิ
ปัญญาไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. ....2.....3.....

51262306: MAJOR : TEACHING SOCIAL STUDIES

KEY WORDS: INQUIRY-BASED LEARNING APPROACH/ THAI IDENTITY AND WISDOM

BOONMAK JADPANIN: THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT ON THAI IDENTITY AND WISDOM FOR 1ST YEAR HIGH VOCATIONAL STUDENTS BY INQUIRY-BASED LEARNING APPROACH. THESIS ADVISORS: ASST. PROF. ORRAPIN SIRISAMPHAN, Ph.D., ASST. PROF. MARIAM NILAPHAN, Ed.D., AND ASST. PROF. CHAIYOS PAIWITHAYASIRITHAM, Ed.D. 244 pp.

The objectives of this research were to: 1) compare learning achievements on Thai identity and wisdom of the first year high vocational students before and after the implementation of Inquiry-based Learning Approach; 2) study the students' opinion towards the Inquiry-based Learning Approach. The sample was 50 first year high vocational students, studying in the second semester of academic year 2553. They were selected by simple random sampling. The research instruments were: 1) lesson plans based on the Inquiry-based Learning Approach; 2) a pre-test and a post-test on Thai identity and wisdom; and 3) questionnaires on the Inquiry-based Learning Approach. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test dependent.

The results of this research were:

1. The learning achievement on Thai identity and wisdom of the first year high vocational students before and after the implementation of the Inquiry-based Learning Approach were significantly different at the level of .05 and the scores on the post-test were higher than the pre-test.
2. Most of the students' opinion towards the Inquiry-based Learning Approach on Thai identity and wisdom intelligence was highly positive.

Department of the Curriculum and Instruction   Graduate School, Silpakorn University   Academic Year 2011
Student's signature .....
Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. บำรุง ชำนาญเรือ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อนัน ปันอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา อาจารย์สาธิต จันทรวินิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยการศึกษา และอาจารย์มนัสนันท์ รอดเชื้อจิน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ให้มีประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. อรพรรณ สีนประสงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาการจัดการ เพชรเกษม คณาจารย์และนักศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระอาจารย์พิระวัฒน์ นนเทศา ที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย และให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคำมี จาคพันธ์อินทร์ คุณแม่แสงดาว จาคพันธ์อินทร์ ขอบคุณ นายสันติ จาคพันธ์อินทร์ และนายสราวุธ จาคพันธ์อินทร์ ตลอดจนคุณภักสรดา จาคพันธ์อินทร์ และเด็กชายชนพัฒน์ จาคพันธ์อินทร์ ภรรยาและบุตรที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมนุชาพระคุณ อุปัชฌาย์ อาจารย์ พระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้แสงสว่างแห่งปัญญา แก่ผู้วิจัย ขอคุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอให้ทุกท่านมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ตลอดกาลนาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	13
สมมติฐานการวิจัย.....	13
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	13
ตัวแปรที่วิจัย.....	13
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย.....	14
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546.....	17
จุดประสงค์.....	17
โครงสร้าง.....	18
หลักการ.....	18
จุดมุ่งหมาย.....	19
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.....	22
ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	22
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.....	24
จุดมุ่งหมายของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	25
หลักจิตวิทยาพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	27
ประเภทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	27
ขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	29

บทที่	หน้า
บทบาทของครูผู้สอนในการสอบแบบสืบเสาะหาความรู้.....	36
บทบาทของนักเรียนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	37
ประโยชน์และข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.....	38
แนวความคิดเกี่ยวกับคำถาม.....	40
ประเภทของคำถาม.....	42
เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย.....	49
ความหมายของเอกลักษณ์.....	49
ความสำคัญของเอกลักษณ์.....	51
ประเภทของเอกลักษณ์.....	52
การอนุรักษ์และการพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทย.....	52
ความหมายของภูมิปัญญาไทย.....	53
การจำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไทย.....	54
คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย.....	55
การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย.....	57
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
งานวิจัยในประเทศ.....	60
งานวิจัยต่างประเทศ.....	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตัวแปรที่ศึกษา.....	66
แบบแผนการวิจัย.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.....	79

บทที่	หน้า
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1.....	80
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผลการวิจัย.....	85
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	90
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	91
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	101
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	229
ประวัติผู้วิจัย.....	244

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	หน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม หมวดวิชาสามัญทั่วไป วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย จำนวน 13 หน่วย การเรียนรู้ เวลา 120 ชั่วโมง.....	20
2	หน่วยการเรียนรู้วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 และ 11 เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญาไทยจำนวน 18 ชั่วโมง.....	21
3	แสดงลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกันของรูปแบบการทําปฏิบัติการ สืบเสาะสำเร็จรูปกับการทําปฏิบัติการสืบเสาะไม่สำเร็จรูป.....	28
4	แสดงวิธีการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน.....	48
5	แสดงแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและหลังเรียน (The One – Group Pretest – Posttest Design).....	66
6	วิเคราะห์การจัดทําหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 – 11 เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย	67
7	แสดงการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญาไทย ตามแนวคิดของบลูม (Bloom).....	70
8	แสดงเกณฑ์การประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.....	73
9	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และเนื้อหา เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญาไทย.....	78
10	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญาไทย จำนวน 90 ข้อ.....	79
11	แสดงการปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน.....	80
12	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และเนื้อหา เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญาไทย.....	230

ตารางที่		หน้า
13	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และ ภูมิปัญญาไทย จำนวน 90 ข้อ.....	232
14	แสดงการปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน.....	236
15	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย.....	238
16	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิ ปัญญาไทย จำนวน 90 ข้อ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows.....	240
17	แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิ ปัญญาไทย ก่อนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1.....	243

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นตัวนำสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศจึงให้มีการศึกษาเครื่องมือพัฒนาบ้านเมืองของตนในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ การศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้การเตรียมคนให้มีคุณภาพ มองไกล คิดไกล ใฝ่ดี หรือเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้ที่ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 :2) และจากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีต่างๆ ของโลก ทุกประเทศจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาประเทศให้ประชากรทุกคนเป็นผู้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลถึงการจัดการโดยตรง ซึ่งครูเองก็ต้องมีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลก เพื่อเตรียมพร้อมในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบทบาทของผู้สอน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างเหมาะสม

แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545 – 2559 : 17) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา โดยมุ่งให้ทุกคนได้เข้าถึงบริการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการจัดศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาคน และสร้างสรรค์สังคมคุณภาพภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เน้นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย เพื่อไม่ให้สูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มคุณค่าของจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ได้กล่าวว่า

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ จึงกำหนดมาตรฐานวิชาชีพให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านการสื่อสารทางเทคนิค การจัดระบบข้อมูล การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดควบคุมและพัฒนาคุณภาพ แสดงบุคลิกและลักษณะของผู้ประกอบอาชีพด้านธุรกิจ โดยสามารถให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติงาน และแก้ปัญหาด้วยหลักการ เหตุผลเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังให้มีจริยบรรณในวิชาชีพ มีจิตสำนึกที่ค้ำต่อองค์กร (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมอาชีวศึกษา 2546 : 2)

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2548 : 16) ได้กล่าวการเรียนรู้เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยเท่ากับการทำความเข้าใจจักสังคมของตนเอง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยนั้นจะช่วยปลูกฝังความรักมาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งชาติและความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติ นอกจากนั้นการศึกษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ช่วยเสริมสร้างการมองปัญหาทุกชนิดของมนุษย์อย่างฉลาดและมีเหตุผลก่อให้เกิดการพัฒนาสติปัญญา ทั้งนี้เพราะการศึกษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความยุติธรรม ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความมีระเบียบ ความช่างสังเกต ความละเอียดถี่ถ้วน ความรอบรู้และเฉลียวฉลาด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ศึกษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยเป็นบุคคลที่มีไหวพริบ ทันคนทันต่อเหตุการณ์และทันสมัย รวมทั้งการศึกษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยยังเป็นรากฐานการนำไปสู่การฝึกนิสัย ทักษะคิด และค่านิยมที่ถูกต้อง มีจิตวิญญาณ กล้าวิพากษ์วิจารณ์ในแนวทางริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงออกในทางที่ถูกและมีเหตุผล การเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความรอบคอบ และรู้จักขั้นตอนของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (จินตนา กิจบำรุง 2545 : 4)

หัวใจสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยบรรลุเป้าหมาย คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น เนื้อหาที่ใช้สอนต้องมีการสอดแทรกความรู้รอบตัว และเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปด้วย แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่ตอบสนองกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาโดยละเลยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ไม่นำเหตุการณ์และ

ปัญหาจากชุมชนเข้ามาเรียน ไม่สนใจวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ค่านิยม และภูมิปัญญาไทยเป็นผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นการศึกษามุ่งผลิตคนเพื่อป้อนตลาดแรงงานอันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้ (วิชัช วงษ์ใหญ่ 2543 : 2) สอดคล้องกับกฤษณันันท์ สมะพะพุทธ (2535 : 4) ที่กล่าวว่า ระบบการศึกษาของเราเน้นการสอนความรู้ความจำเพื่อนำไปทดสอบ เป็นผลให้ผู้เรียนต้องมุ่งเรียน เพื่อจดจำเนื้อหาของบทเรียนให้ได้มากที่สุด ปัญหาของผู้เรียนอยู่ที่ว่าข้อสอบจะถามอะไรก็ไปหาเรื่องนั้น ๆ มาไม่จำเป็นต้องผ่านกรรมวิธีขั้นตอนการสอนที่พิสดารแต่อย่างใด และชาติรี สำราญ (2544 : 45) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมักจะเน้นข้อสอบวัดความรู้ความจำจากตำรา น้อยนักที่จะสอบวิธีการเรียนรู้ แม้แต่สถาบันชั้นสูงที่รับนักศึกษาเลื่อนระดับเข้าเรียนต่อก็สอบเน้นความรู้ความจำ เด็กๆ ต้องท่องจำจากตำราวิชาการไปตอบ ครูแต่ละคนจึงมุ่งสอนหนังสือมากกว่าวิธีการหาความรู้เพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (ม.ป.ป. : 1-2 อ้างถึงใน อัญชลีกร นนทโคตร 2549 : 6) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนมีความทุกข์จากการเรียน ทำให้เด็กมีเจตคติต่อการเรียนไปในทางลบ มองว่าการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องสนุก ไม่น่าเรียน และยังการสอบเข้าแต่ละระดับเน้นเฉพาะเนื้อหาวิชาที่ยังเพิ่มความเครียดให้เด็กมากยิ่งขึ้น จนเกิดปัญหาเรื่องความประพฤติของนักศึกษาและนับวันปัญหาเหล่านี้จะรุนแรงมากยิ่งขึ้น การปฏิรูปการศึกษานั้นจะต้องเน้นในเรื่องของการปฏิวัติกระบวนการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา

จากสภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยภาพรวมครูส่วนใหญ่มุ่งเน้นทำตามระเบียบของกรมวิชาการ (2540 : 5) ได้มีข้อเสนอให้มีการพิจารณาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา ดังนี้

1. ระเบียบการวัดผลเน้นการสอบมากกว่าการสอนทำให้ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียน
2. การวัดผลการเรียนเน้นความจำมากเกินไป ไม่เน้นการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ไม่เน้นความสามารถของนักศึกษา
3. ข้อสอบส่วนใหญ่เป็นปรนัย ครูจึงจับกับตัวเลขของคะแนนมากเกินไป
4. ครูยังไม่เข้าใจวิธีการวัดผลอย่างถ่องแท้มักใช้วิธีการวัดผลโดยการสอบเพียงอย่างเดียว
5. วิชาสังคมศึกษามีผลการเรียนรู้ทางการเรียนต่ำมากแต่ยังไม่มีปรับปรุงแก้ไข
6. วิธีการวัดผลยังไม่เหมาะสม การประเมินจึงขาดประสิทธิภาพโดยเฉพาะวิธีการวัดผลของครูยังไม่ถูกต้องและเป็นระบบ

จากผลการวิจัยของกรมวิชาการข้างต้นนั้น ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวมพร สุคนธ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงสภาพการสอนวิชาสังคมศึกษาว่าครูผู้สอนจะใช้วิธีการบรรยายและอธิบายเนื้อหาตามบทเรียนเมื่อไม่ทันตามหลักสูตรขาดเทคนิคในการจัดการเรียนการ

สอน มีการวัดผลประเมินผลที่ไม่หลากหลาย สอดคล้องกับสาเกิต แก้วนิมิตร (2548 : 6) ที่กล่าวว่า การสอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งแต่เพียงเนื้อหา และความจำทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสังคมภายนอกได้ วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย นักศึกษาไม่เห็นประโยชน์ และคุณค่าและรัตนา เขตผดุง (2542 : 2) ที่สรุปไว้ว่านักศึกษาไม่ชอบเรียนวิชาสังคมศึกษา เนื่องจาก เนื้อหาวิชาสังคมศึกษามีมาก น่าเบื่อ ต้องเรียนในเรื่องที่ไม่สนใจ

จากการประเมินของฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมพบว่า ระดับผลการเรียนรู้ของหมวดสามัญปีการศึกษา 2550-2552 ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่ได้ค่าระดับผลการเรียน 3-4 ในรายวิชาเอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ส42103 ในปีการศึกษา 2550 คิดเป็นร้อยละ 70.31 ปีการศึกษา 2551 คิดเป็นร้อยละ 70.42 และปีการศึกษา 2552 คิดเป็นร้อยละ 70.37 เมื่อสรุปแล้วผลการเรียนอยู่ที่ 70.84 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินของโรงเรียนที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากผลการเรียนรู้อย่างต่ำข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังใช้การเรียนการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่และเน้นให้นักศึกษาท่องจำ ทำให้นักศึกษาขาดทักษะการค้นคว้าหาเหตุผลขาดความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ระดับสูง การเรียนการสอนด้วยวิธีการถ่ายทอดแบบครูเป็นศูนย์กลางนี้ ทำให้นักศึกษาขาดทักษะในการแก้ปัญหา ดังนั้นครูควรเปลี่ยนบทบาท จากผู้บอกผู้อธิบายผู้ออกคำสั่งมาเป็นผู้สร้างกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับอมรวิชช์ นาครทรรพ (2542 : 9) ที่กล่าวว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการแก้ปัญหาแล้วนำไปปฏิบัติได้จริงคือโรงเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้รอบรู้และปลูกฝังทักษะต่างๆที่เกิดขึ้นแก่นักศึกษา แต่การเรียนการสอนของครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะสอนโดยใช้ตำรา และเน้นการท่องจำ สภาพการเรียนการสอนยึดครูเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยาย เนื้อหาและมีบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักศึกษาเป็นผู้รับฟังและจดจำตามคำบอกของครู ไม่มีโอกาสที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นหรือขัดแย้งใดๆ ทั้งสิ้น

ดังนั้นเพื่อให้นักศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม เกิดการพัฒนาผลการเรียนให้สูงขึ้น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยการเผชิญสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างทางความคิดที่ไม่สมดุลซึ่งทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างเพื่อให้เกิดความสมดุล กระบวนการดังกล่าวนี้ส่งผลให้นักศึกษาเป็นคนรอบคอบสมเหตุสมผล การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีจุดมุ่งหมายที่จะสอนให้นักศึกษาซึ่งจะต้องก้าวไปเป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคตได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่มีอยู่ในสังคมและให้สำนึกถึงความรับผิดชอบที่ตนมีต่อสังคม นอกจากตระหนักถึงปัญหาแล้ว นักศึกษายังจะต้องรู้จักวิเคราะห์ปัญหา สังคมใดที่ตรงอย่างมีระบบและถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่รู้จักกันมานานจากพื้นฐานปรัชญาการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ “Learning by Doing” ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งวัชรวิภา เล่าเรียนดี (2550 : 101) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist Theory) โดยมีองค์ประกอบของการเรียนรู้ คือคำถามหรือการถามคำถาม (Asking Questions) ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เหมาะสมกับสังคมโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านความรู้ ข่าวสารข้อมูล รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ การเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาสาระด้วยการสอนจากครูโดยตรงไม่เหมาะสมกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อวิธีแสวงหาความรู้และจัดการกับความรู้ มีทักษะการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งต้องอาศัยวิธีจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เน้นเป็นกระบวนการหรือวิธีคิด หรือวิธีแก้ปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องมีการสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและลงข้อสรุป รวมทั้งการใช้ทักษะการถามคำถาม การตั้งคำถามเพื่อการสืบเสาะและทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งทักษะดังกล่าวถ้ามีการฝึกใช้อย่างสม่ำเสมอผู้เรียนสามารถที่จะประยุกต์ใช้ในอนาคตได้ สอดคล้องกับดวงใจ บุญประครอง (2549 : 6) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะช่วยให้ นักศึกษาค้นเคยกับความจริงของโลก สร้างสัมพันธไมตรีได้อย่างถูกต้องกับความเป็นจริงอื่น ๆ มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดกระบวนการการคิดอย่างมีระเบียบ พัฒนาความสามารถในการเข้าใจความหมายด้วยวิธีการสังเกตสิ่งแวดลอมมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของแรนสมร อยู่สุภาพ (2541 : 54) ที่ว่าการสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการทางความคิด เป็นทักษะที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เป็นวิถีทางหนึ่งที่น่าไปสู่จุดหมายปลายทางที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่พัฒนาความรู้ความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำการแก้ปัญหานั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของภพ เลหาไพบุลย์ (2542 : 123) ที่ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

จากผลการวิจัยของลำดวน โสดา (2545 : 136) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังมโนคติ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เรื่องสารรอบตัว นักเรียนมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง สนใจในการเรียน

มากขึ้น กล่าวแสดงออกและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดีขึ้น และจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลพร คำเพราะ (2541 : 122) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่าการใช้ชุดการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนนิรัน ศรีประดิษฐ์ (2541 : 142) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาหระหว่างการสอนตามรูปแบบการสืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการแก้ปัญหากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากแนวคิดและการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาสามัญให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ความจริง คำตอบของสาระต่าง ๆ ด้วยการสืบค้นจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งผลการวิเคราะห์วิจัยที่นำไปสู่การสรุป คำตอบหรือผลการแก้ปัญหาในขั้นสุดท้าย ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้การดูแล แนะนำของครูผู้สอนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่มย่อย ๆ เพื่อหาทางแก้ปัญหา หรืออาจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อหาข้อสรุป การสอนเริ่มจากการที่นักศึกษามีข้อสงสัยสิ่งหนึ่งแล้วพยายามหาคำตอบ หรือ ข้อสงสัยเหล่านั้น โดยอาจเริ่มจากการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาโดยการไต่ถาม หรือสืบเสาะหาสาเหตุ เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหา มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การอภิปรายซักถามระหว่างครูกับนักศึกษา (ศิริพร หงส์พันธุ์ 2542 : 42) นอกจากนั้น ชันด์และโทบริดจ์

(Sund and Trowbrige อ้างถึงใน อุดมลักษณ์ นกฟุ้งพุ่ม 2545 : 48) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาแต่ละบุคคลได้ใช้กระบวนการคิดทางสมอง (Discovery Mental Process) ซึ่งได้แก่ การสังเกต การจัดประเภท การวัด การอธิบาย การอ้างอิง รวมทั้งคุณลักษณะต่างๆ อย่างผู้ใหญ่ และแนวความคิดของยัง (Young 1970, อ้างถึงใน อัญชลีกร นนทโคตร 2549 : 15) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ว่า กระบวนการคิดแบบสืบเสาะนั้นจะเริ่มจากการรับรู้สิ่งต่างๆ แล้วรวบรวมทดลอง จนเกิดมโนทัศน์และจดจำมโนทัศน์นั้นไว้ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่อไป การคิดแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กได้มีการหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเองการคิดแบบนี้เป็นการค้นหาสาเหตุหลายอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ จึงต้องมีการทดลองการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซัคแมน (Suchman 1962, อ้างถึงใน วารี ธีระจิตร 2534 : 77) ที่ว่าความรู้ต่าง ๆ ที่มีในโลกนี้เป็นผลที่ได้มาจากการศึกษา ค้นคว้า โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการที่เรียกว่าสืบเสาะ (Inquiry) ฉะนั้นในการสอนควรส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง และยังช่วยให้เกิดความคิดอย่างมีเหตุผล

หลักการของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ คือ การให้ผู้เรียนออกไปหาข้อมูลมายืนยันสนับสนุนความคิดของตนเอง โดยครูเป็นผู้ซักถามให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นต่อไป ดังนั้น หัวใจของการจัดการเรียนรู้แบบนี้อยู่ที่ การตั้งคำถาม การใช้คำถาม การให้ผู้เรียนทราบว่า จะตั้งปัญหาอย่างไร จะวิเคราะห์และแสวงหาคำตอบจากปัญหานั้นอย่างไร หลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียน โดยการตั้งปัญหาและตั้งคำถาม ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดความข้องใจและต้องการหาสาเหตุ เพื่ออธิบายปัญหานั้นโดยการสืบเสาะหาความรู้มาสนับสนุน (ประนอม เดชชัย 2531 : 194-195, อ้างถึงใน ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม 2543 : 17)

ซัคแมน (Suchman, cited in Joyce and Weil 2007 : 179) ได้เสนอขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอสถานการณ์ปัญหา ขั้นรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ขั้นรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบหรือพิสูจน์ ขั้นสรุปเป็นหลักการเพื่ออธิบายปัญหา และขั้นวิเคราะห์กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ นอกจาก 5 ขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ซัคแมน (Suchman, cited in Joyce and Weil 2007 : 185-186) ยังได้กล่าวถึงหลักสำคัญของผลการเรียนรู้ ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คือ ครูจะต้องสร้าง การอบรม เน้นย้ำสิ่งเหล่านี้ให้เกิดในตัวนักศึกษา นั่นคือ 1) นักศึกษาต้องมีจิตใจที่กล้าจะสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าถามคำถาม 2) นักศึกษาต้องเรียนรู้อย่างอิสระ 3) นักศึกษาต้องมีใจกว้าง ยอมรับในข้อมูลที่กำกวม น่าสงสัย และ 4) นักศึกษาจะต้องมีทัศนคติต่อความรู้ทั้งหมดว่า ความรู้ที่เราได้รับมานั้นยังไม่น่าเชื่อถือ ฉะนั้นควรได้รับการตรวจสอบและ

ทดสอบเสียก่อน นอกจากนี้แล้ว ชัคแมน ยังได้กล่าวอีกว่าครูต้องเตรียมนักศึกษาให้พร้อมที่จะใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะกระบวนการดังนี้ 1) การสังเกต 2) การรวบรวมจัดหมวดหมู่ 3) การจัดระบบข้อมูล 4) การพิสูจน์และควบคุมตัวแปร 5) กำหนดและทดสอบสมมติฐานและ 6) การอธิบายและลงสรุป

แมสไซแลส (Massailas 1966, อ้างถึงใน พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ 2541 : 58-59) ได้นำเสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมตัวเพื่อเผชิญปัญหา (Orientation) เป็นขั้นที่นักเรียนได้เห็นหรือเริ่มรู้ปัญหา ซึ่งอาจเกิดจากการอ่านข้อความจากแบบเรียน หรือบทความที่ครูเตรียมไว้แล้วเป็นเครื่องสะท้อน (Spring board) ให้เกิดความคิด เกิดปัญหา หรือครูอาจเป็นผู้เตรียมไว้แล้วโดยยกปัญหา หรือตั้งคำถามให้นักศึกษาวิเคราะห์หาคำสรุปความจากการซักถาม เพื่อให้เกิดความสงสัยอันจะนำไปสู่การหาคำตอบจากการแสวงหาข้อมูลอย่างมีระบบต่อไป 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) เป็นการกำหนดแนวทางให้นักศึกษาแสวงหาข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยการพิจารณาเรื่องราวที่เกี่ยวกับปัญหาที่นักศึกษาได้วิเคราะห์ในขั้นที่ 1 แล้วสรุปคำตอบที่คาดว่าจะเป็นไปได้ ซึ่งจะต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์หรือทดสอบ 3) ขั้นนิยามความหมาย (Definition) เป็นการขยายความหรือได้ให้ความหมายของคำ เพื่อให้เข้าใจตรงกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสืบเสาะข้อมูลมาทดสอบข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้ถูกต้อง 4) การสำรวจข้อมูลที่ถูกต้อง (Exploration) เป็นการสำรวจข้อมูล โดยการสำรวจว่าข้อมูลใดสอดคล้องหรือคัดค้านกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ 5) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล (Evidencing) เป็นการนำข้อมูลที่หามาได้ จากขั้นที่ 4 มาสนับสนุนและพิสูจน์สมมติฐาน โดยการค้นคว้าตามสมมติฐานที่นักศึกษาช่วยกันตั้งขึ้น 6) ขั้นสรุป (Generalization) เป็นการสรุปคำตอบของปัญหาจากหลักฐานที่ค้นคว้าได้มาทั้งหมด ดังนั้น ข้อสรุปนี้จึงมีคุณสมบัติชั่วคราว เมื่อมีหลักฐานหรือข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมข้อสรุปก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

วัชรรา เล่าเรียนดี (2548 : 79) กล่าวถึงขั้นตอน ในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา เพื่อให้นักศึกษามองเห็นและเข้าใจกับปัญหา
2. กำหนดสมมติฐานหรือแนวทางการสืบหาความรู้ ตัวแปรประเด็นปัญหาให้กำหนดสมมติฐาน ฝึกให้นักศึกษารู้เข้าใจวิธีการกำหนดสมมติฐาน เรียงลำดับความเป็นไปได้มากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดของสมมติฐาน โดยที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรม
3. การรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบถึงสมมติฐานหรือข้อพิสูจน์สมมติฐานที่เลือก หรือศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการ

4.ทดสอบสมมติฐาน ให้นักศึกษานำข้อมูลที่ได้ร่วมกันอภิปราย เพื่อสนับสนุนสมมติฐาน

5.สร้างข้อสรุป ให้นักศึกษาร่วมกันสรุปว่าปัญหานั้น หรือข้อสรุปปัญหานั้น หรือข้อสรุปนั้นเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ศึกษามีคุณค่า มีประโยชน์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ อาจจะให้ นำเสนอเป็นแผนภูมิแบบต่างๆ รายงานนิทรรศการ หรือชิ้นงาน

สมจิต สวธนไพบูลย์ (2535 : 105-110) กล่าวถึง ขั้นตอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่ามี 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นการสำรวจข้อมูล (Exploration Phase) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษา เพื่อจะนำไปสร้างเป็นความคิดรวบยอดต่อไป ข้อมูลอาจจะหามาได้จาก 3 แหล่ง แหล่งแรกได้จากการสังเกตวัตถุจริงหรือปรากฏการณ์โดยตรง แหล่งที่สองได้จากการทดลอง และสุดท้ายได้จากการรวบรวมมาจากที่อื่นอาจเป็นเอกสารหรือบุคคล

2. ขั้นสรุปเป็นแหล่งความรู้ใหม่ (Invention) หลังจากที้นักศึกษาได้ข้อมูลแล้วจะต้องนำไปคำนวณหรือจัดกระทำข้อมูลเสียก่อนแล้วจึงจะตีความและลงข้อสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่

3. ขั้นนำความรู้ใหม่ไปใช้ (Discovery) ครูต้องเป็นผู้จัดสถานการณ์อย่างใหม่เพื่อจะดูว่านักศึกษานำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์นั้น ได้จริงหรือไม่

นอกจากนั้น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2546 : 219 -220) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำข้อมูลสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัย หรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักศึกษาเอง หรืออาจเกิดจากการอภิปรายในกลุ่ม เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้อแล้ว เป็นตัวกระตุ้นให้นักศึกษาสร้างคำถามประเด็นที่ศึกษาในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจ ครูอาจให้ศึกษาจากสื่อต่างๆหรือเป็นผู้กระตุ้นด้วยการเสนอประเด็นขึ้นมาก่อน แต่ไม่ควรบังคับให้นักศึกษายอมรับประเด็น หรือคำถามที่ครูกำลังสนใจเป็น เรื่องที่จะใช้ศึกษา

2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่จะสนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ มีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวม ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ วิธีการตรวจสอบทำได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อ

ช่วยสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นตอนต่อไป

3. ขั้นตอนิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูล ข้อสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เขียนรายงานสรุป บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือวาดรูปสร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายอย่าง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้โต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดความรู้ได้

4. ขั้นขยายความรู้ (Exlication) เป็นการนำความรู้สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ถ้าใช้อธิบายเรื่องต่างๆ ได้มาก ก็แสดงว่าข้อจำกัดน้อย ซึ่งก็จะช่วยให้เชื่อมโยงกับเรื่องราวต่างๆ และทำให้ เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น

5. ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักศึกษามีความรู้ะไรบ้าง อย่างไรและมากน้อยเพียงใด เช่น จากใบงาน จากโครงงาน วิทยาศาสตร์ แบบทดสอบ จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ

สากียา แก้วนิมิตร (2548 : 8) กล่าวถึงขั้นตอน ในการสอนแบบเสาะหาความรู้แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเสนอปัญหา เป็นขั้นตอนผู้สอนจะเสนอปัญหาได้หลายวิธี เช่น การเล่าเรื่องการให้อ่านใบงาน ฟังเทป การดูวีดิทัศน์ การสนทนา สาธิต หรือพานักเรียนออกนอกสถานที่ เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ เพราะปัญหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดความกระตือรือร้นที่จะหาทางแก้ไข โดยเน้นการถามคำถามประเภททั้ง 6 ระดับ คือคำถามประเภทความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่วนผู้เรียนจะทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูนำเสนอร่วมกันระดมสมอง ตัวอย่างคำถามของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง สังคมสุขโขทัย เช่น มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่บอกว่า สังคมสุขโขทัยเลื่อมใสพระพุทธศาสนา? คำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยสุขโขทัยเป็นอย่างไร ? ถ้าวัดเป็นสถาบันทางสังคมของคนไทยในสมัยสุขโขทัยจะส่งผลดีต่อสังคมสุขโขทัยอย่างไร?

2. ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอน กระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาหรือเรื่องที่ผู้สอนนำเสนอ โดยวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยๆ หลายๆ ประเด็นและมอบหมาย

งานโดยอาจแบ่งเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเป็นคำตอบหรือแนวทางการแก้ไข้ปัญหา

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวางแผนการทำงานโดยอาจแบ่งงานกันเพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาจจะเป็นสถานที่หรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา สื่อ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เป็นต้น

4. ขั้นลงมือปฏิบัติ/สืบค้นข้อมูลเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ โดยแยกย้ายกันไปค้นคว้าหาข้อมูลอาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคลก็ได้

5. ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล/เสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแต่ละคนกลับเข้ากลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยร่วมกัน รวบรวม วิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุปเพื่อเตรียมนำเสนอ โดยตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน ซึ่งนำเสนอทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าได้ข้อสรุปและวิธีการสืบเสาะหาความรู้ สุดท้ายผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

6. ขั้นทบทวน/สรุป/และเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณา ทบทวนแต่ละประเด็นปัญหา ว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นเพื่อจะสรุปเชื่อมโยงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องโดยเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ในวงรอบใหม่

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบ ชิ้นงาน ใบงาน ส่วนนักเรียน จะประเมินตนเอง และเพื่อนร่วมประเมินจากผลงาน ชิ้นงานการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ขั้นตอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของสาทิกยา แก้วนิมิต (2548 : 8) เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่มีรายละเอียดชัดเจนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ขั้นเสนอปัญหา ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ โดยให้นักศึกษาสังเกตการณ์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วสร้างประเด็นหรือข้อปัญหาที่นักศึกษาสนใจ

2. ขั้นพิจารณาปัญหา ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาหรือเรื่องที่ครูผู้สอนนำเสนอ ด้วยการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆ ประเด็น และมอบหมายงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข้ปัญหา

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ นักศึกษาร่วมกันวางแผนการทำงาน เพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ

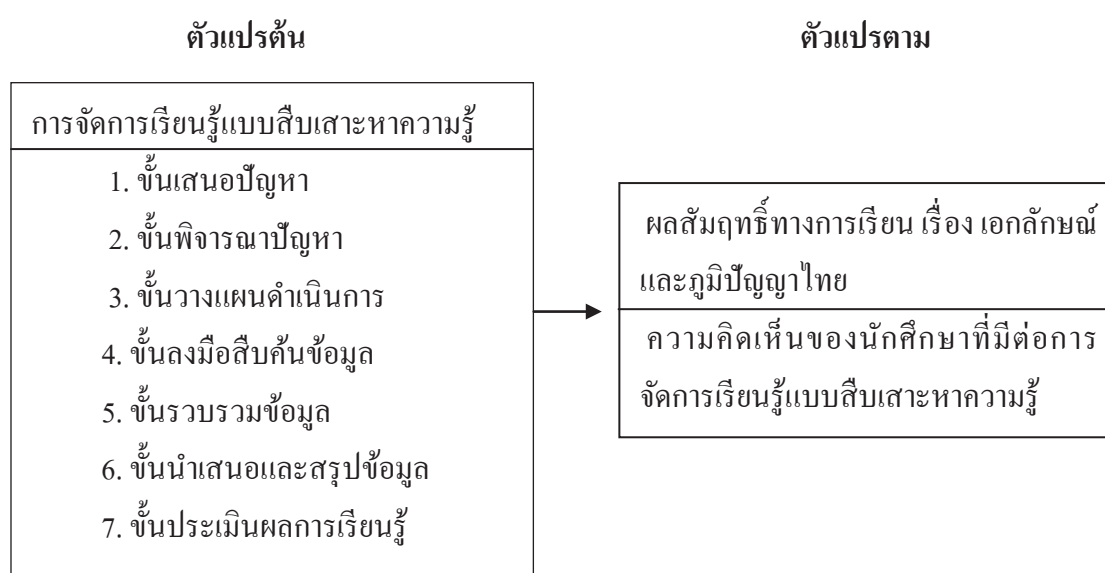
4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล นักศึกษาลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูลตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ ด้วยการแยกย้ายกันไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคล

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล นักศึกษาร่วมกันอภิปราย รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุป เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูลที่ไปศึกษามา

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล นักศึกษานำเสนอผลงานที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและนักศึกษาร่วมกันประเมินด้วยการสังเกตการปฏิบัติการเรียนรู้ ด้วยการทำแบบทดสอบ การทำใบงาน ใบความรู้ และร่วมกันประเมินจาก ผลงาน ชิ้นงาน และการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

จากการศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

คำถามการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง จำนวน 150 คน ทั้งนี้ นักศึกษาทั้ง 3 ห้อง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ห้องปวส.1/2 จำนวน 50 คน โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่วิจัย

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย
- 2.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในวิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย (ส 3000 – 1301) หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 – 11 เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของเอกลักษ์ณ์ไทย
2. ประเภทของเอกลักษ์ณ์ของสังคมไทย
3. ศิลปินแห่งชาติ
4. การอนุรักษ์เอกลักษ์ณ์ไทย
5. ความหมายและลักษณะของภูมิปัญญาไทย
6. สาขาของภูมิปัญญาไทย
7. ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4
8. ภูมิปัญญาไทยด้านความคิดและความเชื่อ
9. การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวิทยากรจัดการเพชรเกษม โดยใช้เวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ จำนวน 18 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าและแสวงหาคำตอบด้วยตนเองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจในการเรียนและสืบเสาะหาความรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักการทำงาน มีอิสระทางความคิด ค้นคว้าหาวิธีการแก้ไขปัญหาและค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ออกได้เป็น 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเสนอปัญหา 2) ขั้นพิจารณาปัญหา 3) ขั้นวางแผนดำเนินการ 4) ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล 5) ขั้นรวบรวมข้อมูล 6) ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล และ 7) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

2. เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเด่นหรือลักษณะส่วนรวมของสังคมใดสังคมหนึ่งอันแสดงความเป็นตัวของตัวเอง มีระบบมีระเบียบแบบแผนในตัวเอง

3. ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จัดองค์ความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง พัฒนาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลที่ดียิ่งามีคุณค่า ให้ประโยชน์ สามารถนำไปแก้ปัญหาและสามารถพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่นักศึกษาทำได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ความคิดเห็นของนักศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ ในด้านบรรยากาศ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

1.1 จุดประสงค์

1.2 โครงสร้าง

1.3 หลักการ

1.4 จุดมุ่งหมาย

2. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2.1 ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2.3 หลักการของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.4 หลักจิตวิทยาพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.5 ประเภทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.6 รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.7 บทบาทของครูผู้สอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.8 บทบาทของนักเรียนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.9 ประโยชน์และข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับคำถาม

2.11 ประเภทของคำถาม

3. เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย

3.1 ความหมายของเอกลักษ์ณ์

3.2 ความสำคัญของเอกลักษ์ณ์

- 3.3 ประเภทของเอกลักษณ์
- 3.4 การอนุรักษ์และการพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทย
- 3.5 ความหมายของภูมิปัญญาไทย
- 3.6 ลักษณะของภูมิปัญญาไทย
- 3.7 คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย
- 3.8 การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์ โครงสร้าง หลักการ จุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

1.1 จุดประสงค์

การจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ไว้ดังนี้ (วิรัช คุณวุฒินาถ 2549 : 1 - 10)

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษา สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ นำไปใช้ในการค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง และวิชาชีพบัญชีให้เจริญก้าวหน้า
2. เพื่อให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน วิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
3. เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะในวิชาชีพบัญชีไปประกอบอาชีพในหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน หรืออาชีพอิสระอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติงาน และแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย
5. สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. เพื่อปลูกฝังให้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร

1.2 โครงสร้าง

การจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 จะต้องศึกษารายวิชาจากหมวดวิชาต่าง ๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 85 หน่วยกิต ดังนี้ (วิธีฯ คุณวุฒิวิชาชีพ 2549 : 1 - 10)

1. หมวดวิชาสามัญ ไม่น้อยกว่า	21 หน่วยกิต
1.1 วิชาสามัญทั่วไป	(13 หน่วยกิต)
1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ	(ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต)
2. หมวดวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า	58 หน่วยกิต
2.1 วิชาชีพพื้นฐาน	(15 หน่วยกิต)
2.2 วิชาชีพสาขาวิชา	(24 หน่วยกิต)
2.3 วิชาชีพสาขางาน	(ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต)
2.4 โครงการ	(4 หน่วยกิต)
3. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	6 หน่วยกิต
4. ฝึกงาน	(ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน)
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร 120 ชั่วโมง	
รวม ไม่น้อยกว่า	85 หน่วยกิต

1.3 หลักการ

การจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการของการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2546 : 1)

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาอาชีพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการได้
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริงและเข้าใจชีวิต
3. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน วิชาชีพสามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และสามารถสะสมการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

1.4 จุดมุ่งหมาย

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2546 : 1)

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
  2. เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ
  3. เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
  4. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กร สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ
  5. เพื่อให้มีปัญหา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพ และการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง
  6. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั้น ๆ
  7. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
  8. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ
  9. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจุดประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา วิชาชีพชีวิตและวัฒนธรรมไทย รหัส 3000-1301 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. จุดประสงค์รายวิชา

1.1 เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทย การพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมไทย

1.2 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การใช้หลักธรรมของศาสนาในการดำรงชีวิต

1.3 เพื่อให้มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการสร้างจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

2. มาตรฐานการเรียนรู้

2.1 วิเคราะห์หลักธรรมและศาสนพิธีในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.2 ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่ออยู่ร่วมกันด้วยจิตสาธารณะ

2.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย เพื่อการดำรงชาติและความภาคภูมิใจ

3. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมไทย การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เพื่อสร้างจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักธรรมของศาสนา การรักษาเสถียรภาพของสังคม วัฒนธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

จากจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แบ่งหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย ออกเป็น 13 หน่วยการเรียนรู้ เวลา 120 ชั่วโมง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม หมวดวิชาสามัญทั่วไป วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย จำนวน 13 หน่วยการเรียนรู้ เวลา 120 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/สาระ	จำนวนชั่วโมง
1	สังคมและวัฒนธรรมไทย	8
2	ภาษาและวรรณกรรม	10
3	ศิลปกรรม	10
4	ประเพณีที่ภาค	8
5	นาฏดุริยางคศิลป์	10

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/สาระ	จำนวนชั่วโมง
6	ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	8
7	เพลงพื้นบ้าน	10
8	การละเล่นของไทย	8
9	ศาสนา	10
10	เอกลักษณ์ไทย	8
11	ภูมิปัญญาไทย	10
12	วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย	10
13	การพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมไทย	10
รวม		120

ที่มา : โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม , หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม
หมวดวิชาสามัญทั่วไป วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิก,
2546), 10.

จากจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นหน่วยการสอนในรายวิชาชีวิต
และวัฒนธรรมไทย ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการ
จัดการเพชรเกษม คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 และ 11 เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยจำนวน 18
ชั่วโมง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 หน่วยการเรียนรู้วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 และ 11 เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยจำนวน 18 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/สาระ	เวลา (ชั่วโมง)
10	เอกลักษณ์ไทย	
	- ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์	2
	- ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย	2
	- ศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ	2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/สาระ	เวลา (ชั่วโมง)
	- การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย	2
11	ภูมิปัญญาไทย	
	- ความหมายและลักษณะของภูมิปัญญาไทย	2
	- สาขาภูมิปัญญาไทย 10 สาขา	2
	- ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4	2
	- ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ	2
	- คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย	2
รวม		18

ที่มา : โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม , หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม
หมวดวิชาสามัญทั่วไป วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิก, 2546),
185 – 229.

2. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2.1 ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning หรือ IBL) เริ่มครั้งแรกที่อินลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1957 โดยริชาร์ด ซัคแมน (Richard Suchman 1962) ได้ก่อตั้งโครงการวิจัยเกี่ยวกับการสอนที่มหาวิทยาลัยอินลินอยส์ สหรัฐอเมริกา โดยเน้นการสอนตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีให้นักเรียนตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของซัคแมน ได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้ (สมใจ อ่องสุวรรณ 2537 : 15 - 16)

ขั้นที่ 1 ตั้งปัญหา ครูสร้างสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันในหลักการ เพื่อให้นักเรียนเกิดช่องว่าง (Gap) ระหว่างโครงสร้างการรับรู้และความคิดเห็นกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้นักเรียนเกิดความกระหายที่จะสืบค้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ซักถาม ในขั้นนี้นักเรียนจะตั้งคำถามเพื่อซักถามครู โดยให้คำถามนั้นอยู่ในรูปที่ตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น การที่กำหนดให้ถามเช่นนี้ก็เพื่อให้การสืบค้นเป็นไปแบบอุปมานให้มากที่สุดที่จะทำได้

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์กระบวนการสืบค้นด้วยคำถาม ในขั้นนี้ครูจะช่วยพิจารณาว่านักเรียนควรปรับปรุงการถามอย่างไร บางครั้งครูจะเปิดโอกาสโดยใช้เทปบันทึกเสียงให้นักเรียนได้ฟังคำถามของตนแล้วพิจารณาว่าตอนใดไม่เหมาะสม และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ในปี ค.ศ. 1966 ซัคแมน ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ภายหลังที่ได้ทดลองมาแล้วว่า การพัฒนาวิธีการของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ

1. อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการ เป็นสิ่งที่ช่วยครูในการทำให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ภาพยนตร์ การสาธิต เครื่องมือสำเร็จเป็นชุด หนังสือคู่มือ หนังสือที่ใช้ประกอบการใช้เครื่องช่วยสอน วิธีดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา เป็นต้น

2. เงื่อนไขของการเรียน สภาพที่จะสนับสนุนความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความรู้สึกเป็นอิสระ สภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสภาพของจุดสนใจ ความสบายใจ เป็นต้น

3. การจัดห้องเรียน หมายถึง การจัดที่นั่งเรียน การจัดกลุ่ม สิ่งจำเป็นอื่น ๆ

4. บทบาทของครู เช่น การเฝ้าและท้าทายให้นักเรียนคิด การให้อิสระในการทดลอง การช่วยวิเคราะห์ความยุ่งยากที่นักเรียนแก้ไขไม่ได้ และการช่วยแนะแนวทางตามโอกาส เป็นต้น

5. ช่วงแรกของการเริ่มต้นเรียน ครูควรดำเนินการให้นักเรียนเห็นและเข้าใจหลักการที่ถูกต้องบางอย่าง เพื่อยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในครั้งต่อไป แต่สิ่งที่ควรยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นอิสระและรู้สึกว่าได้ได้รับความสนับสนุน ความไม่รู้จักสิ้นของความรู้ ความเชื่อมั่นและความนับถือในตนเอง

ทิสนา แคมณี (2541 : 29) กล่าวว่า การสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการค้นหาคำตอบ จากปัญหาโดยผ่านกระบวนการทำ (Process of Doing) และกระบวนการคิด (Process of Thinking) คำตอบที่จะได้ต้องมีความสมเหตุสมผล

วัชรฯ เล่าเรียนดี (2542 : 123) กล่าวว่า การสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความจริงต่างๆ ด้วยตนเอง และให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

จากเนื้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าและแสวงหาคำตอบด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็น

ผู้จัดสภาพแวดล้อม ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิด ค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบอย่างถูกต้อง

2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ดังนี้

ซันด์ และ ท्रोบริดจ์ (Sund and Trowbrige 1974 : 53 – 55) ได้ให้ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ไว้ว่า เป็นการสอนซึ่งแต่ละบุคคลใช้กระบวนการคิดทางสมอง ได้แก่ การสังเกต การจัดประเภท การวัด การอธิบาย การอ้างอิง รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างผู้ใหญ่ว่า เช่น การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การออกแบบ การทดสอบ การสังเคราะห์ความรู้

สัว์ณน์ นิยมคำ (2531 : 502) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาหรือสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน

ดวงเดือน เทศวานิช (2535 : 15) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นทักษะการคิดอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ซึ่งต้องมีหลักฐานสนับสนุน วิธีนี้เป็นวิธีที่ให้นักเรียนพิจารณาเหตุผล สามารถใช้คำถามที่ถูกต้อง และคล่องแคล่ว สามารถสร้างและทดสอบสมมติฐานการทดลอง และตีความหมายจากการทดลองด้วยตนเอง โดยไม่ขึ้นอยู่กับคำอธิบายของครู และการตีความหมายของครู เป็นวิธีการที่ช่วยการเรียนรู้มีระเบียบวิธีแก้ปัญหาในทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง

ภพ เลหาไพบูลย์ (2537 : 119) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้เน้นให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาครูเป็นผู้เตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ นักเรียนจะศึกษาหาความรู้โดยวิธีการเช่นเดียวกับการทำงานของนักวิทยาศาสตร์

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540 : 82) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้การสังเกต สอบถามและทดลอง จนได้ข้อสรุปเป็นความรู้ใหม่

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2542 : 93) กล่าวว่า การสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างนิสัยให้ผู้เรียนเป็นคนช่างคิด

รู้จักซักถามและแก้ปัญหา การสอบแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนกระตือรือร้นและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ชาติรี เกิดธรรม (2545 : 36) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีสอนที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล ทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง และสามารถนำการแก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 136) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสมองคิดหาเหตุผลจนค้นคว้าพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง จนสามารถสรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นประโยชน์ในการควบคุมปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ว่าเป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนวิธีนี้อยู่ที่การตั้งคำถามของครู เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและอยากเรียนรู้ อันเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนโดยการตั้งปัญหาและตั้งคำถาม แต่ครูต้องจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความข้องใจและต้องการหาสาเหตุเพื่ออธิบายปัญหานั้นโดยการสืบเสาะหาความรู้มาสนับสนุนปัญหานั้น

2.3 จุดมุ่งหมายของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

ประนอม เดชชัย (2531 : 194 – 195) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนออกไปหาข้อมูล เพื่อมายืนยันสนับสนุนความคิดของตนเอง โดยครูเป็นผู้ซักถามให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลและสืบค้นหาความรู้ต่างๆ เพื่อมาสนับสนุนปัญหาที่เกิดขึ้น หัวใจสำคัญของการเรียนการสอนแบบนี้จึงอยู่ที่ การตั้งคำถาม และการใช้คำถามการให้ผู้เรียนทราบว่าจะตั้งปัญหาอย่างไร จะวิเคราะห์และแสวงหาคำตอบจากปัญหานั้นได้อย่างไร หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนโดยการตั้งปัญหาและตั้งคำถาม แต่ครูต้องจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความข้องใจและต้องการหาสาเหตุเพื่ออธิบายปัญหานั้นโดยการสืบเสาะหาความรู้มาสนับสนุนปัญหานั้น

วิริยูท วิเชียรโชติ (2521 : 122 – 123) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่าทำให้เกิดการเรียนรู้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การเรียนรู้สัจกับและปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างละเอียดถูกต้องทั้งในปริมาณและคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ขึ้นสร้างสัจกับโดยการจำแนกหรือวิเคราะห์ลักษณะของปัญหา

2. การเรียนรู้หลักการเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถอธิบายสาเหตุของปัญหาข้อข้องใจในรู้แบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเป็นสายโซ่

3. การเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาทางปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถตั้งสมมติฐานเชิงทำนายจากทฤษฎีหรือคำอธิบาย และสามารถออกแบบเพื่อทดลองสมมติฐานที่ตั้งขึ้น

4. การเรียนรู้วิธีการคิดสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำเอาหลักการและกฎเกณฑ์ที่เรียนรู้ สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ประนอม เดชชัย (2531 : 193) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการสืบเสาะหาความรู้ โดยอาศัยขบวนการซึ่งรวมเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอด ค่านิยม และการคิดอย่างมีเหตุผล ในการนำไปใช้เพื่อตอบและแก้ปัญหาได้

2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ มาประกอบการพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ และการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งในแต่ละครั้ง

3. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนให้สามารถรวบรวมกฎเกณฑ์และใช้เครื่องมือในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต โดยสามารถคาดคะเนผลที่เกิดขึ้น จากแนวทางเลือกแต่ละทางเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นและยอมรับความคิดของตนเอง ด้วยการสืบเสาะหาความรู้ รู้จักตรวจสอบการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ของตนเองและรู้จักทำความเข้าใจถึงค่านิยมของตนเอง ตลอดจนรู้จักคิดถึงการกระทำของตนเองและการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น

6. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้เทคนิคของการสืบเสาะหาความรู้ ในการสังเกตอย่างเป็นระบบ รู้จักสัมภาษณ์อย่างมีแบบแผน รู้จักอ่านข้อความและตีความหมายได้

7. พัฒนาสมรรถภาพในการเรียนรู้ถึงการตั้งคำถาม รู้จักการถามคำถาม เพื่อให้เกิดความกระจำงและขจัดข้อสงสัยและแสวงหาคำตอบจากปัญหานั้นได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความคิดอย่างเสรี ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดให้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2.4 หลักจิตวิทยาพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีรากฐานมาจากจิตวิทยาในเรื่องการพัฒนาทางสมองของ เพียเจต์ ได้กล่าวว่าคนมีกระบวนการคิดเป็นสองประการ คือ มีโครงสร้างความคิดเดิม สามารถนำความคิดเดิมมาเป็นแนวคิดให้เกิดความรู้ใหม่ แต่ถ้าสิ่งที่รับใหม่ไม่สัมพันธ์กับโครงสร้างความคิดเดิม ก็สามารถปรับปรุงโครงสร้างนั้นเพื่อรับความรู้ใหม่ได้ (มโนมย สุตสิน 2543 : 39 – 40) โครงสร้างของกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มี 2 ขั้น คือ ขั้นแรกให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้เป็นแนวทางในการคิด และขั้นปรับปรุงความรู้เดิมให้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่ นอกจากนี้ หทัยรัช รังสุวรรณ (2539 : 39) ได้ระบุถึงหลักจิตวิทยาของการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ดังนี้

1. ในการเรียนนักเรียนจะเรียนได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อนักเรียนได้เกี่ยวข้องอย่างมีชีวิตชีวากับการค้นคว้าหาความรู้ นั้น ๆ โดยตรงมากกว่าการที่จะบอกเล่าให้นักเรียนฟัง
2. การเรียนรู้จะเกิดได้ดีที่สุดเมื่อสถานการณ์แวดล้อมในการเรียนช่วยให้เรียนอยากเรียน ไม่ใช่บีบบังคับ และครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการค้นคว้าแทนที่จะให้นักเรียนเกิดความล้มเหลว
3. วิธีการสอนของครูจะต้องส่งเสริมความคิดให้นักเรียนคิดเป็น มีความคิดสร้างสรรค์ ให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความคิดเห็นของตนเองให้มากที่สุด

จากหลักจิตวิทยาในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ นั้นจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความคิดและปฏิบัติการด้วยตนเองให้เกิดการเรียนรู้ การคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ เพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ด้วยตนเองและพยายามให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จ

2.5 ประเภทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

ไพฑูรย์ สุขศรีงาม (2531 : 70) ได้กล่าวถึงประเภทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การปฏิบัติการสืบเสาะ (Investigative Laboratory) เป็นการปฏิบัติที่ได้กำหนดขั้นตอนบางประการ หรือทุกขั้นตอนให้กับนักเรียน นักเรียนทุกคนทำปฏิบัติการเดียวกันใช้เครื่องมือ

วัสดุ อุปกรณ์เหมือนกัน ดังนั้นคำตอบที่ได้จากการลงข้อสรุปจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเป็น
อย่างเดียวกัน การทำปฏิบัติการในลักษณะดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของกาเกี่ยวกับการกำหนด
รูปแบบหรือการกำหนดแนวทางบางส่วนในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ให้นักเรียน
จะได้ค้นพบคำตอบที่เหมาะสมด้วยความเชื่อมั่น การสืบเสาะที่อาศัยการทำปฏิบัติการสามารถแบ่ง
ออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1.1 การสืบเสาะแบบสำเร็จรูป (Structured Inquiry) เป็นการสืบเสาะที่ครูกำหนดปัญหา
ที่นักเรียนกำหนดขั้นตอน และการจัดกระทำข้อมูล ตลอดจนแปลความหมายและสรุปด้วยตนเอง

1.2 การสืบเสาะแบบแนะนำ (Guided Inquiry) เป็นการสืบเสาะที่ครูกำหนดปัญหา
ให้ครูให้คำปรึกษาหารือ หรือแนะนำวิธีการทดลอง และการจัดกระทำข้อมูลนักเรียนนักเรียนเป็นผู้
แปลความหมายและสรุปด้วยตนเอง

1.3 การสืบเสาะแบบเปิดกว้าง (Open Inquiry) หรือการค้นพบ (Discovery) นักเรียน
เป็นผู้กำหนดปัญหา วิธีการแก้ปัญหา การจัดทำข้อมูล ตลอดจนการแปลความหมายและสรุปด้วยตนเอง

2. การทำปฏิบัติการสืบเสาะแบบไม่สำเร็จรูป (Unstructured Laboratory) เป็นการปฏิบัติการ
ที่ได้กำหนดแนวทางเพียงเล็กน้อยให้กับนักเรียน นักเรียนจะต้องแก้ปัญหาตามแนวทางของตนเอง
แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม อาจมีแนวทางหรือแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปคำตอบของปัญหาเดียวกัน
ถึงแม้จะใช้ข้อมูลคนละชุดจะมีความคล้ายคลึงกันเสมอ การทำปฏิบัติการในลักษณะนี้ได้

แนวความคิดลักษณะนี้มาจากแนวความคิดของบรูเนอร์ ที่ว่านักเรียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม
ในการสืบเสาะด้วยตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจธรรมชาติของการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ โดยครูให้แนวทาง
หรือคำแนะนำด้วยตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจธรรมชาติสืบเสาะโดยครูให้แนวทางหรือคำแนะนำเพียง
เล็กน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกิจกรรมที่นำเสนอให้กับนักเรียน รูปแบบการสอนสืบเสาะทั้งสอง
แบบมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกันของรูปแบบการทำปฏิบัติการสืบเสาะสำเร็จรูป
กับการทำปฏิบัติการสืบเสาะไม่สำเร็จรูป

การทำปฏิบัติการสืบเสาะแบบสำเร็จรูป	การทำปฏิบัติการสืบเสาะ แบบไม่สำเร็จรูป
1.กำหนดปัญหาให้ 2.กำหนดเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ 3.กำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนในการแก้ปัญหา 4.นักเรียนตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลซึ่งกำหนดไว้ 5.นักเรียนลงข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับและจัดกระทำแล้ว	1. กำหนดปัญหาให้ 2. กำหนดเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ 3. ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามแนวทาง ของตน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การปฏิบัติการใช้แบบสำเร็จรูป	การปฏิบัติการใช้แบบไม่สำเร็จรูป
5. นักเรียนลงข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับและจัดกระทำแล้ว พร้อมทั้งอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปดังกล่าว	4. นักเรียนลงข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับ และจัดกระทำแล้ว

ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. การเรียนรู้ตามทักษะกลุ่มสร้างสรรค์ความรู้กับการสอนวิทยาศาสตร์. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12 (มกราคม 2537) : 2.

2.6 ขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (อ้างถึงในสุวัฒน์ นิยมคำ 2531 : 560 – 563) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการสอนได้ดังนี้

1. กิจกรรมและลำดับขั้นของกิจกรรม ได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การนำไปสู่บทเรียน สสวท. ได้กล่าวว่า การที่จะดึงความสนใจของนักเรียนต่อการเรียนได้นั้นครูจำเป็นต้องใช้คำถามเพื่อกระตุ้นหรือเร่งให้นักเรียนคิด สงสัยและสนใจอยากรู้คำตอบที่ไม่รู้คำตอบมาก่อนนี้เอง เป็นทางหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนอยากสืบเสาะหาคำตอบ ดังนั้นในการเรียนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรใหม่จึงเขียนขึ้นเป็นแบบที่นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการตั้งปัญหา กิจกรรมขั้นนี้ครูเป็นผู้อภิปรายโดยตั้งปัญหาเป็นลำดับแรก

1.2 การอภิปรายก่อนการทดลองกิจกรรมขั้นนี้ สสวท. ไม่ได้อธิบายว่าจะทำอย่างไร หรือจะมีแนวทางการทดลองมากน้อยแค่ไหน เพียงใด

1.3 การทดลองเป็นกิจกรรมหลักของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนจะต้องทำการทดลองภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายก่อนแล้วในบางบทเรียน ที่ไม่อาจทดลองได้ สสวท. ก็แนะนำให้ทำกิจกรรมอื่นทดแทนที่มีการพัฒนาความคิดเหมือนกัน ในกรณีที่ครูไม่อาจจัดให้มีการทดลองได้ ครูก็นำข้อมูล ซึ่งเป็นผลการทดลองที่นักวิชาการอื่นๆ ทำไว้แล้วมาให้นักเรียนศึกษา โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เช่นเดิม คือ นักเรียนจะต้องแปลความหมายข้อมูลนั้นเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปถึงแนวความคิด หรือหลักการสำคัญของเรื่องนั้น ๆ

บทบาทของนักเรียนในการสืบเสาะหาความรู้ สสวท. ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่าในบทเรียนต้องการให้นักเรียนค้นพบคำตอบและสรุปได้ด้วยตนเอง หมายความว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาความรู้อย่างมาก ความรู้มีใช้มาจากครูทั้งหมด ที่มาจากครูมีเพียงส่วนน้อยเป็นแต่เพียงส่วนประกอบ

เท่านั้น นักเรียนเป็นผู้ทดลอง สังเกต บันทึกข้อมูลและในที่สุดก็เป็นผู้สรุปความรู้ นักเรียนได้ค้นพบความรู้โดยผ่านทักษะทางกระบวนการวิทยาศาสตร์ บทบาทของครูตามแนวการสอนของ สสวท. ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แต่ไม่ใช่ผู้ให้คำตอบ เมื่อนักเรียนมีข้อขัดข้องในขั้นตอนใด ครูจะหาวิธีตอบคำถามนักเรียนในแนวที่จะกระตุ้นให้คิดและพยายามแนะนำนักเรียนไปสู่ข้อสรุปที่ถูกต้อง การเรียนการสอนแบบนี้ไม่เน้นเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว แต่จะมุ่งพัฒนาทักษะด้านต่างๆ และทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน หลักการสอนวิทยาศาสตร์ของ สสวท. ที่กล่าวมานี้ นับว่าสอดคล้องกับหลักการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้หรือการค้นพบ เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นทั้งความรู้และกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อให้ได้ซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง

สุวัฒน์ นิยมคำ (2531 : 582 – 585) ได้จัดลำดับขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสนใจในบทเรียนใหม่ เพื่อให้นักเรียนทราบตัวปัญหาหรือเรื่องที่จะเรียนและทราบจุดประสงค์ของบทเรียน

2. ชี้นสอนหรือชี้นำสร้างความรู้ คือ ขั้นที่ครูจะให้นักเรียนได้รับความรู้โดยจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ เกิดทักษะและเกิดเจตคติตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ชี้นำเสริมความรู้ ความเข้าใจและนำไปใช้ ในขั้นนี้ครูควรย้ำความรู้ที่นักเรียนได้รับไปโดยการจัดโอกาสให้นักเรียนได้ขยายความรู้และนำความไปแก้ปัญหา ฉะนั้นในขั้นนี้จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ครูสรุปความรู้ที่เรียนมาทั้งหมด เน้นจุดสำคัญที่นักเรียนมักเข้าใจผิดหรือควรเอาใจใส่เป็นพิเศษ ให้ความรู้เพิ่มเติมด้วยการให้อ่านเอกสารเพิ่มเติมและจัดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ และทักษะไปใช้แก้ปัญหา

4. ชี้นำการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ในการประเมินผลท้ายบทเรียน ควรกระทำอย่างง่ายๆ สั้นๆ เช่น การตอบคำถาม การตอบข้อเขียนสั้น ๆ การทำแบบฝึกหัดแล้วครูตรวจแก้

สมจิต สวธนไพบุลย์ (2526 : 105 – 110) ได้แบ่งขั้นตอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจข้อมูล (Exploration Phase) เป็นการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อจะนำไปสร้างเป็นความคิดรวบยอดต่อไป ข้อมูลอาจจะหามาได้จาก 3 แหล่ง แหล่งแรกได้จากการสังเกตวัตถุจริงหรือปรากฏการณ์โดยตรง แหล่งที่สองได้จากการทดลอง และแหล่งสุดท้ายได้จากการรวบรวมมาจากที่อื่นๆ อาจเป็นเอกสารหรือบุคคล

2. ขั้นการสรุปขึ้นเป็นความรู้ใหม่ (Invention Phase) หลังจากที่นักเรียนได้ข้อมูลแล้วจะต้องนำไปคำนวณหรือจัดกระทำข้อมูลเสียก่อนแล้วจึงตีความและลงข้อสรุป

3. ขั้นนำความรู้ใหม่ไปใช้ (Discovery Phase) ครูต้องเป็นผู้จัดสถานการณ์อย่างใหม่ เพื่อจะดูว่านักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์นั้นได้จริงหรือไม่

กองวิจัยทางการศึกษา (2541 : 91 – 92) ได้แบ่งขั้นตอนของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการให้สังเกตแนวหน้า คือ ขั้นที่ครูเตรียมพื้นฐานความพร้อมในด้านความรู้ให้แก่ นักเรียนโดยดึงเอาความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียนออกมา เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ตลอดจนเสริมความรู้เดิมให้พื้นฐานความคิดสูงขึ้น เพื่อรับความรู้ใหม่ได้กระตุ้นหรือเร้าความสนใจ ของนักเรียนให้พร้อมที่จะเรียน

2. ขั้นสังเกต คือ ครูสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนสังเกตสภาพการณ์หรือ สิ่งที่เป็นปัญหานั้นๆ ขั้นนี้ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ แปลความหมายและ จัดโครงสร้างความคิดในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน เกิดความกระหายใคร่แสวงหาความจริง

3. ขั้นอธิบาย ขั้นที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนหาคำอธิบายหรือหาสาเหตุของปัญหาในรูปแบบของ เหตุผล ขั้นนี้นักเรียนฝึกการตั้งทฤษฎีหรือสมมติฐาน เพื่ออธิบายที่มาสาเหตุของปัญหานั้นเป็นการฝึก วิเคราะห์ระบบจากผลไปหาเหตุ

4. ขั้นทำนาย ให้นักเรียนรู้จักหาแนวทางหรือวิธีที่จะพิสูจน์ทำนายผลหรือพยากรณ์ได้ว่า ผลจะเป็นอย่างไร อะไรจะเกิด เป็นการทดสอบสมมติฐานหรือพิสูจน์ทฤษฎีที่ตั้งขึ้น

5. ขั้นควบคุมและสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธี แก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง

ซักแมน (Suchman 1962 : 85 – 105 อ้างถึงใน สากิยา แก้วนิมิต 2548 : 32) ได้แบ่งขั้นตอน ในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ตั้งปัญหา ในขั้นนี้ครูสร้างสถานการณ์ที่ขัดแย้งกัน ในหลักการ เพื่อให้ให้นักเรียน เกิดช่องว่าง ระหว่างโครงสร้างการรับรู้และความคิดเห็นกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้นักเรียนเกิด ความกระหายที่จะสืบค้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ซักถาม ในขั้นนี้นักเรียนจะตั้งคำถามเพื่อซักถามครู โดยให้คำถามนั้นอยู่ในรูปที่ ตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น การที่กำหนดให้ถามเช่นนี้ ก็เพื่อให้การสืบค้นเป็นไปแบบอุปมาน ให้มากที่สุดที่จะทำได้

ขั้นที่ 3 วิจารณ์กระบวนการสืบค้นด้วยคำถาม ในขั้นนี้ครูจะช่วยวิจารณ์ว่านักเรียนควร ปรับปรุงการถามอย่างไร บางครั้งครูจะเปิดโอกาสให้เพื่อนที่กลายเสียงให้นักเรียนได้ฟังคำถามของตน แล้ววิจารณ์ว่าตอนใดไม่เหมาะสม และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

คาริน และซันด์ (Carin and Sund 1975, อ้างถึงในสมสุข ชีระพิจิตร 2526 : 48) ได้แบ่งขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยพิจารณาในแง่ของกระบวนการไว้ดังนี้

1. การสร้างสถานการณ์ หรือปัญหาจากเนื้อหา อาจจะกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น ในการอภิปรายการสนทนา การเล่าเหตุการณ์ และการใช้อุปกรณ์ประกอบการอภิปรายสถานการณ์หรือปัญหาควรเป็นสถานการณ์หรือปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวดึงดูดความสนใจของนักเรียนและสามารถโยงไปสู่การออกแบบการทดลองที่ต้องการได้

2. การตั้งสมมติฐาน เป็นการตั้งสมมติฐานจะต้องอาศัยสถานการณ์หรือปัญหาจากเนื้อหาในขั้นแรกเป็นหลัก โดยใช้คำถามที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เพื่อนำนักเรียนไปสู่การหาคำตอบที่อาจเป็นไปได้

3. การออกแบบการทดลอง ครูอาจจะใช้คำถามเพื่อนำนักเรียนไปสู่การออกแบบการทดลอง และระบุถึงวิธีการในการทดลอง เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ครูและนักเรียนช่วยกันตั้งไว้

4. การทดสอบสมมติฐาน กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่ การทำการทดลองและบันทึกผลที่ได้จากการทดลอง โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น อาศัยข้อมูลที่ได้จากการทดลองเพื่อนำไปสู่การสรุปหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาข้างต้น และควรจะมีคำตอบที่ฝึกให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้สถานการณ์ใหม่อีกด้วย

5. การเขียนข้อสรุปที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน เป็นการสรุปคำตอบโดยการเขียนคำตอบที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน มานำเสนอในรูปแบบเอกสารอันเป็นการเผยแพร่ให้คนอื่นได้ศึกษา และนำคำตอบที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

นันทิยา บุญเคลือบ (2540 : 13 – 14) ได้เสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยการสืบเสาะหาความรู้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากเรื่องที่สนใจ เกิดขึ้นเองจากความสนใจ ความสงสัย หรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียนเองหรือเกิดจากการอภิปรายในกลุ่ม เรื่องที่สนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงนั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้มาแล้ว อันเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามกำหนดประเด็นที่จะศึกษา ในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจ ครูอาจศึกษาจากสื่อต่าง ๆ หรือเป็นผู้กระตุ้นด้วยการเสนอประเด็นขึ้นมาก่อน แต่ไม่ควรให้นักเรียนยอมรับประเด็นหรือคำถามที่ครูกำลังสนใจเป็นเรื่องที่จะใช้ศึกษาเมื่อมีคำถามที่น่าสนใจ และนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับให้เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษา จึงร่วมกันกำหนดขอบเขตและแจกแจงรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นอาจรวมถึงการรวบรวมความรู้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่จะช่วย

นำไปสู่ความเข้าใจเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษามากยิ่งขึ้น และมีแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย

2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็มีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ วิธีการตรวจสอบอาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยสร้างสถานการณ์จำลอง การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างพอเพียงที่จะใช้ในขั้นต่อไป

3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอจากสำรวจตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูล ข้อสนเทศ ที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือวาดรูป สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เกี่ยวข้อง กับประเด็นที่ตั้งไว้หรือไม่ แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายในสถานการณ์ หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ถ้าใช้อธิบายเรื่องต่าง ๆ ได้มาก ก็แสดงว่าข้อจำกัดมีน้อย ซึ่งก็จะให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น

5. ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้ะไรบ้าง และมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ

สากียา แก้วนิมิตร (2548 : 8) กล่าวถึงขั้นตอน ในการสอนแบบเสาะหาความรู้ว่า แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเสนอปัญหา เป็นขั้นตอนผู้สอนจะเสนอปัญหาได้หลายวิธี เช่น การเล่าเรื่อง การให้อ่านใบงาน ฟังเทป การดูวีดิทัศน์ การสนทนา สาธิต หรือให้นักเรียนออกนอกสถานที่ เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ เพราะปัญหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดความกระตือรือร้นที่จะหาทางแก้ไข โดยเน้นการถามคำถามประเภททั้ง 6 ระดับ คือคำถามประเภทความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่วนผู้เรียนจะทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูนำเสนอร่วมกันระดมสมอง ตัวอย่างคำถามของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง สังคมสุโขทัย เช่น มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่บอกว่า สังคมสุโขทัยเลื่อมใสพระพุทธศาสนา? คำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แสดงให้เห็นว่าสังคมสมัย

สุโขทัยเป็นอย่างไร? ถ้าวัดเป็นสถาบันทางสังคมของคนไทยในสมัยสุโขทัยจะส่งผลดีต่อสังคมสุโขทัยอย่างไร?

2. ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอน กระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาหรือเรื่องที่ผู้สอนนำเสนอ โดยวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยๆ หลายๆ ประเด็นและมอบหมายงานโดยอาจแบ่งเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเป็นคำตอบหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวางแผนการทำงานโดยอาจแบ่งงานกันเพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาจจะเป็นสถานที่หรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา สื่อ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เป็นต้น

4. ขั้นลงมือปฏิบัติ/สืบค้นข้อมูลเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ โดยแยกย้ายกันไปค้นคว้าหาข้อมูลอาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคลก็ได้

5. ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล/เสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแต่ละคนกลับเข้ากลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยร่วมกัน รวบรวม วิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุปเพื่อเตรียมนำเสนอ โดยตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน ซึ่งนำเสนอทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าได้ข้อสรุปและวิธีการสืบเสาะหาความรู้ สุดท้ายผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

6. ขั้นทบทวน/สรุป/และเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาทบทวนแต่ละประเด็นปัญหา ว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นเพื่อจะสรุปเชื่อมโยงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องโดยเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ในวงรอบใหม่

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมประเมินโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบ ชิ้นงาน ใบงาน ส่วนนักเรียน จะประเมินตนเอง และเพื่อนร่วมประเมินจากผลงาน ชิ้นงานการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดขั้นตอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของสาเกิตา แก้วนิมิต (2548 : 8) เพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเสนอปัญหา เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจะเสนอปัญหาได้หลายวิธี เช่น การเล่านิทาน การเล่าเรื่อง การให้อ่านใบงาน การฟังเพลง การดูวีดิทัศน์ การสนทนา การสาธิต การพานักเรียนออกนอกสถานที่ เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ เพราะปัญหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความ

สนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดความกระตือรือร้นคิดหาแนวทางที่จะแก้ปัญหา โดยเน้นคำถามสนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่วนผู้เรียนจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ครูผู้สอนนำเสนอ ร่วมกัน ระดมสมองหรือน่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นขั้นที่ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาหรือเรื่องที่ครูผู้สอนนำเสนอ โดยการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆ ประเด็น และมอบหมายงาน โดยอาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาข้อมูลหรือหาคำตอบเพื่อหาแนวทาง ในการแก้ไขปัญหานี้

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวางแผนการทำงาน โดยอาจจะแบ่งงานกัน เพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาจจะเป็นสถานที่หรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา สื่อ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูลตามแผนที่ได้ร่วมกัน วางไว้ โดยการแยกย้ายกันไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคล

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแต่ละคนกลับเข้ามาสู่ห้องเรียน แล้วร่วมกัน อภิปราย รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุป เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูลที่ไป ศึกษา

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาบทวนในแต่ละ ประเด็น ว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เป็นการพิจารณาหาข้อสรุป และให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินโดยการสังเกตการปฏิบัติการ เรียนรู้ ด้วยการทำแบบทดสอบ การทำใบงาน ใบความรู้ ส่วนนักเรียนจะประเมินตนเองและให้เพื่อนๆ ร่วมกันประเมินจาก ผลงาน ชิ้นงาน และการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

จากขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ จะเห็นได้ว่ามีนักวิชาการที่เขียนไว้ หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาปรับและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิชาของตัวเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดของสาทิกยา แก้วนิมิต (2548 : 8) มาใช้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้มีขั้นตอนในการจัดที่เป็นระบบ มีการนำเสนอปัญหา วางแผนดำเนินการ สืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลและสรุปผล รวมทั้งมีการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.7 บทบาทของครูผู้สอนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

กาญจนา คุณารักษ์ (2545 : 59 – 60) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนเมื่อใช้การ สอนแบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนจะต้องเป็นผู้วางแผนอย่างรอบคอบในการเสนอปัญหาหรือเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่ ความสงสัยของนักเรียน โดยคำนึงถึงเนื้อหาของบทเรียน วัตถุประสงค์การเรียนการสอนและความ สามารถของนักเรียน
2. ผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนโดยจัดสภาพการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. กรณีที่เน้นการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนไปแสวงหาคำตอบเอง ผู้สอนต้อง คอยแนะนำ เสนอแนวทางในการค้นหาคำตอบและวิเคราะห์ข้อมูลแก่นักเรียน
4. กรณีที่ทำการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มาใช้กับนักเรียนกลุ่มใหญ่ ผู้สอนจะทำหน้าที่ เป็นผู้นำอภิปรายและเป็นผู้สรุปตอนท้าย
5. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นการกระตือรือร้น ในการค้นหาคำตอบ ตลอดจนการยอมรับนับถือความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคน
6. ผู้สอนควรช่วยเหลือนักเรียนในการคิดอย่างมีระบบ เช่น ลำดับความคิด การสรุปคำตอบ แต่ผู้สอนต้องวิเคราะห์ว่านักเรียนมีความต้องการมากน้อยเพียงใด มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ควบคุม กิจกรรมการเรียนการสอนไป
7. ผู้สอนต้องยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน อดทนเพื่อให้นักเรียนค้นหาคำตอบโดย ส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียน

วิรัช วัชรวิชัย (2521 : 33 – 34) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน ครูมีบทบาท ในการเรียนการสอนดังนี้

1. เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กคิด (Catalyst) โดยสร้างสถานการณ์ ชักชวนเด็กให้ตั้งคำถามสอบสวน ตามลำดับขั้นของคำถามแบบสืบสวนสอบสวน
2. เป็นผู้ให้การหนุนกำลัง (Rein Forcer) เมื่อเด็กถามมาก็จะให้แรงหนุนยอมรับในคำถามนั้น กล่าวชมและช่วยปรับปรุงภาษาในคำถามเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในคำถามให้กระจ่างดียิ่งขึ้น
3. เป็นผู้ทวนกลับ (Feed back Action) ครูจะเป็นผู้ทวนคำถามอยู่บ่อย ๆ เพื่อพิจารณา ดูว่านักเรียนมีความเข้าใจอย่างไรบ้าง
4. เป็นผู้แนะนำและกำกับ (Guide and Director) ครูจะชี้ทางเพื่อให้เกิดความคิดตามแนวทาง ที่ถูกต้อง เป็นผู้กำกับควบคุมเมื่อเด็กออกนอกกลุ่มนอกทาง

5. ครูเป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer) ครูดำเนินการจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม โดยจัดเป็นกลุ่มหรือขั้นตอนตามลักษณะของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

6. ครูเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ (Motivator) ครูช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้
 สุวัฒน์ นิยมคำ (2531 : 102) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าครู คือ ผู้แนะแนวทาง คอยช่วยเหลือนักเรียนและสร้างสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีบทบาทสำคัญ 3 ประการดังนี้

1. ป้อนคำถามเด็กเพื่อนำไปสู่การค้นคว้า ครูจะต้องเป็นผู้จัดทำคำถาม ป้อนคำถาม จะต้องป้อนคำถามเก่ง จะต้องรู้ว่าถามอะไร ถามอย่างไร เด็กจึงจะเกิดความคิด ถามอย่างไร เด็กจึงจะเกิดความจำ และถามอย่างไร เด็กจึงจะเกิดความเข้าใจ เวลาเด็กถามก็อย่าทำตนเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่บอกคำตอบเด็กไปทันที เพราะการทำเช่นนั้นจะไม่ทำให้เด็กรู้จักใช้ความคิดนานๆ ครั้ง ครูควรตอบคำถามโดยตรงสักครั้ง พึงระลึกว่าหน้าที่ของครูแบบสืบเสาะหาความรู้ คือ เป็นนักถาม แต่ไม่ใช่คำตอบ

2. เมื่อเด็กได้ตัวปัญหาแล้ว ให้นักเรียนทั้งชั้นร่วมอภิปรายวางแผนหาวิธีการแก้ปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหาเอง เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ให้แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติการต่อไป และถ้านักเรียนยังแก้ปัญหาไม่ได้ ครูอาจเล่าตัวอย่างจริงที่นักวิชาการได้ค้นพบ

3. ถ้าปัญหาใดยากเกินไป นักเรียนไม่สามารถวางแผนหาวิธีการแก้ปัญหาหรือกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้ ครูกับนักเรียนอาจร่วมกันหาทางแก้ปัญหาต่อไป โดยครูก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มนักค้นคว้านั้น

จากบทบาทของครูผู้สอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ว่า หากผู้สอนทราบถึงบทบาทและหน้าที่ได้อย่างถูกต้องก็จะทำให้การเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2.8 บทบาทของนักเรียนในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท. 2526 : 7) ได้เสนอบทบาทของนักเรียนในการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ดังนี้

1. พยายามค้นสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ให้หลักการต่างๆ ใช้ทักษะการสังเกต การใช้เครื่องมือ การดำเนินการทดลอง การบันทึกข้อมูล การอภิปรายและการสรุป ซึ่งนำไปสู่ความคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญของบทเรียน
3. แสดงความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นอย่างมีอิสระและมีเหตุผล
4. พุด ชักถามหรือโต้แย้งในสิ่งที่นักเรียนเชื่อมั่นและมีเหตุผล

นอกจากนี้ สุวัฒน์ นิยมคำ (2531 : 560 – 562) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนในการสืบเสาะหาความรู้ ตามที่ สสวท. ต้องการ คือ ให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ และสรุปได้ด้วยตนเอง นั่นคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาความรู้อย่างมาก ความรู้มีใช้มาจากครูทั้งหมด ที่มาจากครูมีเพียงส่วนน้อย และเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น นักเรียนเป็นผู้ทดลอง สังเกต บันทึกข้อมูล เป็นผู้สรุปความรู้ และได้พบความรู้โดยผ่านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.9 ประโยชน์และข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

บรูเนอร์ (Bruner 1961 : 21 – 32, อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สุขสีงาม 2531 : 60 – 68) ได้กล่าวถึงข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพิ่มศักยภาพด้านสติปัญญา เนื่องจากการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน เนื่องจากนักเรียนจะมุ่งอยู่ที่ความสำเร็จของการแก้ปัญหา จนกระทั่งได้รับความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องราววัลและการลงโทษ สามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้

3. เป็นการเรียนรู้ยุทธศาสตร์ในการเรียน เนื่องจากการเรียนสืบเสาะหาความรู้ นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนวิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนความพยายามในการค้นพบความรู้ ยุทธวิธีในการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กันมาก ได้แก่ กระบวนการใช้คำถาม กระบวนการจัดกระทำข้อมูล รวมถึงการบันทึกการวิเคราะห์ การประเมินและการปรับปรุงแก้ไข

4. ส่งเสริมการจดจำความรู้ เนื่องจากการเรียนสืบเสาะหาความรู้ นั้น เป็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีความหมายจะถูกเก็บไว้ ซึ่งถูกเรียกใช้ตลอดเวลา ความรู้จึงคงทนไม่ถูกลืม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526 : 53 – 54) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่

2. การที่นักเรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นักเรียนจึงต้องมีแรงจูงใจกระหายอยากรู้ อยากเรียนตลอดเวลา

3. นักเรียนมีโอกาสคิดและการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงความรู้ได้

5. นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

6. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

7. นักเรียนสามารถเรียนรู้โนมิติได้เร็วขึ้นกว่าเดิม

ชอบ กิनावงศ์ (2533 : 37 – 38) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอันเป็นการส่งเสริมความสามารถด้านสติปัญญาของผู้เรียน เพราะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะเกิดขึ้นได้ดี ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสคิดด้วยตนเอง ไม่ใช่ฟังแต่ครูบอกเพียงอย่างเดียว

2. ผลจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในแก่ผู้เรียนอันมีคุณค่าอย่างยิ่งเพราะนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง อันก่อให้เกิดความพึงพอใจ กระตุ้นให้อยากเรียนหรืออยากให้ค้นคว้าต่อไปเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดความสนุกสนานกับการเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะเขาสามารถทำงานหรือศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองจนกระทั่งประสบความสำเร็จ

3. วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการฝึกกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดี เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนกระบวนการตั้งปัญหา ตั้งสมมติฐาน การวางแผนการทดลอง การทดลองพิสูจน์ และสรุปผลเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง

ภพ เลหาไพบุลย์ (2537 : 126) ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดได้อย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีความอยากรู้อยากเห็นตลอดเวลา

2. นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิดและฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดี กล่าวคือ ทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่อีกด้วย

3. นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

4. นักเรียนสามารถเรียนรู้โนมิติและหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้เร็วขึ้น

5. นักเรียนจะเป็นผู้มีความคิดที่มีต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

การนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ ก่อประโยชน์ให้กับผู้เรียนเพราะเป็นวิธีหนึ่งที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ คิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีระบบของการคิด ครูมีหน้าที่จัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คิดแก้ปัญหาโดยใช้การทดลอง และอภิปรายซักถามเป็นกิจกรรมหลักในการสอน

2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับคำถาม

การถาม คือ การบูรณาการเพื่อพัฒนาไปสู่การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) และโครงสร้างกระบวนการคิด ช่วยให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรองความเข้าใจของตน และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงการเรียนรู้ การคิดและการสอน เฟรซีและรุดนิตสกี (Frazee and Rudnitski 1995 อ้างถึงในงาน พรายเข้มแข 2544 : 15) ได้กล่าวว่า การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสร้างสิ่งที่ รู้แล้ว สิ่งที่เป็นไปและพัฒนาความคิดใหม่ๆ การถามเป็นเสาหลักที่สำคัญสำหรับการค้นคว้าหาคำตอบกระบวนการถามจะช่วยในสิ่งต่อไปนี้

1. ขยายทักษะการคิด
2. ทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้ง
3. ได้ข้อมูลย้อนกลับทั้งด้านการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้
4. ก่อให้เกิดยุทธศาสตร์การทบทวน
5. ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่างๆ
6. ส่งเสริมการอยากรู้อยากเห็น เกิดความท้าทาย

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2526 : 26) ได้กล่าวถึง การตั้งคำถามจะช่วยในการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. ใช้สำรวจและทบทวนพื้นฐาน ความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมไปสู่ความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่
2. ใช้กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนตื่นตัว ติดตามกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนให้จดจ่ออยู่ที่กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้
3. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มใจ เช่น ให้นักเรียนมีโอกาสตอบคำถาม ชักถาม เสนอความคิดเห็น คำถามที่ดีจะทำให้นักเรียนได้ขยายความรู้และความคิด โดยการเชื่อมโยงความรู้และความคิดเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ในการตอบคำถาม นอกจากนี้คำถามที่ดีจะทำให้นักเรียนมีการซักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนด้วยกัน
4. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิด ทำทลายความคิดความสนใจของนักเรียน คิดหาคำตอบ ค้นหาหลักการทางวิทยาศาสตร์มาตอบคำถามหรือแสดงความเห็นโต้แย้ง หรือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ปราศจากคำถามจะไม่สามารถพัฒนาความคิดของนักเรียนได้ คำถามที่ให้นักเรียนคิดที่ดีควรเป็นคำถามที่ทำให้นักเรียนคิดได้อย่างหลากหลาย
5. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้อย่างชัดเจน ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้และข้อมูลต่างๆจากการทำกิจกรรม สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ of นักเรียน

6. ช่วยเน้นประเด็นสำคัญของสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ และช่วยในการสรุปองค์ความรู้ที่ได้

7. ช่วยจุดประกายและกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามอื่นๆ อีกและสร้างความสนใจใคร่รู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ หรือสืบค้นหาข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ เพิ่มขึ้น

8. ช่วยในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ว่านักเรียนมีความรู้ความสนใจในเรื่องที่เรียนมากน้อยแค่ไหน อย่างไร มีความเข้าใจผิด และคลาดเคลื่อนในเรื่องใด อย่างไร ช่วยให้ครูสามารถวินิจฉัยจุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน และเป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมของครูอีกด้วย ส่วนนักเรียนเองจากคำถามครู นักเรียนก็สามารถประเมินตนเองได้ว่า ตนมีความสามารถแค่ไหน อย่างไร อันจะนำไปสู่การคิดหาทางแก้ไขข้อบกพร่องจนเกิดความพอใจในความสำเร็จของตนเอง

นอกจากนี้คำถามจะช่วยเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ทำให้นักเรียนมองเห็นทิศทางของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ความคิด เฟรซีและรุดนิตสกี (Frazee and Rudnitski 1995 อ้างถึงในจันทน์ พรายเข้มแข 2544 : 15) ได้สรุปลักษณะคำถามที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นคำถามที่ผู้เรียนได้กระทำมากกว่าการจำข้อมูล เพื่อใช้ในการตอบคำถาม
2. เป็นคำถามที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ระหว่างกระบวนการตอบคำถาม
3. เป็นคำถามที่มีแนวทางในการตอบหลายแนวทาง นำไปสู่คำตอบที่หลากหลายระดับความยากง่ายของคำถามที่สามารถกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการของผู้ตอบไปตามระดับจากง่ายไปสู่ยาก ดังแผนภูมิต่อไปนี้

4. ให้ผู้ตอบใช้ความคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้หลายๆ ด้านเข้าด้วยกัน เพื่อค้นหาเหตุผลและความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นหลายๆ แง่หลายๆ มุม

3. ให้ผู้ตอบใช้คำถามความคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับ

2. ให้ผู้ตอบใช้ความคิดวิเคราะห์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์

1. ให้ผู้ตอบใช้ความคิดวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบก่อนตอบ

แผนภูมิที่ 2 แสดงระดับความยากง่ายของคำถามที่สามารถกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการของผู้ตอบ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2526 : 35) ได้สรุปลักษณะของข้อคำถาม มีดังนี้

1. คำถามนั้นควรจะหาคำตอบได้ คำถามที่นักเรียนจะตอบได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาวิชา ความรู้ในกระบวนการและประสบการณ์ มีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้น
2. คำถามนั้นควรจะสั้น ตรงประเด็น ชัดเจน มีใจความสมบูรณ์ครบถ้วน ใช้ภาษาที่ฟังเข้าใจง่ายๆ นักเรียนฟังคำถามแล้วเข้าใจทันทีว่าครูถามอะไร หลีกเลี่ยงคำถามที่คลุมเครือ และไม่ควรถามคำถามปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ
3. ถามทีละคำถาม ถ้าถามคำถามหลายคำถามพร้อมๆ กัน นักเรียนอาจจะจับใจความของคำถามไม่ได้และทำให้เกิดความสับสนในการหาคำตอบ
4. ควรเป็นคำถามที่ยั่วๆ ท้าทาย อันจะนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบคำถามที่จะนำไปสู่การสืบเสาะหาความรู้ ไม่ใช่คำถามอะไรก็ได้ จะกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนไปเสียทั้งหมด คำถามที่จะนำไปสู่การสืบเสาะหาความรู้ใหม่ ควรจะเป็นคำถามที่ให้นักเรียนเชื่อมโยงการวิเคราะห์ข้อมูลบูรณาการรับความรู้ และหลักการที่นักเรียนเคยรู้มาก่อน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ

2.11 ประเภทของคำถาม

ประเภทของคำถามในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเภทของการตั้งคำถามได้เป็นดังนี้ (จำนง พรายเข้มแข 2536 : 18-19)

1. คำถามแบบปิด

เป็นคำถามที่มีคำตอบเพียงอย่างเดียว คำถามเช่นนี้มักใช้กับข้อมูลที่เป็นความจำ และเข้าถึงกิจกรรมความรู้ของผู้เรียนทั้งที่มีมาก่อนและที่ได้รับภายหลัง ผู้สอนอาจใช้คำถามเช่นนี้เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจดจำในสิ่งที่ผู้สอนคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญ

2. คำถามแบบเปิด

เป็นคำถามที่ให้คำตอบได้หลายอย่าง ใช้เพื่อการสร้างข้อมูลเพื่อให้เกิดการตอบสนองเฉพาะตัวและนำไปสู่การอภิปรายหรือการถามในขั้นต่อไป มักให้คำตอบไม่ได้คาดหวังหรือสามารถนำไปสู่การอภิปรายหรือการสำรวจพิเศษที่นอกเหนือออกไปโดยมิได้คาดหวัง เช่น ถ้าคุณต้องการอธิบายว่านกอ่านที่ใดควรเป็นอย่างไร คุณจะพูดยังไง

3. การย่อนถาม

เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจง มักใช้คำถามแบบเกริ่นนำ ในการเริ่มต้น เพื่อสร้างสถานการณ์ที่จะตามมาภายหลัง ไม่ต้องการคำตอบที่เป็นจริงในขณะนั้น คำถามเช่นนี้ใช้ในการทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้เรียน เพื่อที่โยงเข้าสู่เรื่องที่เป็นเป้าหมาย เช่น ผู้เรียนคิดอย่างไร

เฟรซีและรุดนิตสกี (Frazee and Rudnitski 1995 อ้างถึงในจำนง พรายเข้มแข 2544 : 18 – 22) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. คำถามแบบเฉพาะเจาะจง (Convergent Questions) ได้แก่คำถามที่เน้นเนื้อหาเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ต้องการคำตอบตรง ๆ เช่น ถูกหรือผิด ไม่ต้องการตีความหมายใหม่มากนัก โดยทั่วไปมักจะมีคำถามที่ถูกต้องเพียงอันเดียว ไม่มีตัวเลือกเพื่อการอภิปราย จึงเรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบปิด (closed communication) การมีปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ในชั้นเรียนอยู่ในระดับต่ำเพราะเป็นการให้นักเรียนระลึกถึงข้อมูล หรือความจริงบางประการเท่านั้น เป็นคำถามที่เหมาะสมแก่การทดสอบความจำและความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆ

2. คำถามที่ไม่เฉพาะเจาะจง (Divergent Questions) เป็นคำถามที่เน้น “กระบวนการ” (Process-oriented) เน้นการเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียน (independent) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) ในการตอบจะเป็นคำถามประเภทปลายเปิด (open-ended questions) ที่เน้นการสะท้อนผล (reflection) การนำไปใช้ต่อ (generalization) และการสรุปอ้างอิง (inferences) ต้องการปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนสูงเพราะเน้นกระบวนการทางการคิดในการตอบคำถาม

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546 : 28 - 29) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น

1. คำถามที่มีคำตอบในทิศทางเดียว (Convergent Questions) เป็นคำถามที่ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ใช้ ส่วนมากแล้วเป็นคำถามที่เน้นความรู้ความจำ การถามประเภทนี้ไม่ช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียน แต่อาจใช้ในการทบทวนความรู้พื้นฐาน หรือมโนทัศน์ของนักเรียน

ตัวอย่างคำถาม

1. แบคทีเรียเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเซลล์เดียวใช่หรือไม่
2. พืชหายใจโดยใช้แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ใช่หรือไม่
3. ชุกสินนาจัดเป็นสิ่งมีชีวิตในอาณาจักรใด

2. คำถามที่มีคำตอบหลายแนว (Divergent Question) เป็นคำถามที่มีคำตอบหลายแนวเป็นคำตอบที่ผู้ตอบต้องใช้ความคิดระดับสูงกว่าความคิดระดับความรู้ความจำ และความเข้าใจ นักการศึกษาบางท่านจึงจัดคำถามลักษณะนี้ว่า คำถามระดับสูง (Higher order Question)

ตัวอย่างคำถาม

ครูให้นักเรียนศึกษาสถานการณ์ที่กำหนดให้คำถาม

1. จากสถานการณ์มีข้อมูลอะไรอยู่บ้าง
2. นักเรียนคิดว่าปัญหาคืออะไร
3. จากปัญหานี้นักเรียนจะตั้งสมมติฐานอะไรได้บ้าง
4. สมมติฐานใดน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด เพราะเหตุใด

เคอติส (Curtis, อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ 2547 : 75) แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จำแนกคำถามออกเป็น 12 แบบ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่ใช้เพื่อความมุ่งหมายต่าง ๆ กัน สรุปได้ดังนี้

1. ถามเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ตอบคิดเปรียบเทียบความเหมือนกับความแตกต่าง ซึ่งจะต้องคิดอย่างรอบคอบเสียก่อนจึงจะตอบได้ เช่น สภาพภูมิประเทศของข้าวโลกเหนือได้เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
2. ถามเพื่อการตัดสินใจ ผู้ตอบจะต้องจำแนกและตัดสินใจให้แน่นอน เช่น คนไทยที่ประดิษฐ์ฝนเทียมขึ้น คือ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ใช่หรือไม่
3. ถามเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการถามเพื่อการแก้ไขสถานการณ์ในภาวะต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว เช่น เมื่อเราหลงป่าเราจะหาทางออกจากป่าอย่างไรจึงจะปลอดภัยที่สุด
4. ถามเพื่อจำแนก เพื่อต้องการให้ผู้ตอบคิดจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ หรือจัดพวกใหม่ โดยอาศัยการเปรียบเทียบในด้านความแตกต่าง ความเหมือน ความสัมพันธ์กันอย่างไร
5. ถามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบสังเกตปรากฏการณ์ว่าเกิดขึ้นอย่างไรผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เช่น ฝนตกกับลูกเห็บ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
6. ถามเพื่อให้ทราบความมุ่งหมาย เป็นการถามให้ผู้ตอบคิดในเรื่องความสมบูรณ์ ความถูกต้องซึ่งก่อนที่จะตอบนั้นผู้ตอบจะต้องใคร่ครวญเสียก่อน เช่น เรื่องการจัดงานกีฬาสีที่ผ่านมามีอะไรเป็นบทเรียนที่ต้องคำนึงถึงบ้าง อะไรที่คิดว่าดีแล้ว และอะไรที่ยังบกพร่องอยู่ควรแก้ไข
7. ถามเพื่อให้เกิดความคิดวิจารณ์ เป็นการถามให้ผู้ตอบคิดในเรื่องความสมบูรณ์ ความถูกต้องซึ่งก่อนที่จะตอบนั้นผู้ตอบจะต้องใคร่ครวญเสียก่อน เช่น เรื่องการจัดงานกีฬาสีที่ผ่านมามีอะไรเป็นบทเรียนที่ต้องคำนึงถึงบ้าง อะไรที่คิดว่าดีแล้ว และอะไรที่ยังบกพร่องอยู่ควรแก้ไข
8. ถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ตอบเกิดการสรุปผลตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลความจริง หลักการเป็นเกณฑ์ เช่น ผืนป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศชาติกลายเป็นสภาพที่ทรุด

โทรมในปัจจุบัน คงเหลือผืนป่าไม้ รวมทั้งป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อีกเพียงไม่ถึงร้อยละ 20 ของผืนดินทั้งหมดท่านคิดว่าอีก 10 ปีข้างหน้าประเทศของเรจะมีสภาพเป็นอย่างไร

9. ถามเพื่อเปิดการอภิปราย เป็นการถามเพื่อให้ได้มีการถกเถียง การพินิจพิจารณา การตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ท่านคิดว่าควรจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

10. ถามเพื่อให้กำหนดนิยามหรือให้อธิบาย เป็นคำถามเพื่อให้สรุปความคิดรวบยอด หรือความหมาย คำนิยาม คำอธิบายในแต่ละคำหรือวลี เพื่อให้เรื่องราวนั้นกระจ่างขึ้น เช่น โปรดอธิบายคำว่า “จัดระเบียบสังคม” โดยย่อ

11. ถามเพื่อให้สังเกต คำถามชนิดนี้ต้องการให้หาคำตอบโดยวิธีการสังเกต เช่น ในปีนี้เพื่อนๆของเราเดินทางมาโรงเรียน โดยวิธีใดมากที่สุด

12. ถามเพื่อยั่วให้เกิดคำถามใหม่ๆ อีกระหว่างที่ผู้เรียนกำลังคิด กำลังอ่านหรือกำลังปฏิบัติงานอยู่ผู้สอนอาจถามถึงงานที่กำลังทำ กำลังคิด กำลังทำ ว่าพบปัญหาอะไรหรือไม่ เช่น ขณะที่นักเรียนกำลังทดลองเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ มีข้อสงสัยอะไรบ้างหรือไม่

วัชร่า เล่าเรียนดี (2545 : 101 – 105) ได้กล่าวถึงประเภทของคำถามสามารถจำแนกออกได้เป็นดังนี้

1. คำถามประเภทความจริง คือคำถามที่มีคำตอบเป็นข้อเท็จจริงที่ตายตัวใช้คำถามเพื่อให้ให้นักเรียนตอบตามที่ปรากฏในตำรา เนื้อหาวิชาต่างๆ

2. คำถามประเภทความคิด หรือเรียกว่า คำถามความคิด เป็นคำถามที่นักเรียนจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับสาระข้อมูลที่เรียนไปแล้วและตอบโดยใช้ความคิดเห็นของตนเอง

วัชร่า เล่าเรียนดี (2545 : 101 – 105) พิมพ์พันธ์์ เดชะคุปต์ (2542 : 1 – 3) สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 76) ได้กล่าวว่า ถ้าแบ่งประเภทคำถามระดับขั้นของการใช้ความคิดในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามความคิดของบลูม (Bloom) สามารถแบ่งคำถามออกเป็น 6 ประเภทได้ดังนี้

1. ถามความรู้ (Knowledge) เป็นคำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎี ถามเกี่ยวกับใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน รวมทั้งใช่หรือไม่

การจำเนื้อหาสาระมีความสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้ในระดับอื่นๆ เพราะความรู้จากการจำมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ในระดับอื่นๆ ที่สูงขึ้น และใช้ความคิดมากขึ้น เราไม่อาจถามคำถามให้นักเรียนคิดได้ ถ้านักเรียนไม่มีความรู้ไม่จำข้อมูลหรือสาระสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมของมนุษย์ทุกชาติ ยังมีหลายอย่างที่จะต้องรู้ความจำมากที่สุด จุดอ่อนอีกประการหนึ่งก็คือความรู้ความจำนั้นจะลืมนั่นอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้แค่จำเป็นการรู้แค่ผิวเผิน เข้าใจในเรื่องที่เรียนเพียงเล็กน้อย การท่องจำไม่ได้หมายความว่ามีความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามครูควรกระตุ้นส่งเสริมให้โอกาสให้ การเรียนรู้การฝึกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันทั้งเด็กเรียนเร็ว และเด็กเรียนช้า

ซึ่งการใช้คำถามประเภทรู้-จำมีความสำคัญและสามารถที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้สูงขึ้น ดังนั้นคำถามประเภทรู้มักจะมีคำถามต่างๆ เหล่านี้ปรากฏอยู่ คือ

ให้นิยาม ให้ระบุ (define)	ใคร (who)
จำได้ (recognize)	อะไร (what)
ระลึกได้ (recall)	ที่ไหน (where)
จำ (remember)	เมื่อไร (when)

2. ถามความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นคำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำมาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าความรู้ นักเรียนจะต้องแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถที่จะอธิบายสิ่งนั้นๆ ซึ่งบ่อยครั้งที่คำถามประเภทความเข้าใจ จะให้นักเรียนตีความ ให้ความหมายของเรื่องต่างๆ คำต่างๆ และอาจจะให้ตีความหมายจาก แผนภูมิความหมายและภาพการ์ตูน ดังนั้นคำถามประเภทความเข้าใจมักจะมีคำถามต่างๆ เหล่านี้ปรากฏอยู่ คือ

อธิบาย (describe)
อธิบายด้วยคำพูดตนเอง (put in your own words)
เปรียบเทียบ (compare)
อธิบายใจความสำคัญ (explain the main ideal)
บอกความแตกต่าง (contrast)
แปลงข้อความ (rephrase)

3. ถามการนำไปใช้ (Application) เป็นคำถามที่นำความรู้ ความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหา ในสถานการณ์ใหม่ นักเรียนจะต้องมีความสามารถในการขั้นที่สามารถจะนำเอาความรู้ต่างๆ ที่เรียนไปแล้วไปใช้ได้ คำถามประเภทให้นำสาระความรู้ไปใช้นั้น ผู้เรียนจะต้องนำเอากฎหรือกระบวนการไปใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องของปัญหานั้นๆ ดังนั้นคำถามประเภทถามการนำไปใช้ มักจะมีคำถามต่างๆ เหล่านี้ปรากฏอยู่ คือ

ประยุกต์ใช้ (apply)	จำแนก (classify)
ใช้ (use)	เลือก (choose)
นำไปใช้ (employ)	ยกตัวอย่าง (write an example)
แก้ปัญหา (solve)	มากน้อยเท่าไร (how many)
สิ่งไหน อันไหน (which)	อะไรคือ (what is)

4. ถามการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นคำถามที่ให้จำแนกแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ว่าประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการทฤษฎี ที่มาของเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้น

ผู้ตอบต้องใช้ความคิดด้วยเหตุ-ผล คิดอย่างละเอียดลึกซึ้ง คำถามเชิงวิเคราะห์หรือให้วิเคราะห์จะเป็นคำถามที่ให้นักเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. ระบุที่มา สาเหตุ เหตุผล หรือสาเหตุของเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. การพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ เนื้อหา ข้อสรุป การอ้างอิง หรือสรุปความเห็นทั่วไปของเรื่องนั้น
3. การวิเคราะห์บทสรุป อ้างอิง เพื่อให้ได้หลักฐานมาสนับสนุนหรือปฏิเสธประเด็นหรือเรื่องนั้นเช่น

อาหารในจานนี้ประกอบด้วยสารอาหารหมู่ใดบ้าง

หลังจากอ่านตำราเล่มนี้แล้ว ท่านสรุปสาระสำคัญของบทที่ 1 ได้อย่างไรบ้าง

ทำไมเศรษฐกิจของประเทศไทยจึงวิกฤตอย่างรุนแรงและยาวนานกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

คำถามดังกล่าวนักเรียนจะต้องวิเคราะห์สาระข้อมูลเพื่อสนับสนุนข้อสรุป คำตอบของคำถามทั้ง 3 คำถาม ท่านจะทราบว่ามีความเป็นไปได้มากมาย แต่ต้องใช้เวลาในการคิดและวิเคราะห์ไม่สามารถตอบได้ทันที โดยไม่คิดอย่างรอบคอบ โดยปกติแล้ว มีคำตอบที่เป็นไปได้มากมายแต่ต้องใช้เวลาในการคิดและวิเคราะห์ไม่สามารถตอบได้ทันที โดยไม่คิดอย่างรอบคอบ โดยปกติแล้ว มีคำตอบที่เป็นไปได้มากมายแต่ต้องมีเวลาในการพิจารณาเพื่อนำมาตอบ เพราะคำถามให้วิเคราะห์ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ลึกเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น แต่ยังช่วยให้เด็กนักเรียนแสวงหาเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ เรื่องราวนั้น ๆ นั่นคือเด็กนักเรียนไม่สามารถตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ โดยการจำ การท่อง นำสาระข้อมูลที่แท้จริงมาตอบโดยตรง แต่นักเรียนจะต้องวิเคราะห์สาระความรู้โดยระบุสาเหตุที่มาและนำไปสู่การสนับสนุนอีกเรื่องหนึ่งหรือหาหลักฐานมาสนับสนุน คำที่มักจะปรากฏในคำถามให้วิเคราะห์ เช่น

ระบุที่มา สาเหตุ (identify motives or causes)

สรุป (draw conclusion)

พิจารณาหลักฐานข้อมูล (determine evidence)

สนับสนุน (support)

วิเคราะห์ (analysis)

ทำไม (why)

5. ถามสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นคำถามที่ใช้กระบวนการคิดระดับสูงในการตอบ ซึ่งเป็นคำถามที่ให้นักเรียนคิดริเริ่ม คิดอย่างสร้างสรรค์ การตอบคำถามประเภทนี้นักเรียนจะต้องคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทำนาย คาดคะเนล่วงหน้า และแก้ปัญหาคำถามให้สังเคราะห์จะแตกต่าง

จากคำถามให้นำไปใช้กล่าวคือ ในการแก้ปัญหา หากคำตอบคำถามประเภทนำไปใช้จะมีเพียงคำตอบเดียวที่ถูกต้อง การถามสังเคราะห์มีลักษณะดังนี้

ทำนาย (predict)

สร้างองค์ความรู้ (construct)

สร้าง ผลิต (produce)

ออกแบบ (design)

พัฒนา (develop)

6. ถามประเมินค่า (Evaluate) เป็นคำถามที่ต้องใช้ความคิดระดับสูงมิได้หลายคำตอบ นักเรียนจะต้องตีคุณค่าโดยใช้ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นหรือจะเป็นคำถามให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องบางเรื่อง คำตอบเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือตัดสินใจโดยใช้ความคิดแก้ปัญหา หรืองาน หรือใช้เกณฑ์บางอย่างที่มาตรฐานคำถามให้ประเมินผลเป็นคำถามประเภทใช้ความคิดระดับสูง สามารถตอบได้อย่างหลากหลาย ซึ่งไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

4. การถามระดับการคิด

เฟรซี และรูดนิตสกี (Frazee and Rudnitski 1995, อ้างถึงในจำนง พรายเข้มแข 2544 : 43) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยเสนอว่า การตั้งคำถามมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในระดับที่ต่างกัน ในการถามผู้สอนควรเลือกให้คำถามมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการคิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน ดังจะได้นำแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงวิธีการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

ทักษะ	ประเภทของคำถาม	พฤติกรรมนักเรียน	ตัวอย่างคำถาม
ทักษะการคิดระดับต่ำ	ความรู้ (Knowledge)	ระลึก บรรยาย	ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม
	ความเข้าใจ (Comprehension)	อธิบาย สรุป/ย่อความ	อะไรคือใจความสำคัญของเรื่องตัวละคร สำคัญมีลักษณะอย่างไร
	การนำไปใช้ (Application)	แก้ปัญหา แสดง	โจมีเงินอยู่ 10 บาท จะสามารถซื้อขนม อันละ 2 บาท ได้กี่อัน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ทักษะ	ประเภทของคำถาม	พฤติกรรมนักเรียน	ตัวอย่างคำถาม
ทักษะการคิดขั้นสูง	การวิเคราะห์ (Analysis)	สรุป เปรียบเทียบ	ย่อหน้านี้บอกอะไรเกี่ยวกับชีวิตของผู้แต่งพีชและสัตว์เหมือนและต่างกันอย่างไร
	การสังเคราะห์ (Synthesis)	สร้าง ทำนาย	รูปภาพนี้ควรตั้งชื่อว่าอะไร
	การประเมินค่า (Evaluation)	ตัดสินใจ เลือก	คุณเห็นด้วยกับการตัดสินใจของครูใหญ่หรือไม่

ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. การเรียนรู้ตามทักษะกลุ่มสร้างสรรค์ความรู้กับการสอนวิทยาศาสตร์. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12 (มกราคม 2537) : 2.

จากประเภทของคำถามดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของคำถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสร้างสิ่งที่รู้แล้ว สิ่งที่เป็นไปและพัฒนาความคิดใหม่ๆ ดังนั้นการตั้งคำถามเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจะต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับประเภทของคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาคำตอบได้

3. เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

3.1 ความหมายของเอกลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของเอกลักษณ์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของเอกลักษณ์ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน(2542 : 544) ได้นิยามของคำว่า เอกลักษณ์ (identity) หมายถึง ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2528 : 61) ได้กล่าวว่า เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ประกอบด้วยสถาบันที่เป็นองค์คุณแห่งชาติ ลักษณะนิสัยประจำชาติ ค่านิยมลักษณะ

โครงสร้างของสังคมและแบบอย่างวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการสร้างสมติดต่อกัน มาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน

สุธน อินทิสาน (2528 : 61) ได้กล่าวว่า เอกลักษณ์ หมายถึง สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีจุดเด่น โดยเฉพาะ เอกลักษณ์ของชาติ ก็คือ จุดเด่นที่ดั่งใจของชาติ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือ มวลชน เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ พฤติกรรมใดๆ ที่แสดงออกมาโดยมีความหมายในลักษณะที่ดั่งใจและโดดเด่นโดยเฉพาะ

สุทธภา สุทธิศร (2546 : 186) เอกลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะพิเศษอันเด่นปรากฏชัดอยู่เฉพาะในหมู่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือชาติใดชาติหนึ่ง อันแสดงเป็นตัวของตัวเอง มีระบบมีระเบียบ มีแบบแผนในตัวของมัน ซึ่งเกิดจากการสั่งสมมานาน จนกลายเป็นคุณค่าที่สังคมของกลุ่มคนนั้นๆ ยอมรับ ทั้งต้องการแสดงให้ประจักษ์แก่คนในสังคมอื่นๆ และโดยเฉพาะกลุ่มคนนั้นๆ มีความสำนึก เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจร่วมกัน

จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (2550 : 56) เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่เด่นชัดของสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งลักษณะเหมือนกัน หรือร่วมกันของสังคมนั้น ๆ ที่เห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่างจากลักษณะของสังคมอื่น ดังนั้น เอกลักษณ์ไทยจึง หมายถึง ลักษณะของความเป็นไทยที่ดูแล้วแตกต่างจากลักษณะสังคมของชนชาติอื่นมีความแตกต่าง ซึ่งอาจมองได้จากอุปนิสัย การประพฤติปฏิบัติ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย วัฒนธรรมจารีตประเพณี ฯลฯ สังเกตได้ว่าลักษณะเด่นของความเป็นไทยนั้นไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็สามารถแยกออกจากชนชาติอื่นได้ นอกจากภาษาพูดแล้ว ความยิ้มแย้มแจ่มใส ก็เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมไทย จนชาวตะวันตกขนานนามว่า "สยามเมืองยิ้ม"

ไพโรจน์ พิทยเมธี (2551 : 51) เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะโดดเด่นของบุคคลหรือของสังคมอาจจะเป็นลักษณะที่แตกต่างจากคนอื่นหรือสังคมอื่น หรือลักษณะที่ซ้ำกับคนอื่นหรือสังคมอื่น แต่เป็นลักษณะที่โดดเด่นหรือแพร่หลายมาก จนสามารถจะแยกแยะหรือชี้เฉพาะได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น หรือของสังคมนั้น และการชี้เฉพาะให้สมบูรณ์และถูกต้อง ควรได้มองไปถึงถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของเอกลักษณ์นั้น อันได้แก่ วิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิด แบบแผนพฤติกรรม และลักษณะนิสัยของคน เป็นต้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เอกลักษณ์ หมายถึง จุดเด่นของบุคคลหรือสังคม ได้สร้างสรรค์สิ่งที่ดั่งใจออกมา หรือเป็นลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นด้วยการสร้างสรรค์ของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน จนสามารถสืบทอดสิ่งที่ดั่งใจมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดั่งใจของกลุ่มคนหรือชนชาตินั้นๆ

3.2 ความสำคัญของเอกลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของเอกลักษณ์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีท่านผู้รู้ให้คำนิยามความสำคัญของเอกลักษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์(2528, อ้างถึงใน ไพโรจน์ พิทยเมธี 2551 : 51) ได้ให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ของชาตินั้น จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติ และลักษณะของชาติยังมีความสำคัญต่อความอยู่รอด ความมั่นคง ความเจริญก้าวหน้าของชาติไทยอีกด้วย การที่ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานชาติหนึ่งในโลกสามารถดำรงความเป็นอิสระ ปกครองประเทศอย่างเป็นปึกแผ่นมากกว่า 700 กว่าปี

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2528, อ้างถึงใน ไพโรจน์ พิทยเมธี 2551 : 51) ได้ให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ไว้ว่า เอกลักษณ์มีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องรักษา เป็นธรรมะที่รักษาบุคคลของแต่ละบุคคลให้เป็นตัวของตัวเองโดยแท้ และสำหรับชาติก็เป็นธรรมะที่คอยรักษาชาติให้คงอยู่ตลอดไป ไม่เปลี่ยนแปลง ยังคงเป็นชาติไทยต่อไป ดังนั้นเอกลักษณ์ไทยจึงมีความสำคัญมากที่คนไทยทุกคนควรรักษาให้คงไว้อยู่กับชาติไทยตลอดไป

สุชญา สุทธิสร (2546 : 186) ได้ให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ไว้ว่า เอกลักษณ์ของแต่ละสังคม ทำให้สมาชิกของสังคมนั้นๆ เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นชาติเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของคนต่างชาติ โดยไม่ต้องป่าวประกาศหรือโฆษณาด้วยวิธีใดๆ เอกลักษณ์เกิดจากการประพุดอย่างสม่ำเสมอ และสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานจนกลายเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทย

ไพโรจน์ พิทยเมธี (2551 : 54 – 55) ได้ให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ไว้ว่า เอกลักษณ์เป็นสิ่งที่สำคัญของชาติไทย ประชาชนชาวไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้คนในสังคมเกิดความสมัคสมานสามัคคีกลมเกลียวกันอย่างสูงสุด การสร้างประเทศให้เกิดความเจริญและมั่นคง จะต้องอาศัยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาดังนั้น เอกลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรธำรงรักษาไว้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า เอกลักษณ์ไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทยที่บรรพบุรุษได้สั่งสม สืบทอดโดยมอบเป็นมรดกให้แก่อนุชนรุ่นหลังไว้ได้เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ซึ่งเอกลักษณ์นี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดี คนไทยควรนำมาปฏิบัติและสืบสานต่อไป เอกลักษณ์ที่ดีและควรสืบสานในสังคมไทย สืบต่อไป

3.3 ประเภทของเอกลักษณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาประเภทของเอกลักษณ์ไทย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปประเภทของเอกลักษณ์ ได้ดังนี้

สุทธภา สุทธิสร (2546 : 186) ได้กล่าวไว้ว่า เอกลักษณ์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกลักษณ์ทางวัตถุ คือ เอกลักษณ์ของสังคมหรือของชาติที่มองเห็นสัมผัสได้ เช่น วัดเจดีย์พระบรมหาราชวัง พระพุทธรูป เครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นต้น
2. เอกลักษณ์ทางสังคม คือ เอกลักษณ์ของสังคมหรือชาติที่แสดงออกโดยการพูด กิริยาท่าทาง เช่น การพูดจาด้วยคำสุภาพ การไหว้ การแสดงสัมมาคารวะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเอกลักษณ์ที่แสดงออกทางด้านจิตใจ เช่น ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการนับญาติ เป็นต้น

สรุปได้ว่า เอกลักษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เอกลักษณ์ทางวัตถุ ซึ่งสามารถมองเห็นสัมผัสได้ และเอกลักษณ์ทางสังคม เป็นสิ่งที่แสดงออกมา โดยการพูด กิริยาท่าทาง

3.4 การอนุรักษ์และการพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทย

การอนุรักษ์และการพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

สุทธภา สุทธิสร (2546 : 186) ได้กล่าวไว้ว่า บรรพบุรุษของไทยได้สั่งสมเอกลักษณ์ไทยด้วยความวิริยอุตสาหะ จนเป็นมรดกของแผ่นดิน ฉะนั้นคนไทยจึงช่วยกันส่งเสริม และอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่สังคมไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคล ควรที่จะศึกษาหาความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไป เช่น ข้าราชการแต่งชุดไทยหรือใช้ผ้าไทยในวันสงกรานต์ วันทอดกฐิน และแต่งนิคมไทยสัปดาห์ละ 1 วัน

2. ระดับท้องถิ่น มีการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น และของชาติอย่างสม่ำเสมอ เช่น จัดงานประเพณีของท้องถิ่น การแต่งกายประจำภาค การละเล่นพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการท้องถิ่น ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ควรมีการยกย่อง ประกาศเกียรติคุณแก่ผู้มีปัญญาท้องถิ่น หน่วยงาน สถานที่ที่อนุรักษ์ และส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป

3. ระดับชาติ คือ การกำหนดเอกลักษณ์เป็นนโยบายของชาติ มีการส่งเสริม ให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนเผยแพร่เอกลักษณ์ไทยในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ใช้สื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่น อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ

จันทิรา ชนสงวนวงศ์ (2553 : 1 – 2) ได้กล่าวไว้ว่า เอกลักษณ์ของไทยเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสั่งสมมานานจนเป็นมรดกมาสู่อนุชน รุ่นหลังและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่ร่วมกัน ที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบสาน เพื่อดำรงไว้ให้เป็นมรดกของชาติสืบไป ดังนั้นองค์ประกอบของภาคเอกชน จึงควรร่วมมือกัน โดยแบ่งเป็นระดับดังนี้

1. ระดับบุคคล บุคลากรทุกคนไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แม้แต่ผู้ที่ทำงานส่วนตัวสามารถช่วยกันสอดส่องดูแลอารักขา โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุโบราณ ฯลฯ ซึ่งเป็นสมบัติของชาติไม่ให้ถูกทำลาย รวมทั้งทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้ของไทย ส่งเสริมของไทย และส่งเสริมชาวต่างชาติให้ใช้ของไทย กันนับว่าได้ช่วยอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยแล้ว

2. ระดับท้องถิ่น องค์กรในท้องถิ่นต้องส่งเสริมประชาชนให้เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ไทย โดยช่วยกันคิดค้น เผยแพร่ นำภูมิปัญญาของท้องถิ่นออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งขอย่อยผู้ทรงภูมิปัญญา หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นของตนเองด้วย

3. ระดับชาติ องค์กรของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบต่องานเอกลักษณ์ของชาติโดยตรงต้องกำหนดนโยบายให้การสนับสนุน ส่งเสริมเอาใจจริงเอาใจจูง รวมทั้งสื่อมวลชนต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในเอกลักษณ์ของชาติ เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคน

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การอนุรักษ์และการพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทยต้องมีบุคคล หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาดูแลร่วมกัน ไม่ทิ้งภาระหน้าที่นี้ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เป็นผู้ดูแลคนไทยทุกคนจึงต้องมีหน้าที่ร่วมกันช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมไทย ไว้ให้เป็นมรดกของชาติตราบนานเท่านานสมกับที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสั่งสมมานานจนเป็นมรดกมาสู่อนุชนรุ่นหลัง

3.5 ความหมายของภูมิปัญญาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของภูมิปัญญาไทย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2550 : 23) ได้ให้ความหมายของ ภูมิปัญญาไทย ไว้ว่า ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 2) ภูมิปัญญาไทย หมายถึง มวลความรู้และมวลประสบการณ์ของคนไทยที่ผ่านการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง พัฒนาและได้สั่งสม สืบทอดทางตรงและทางอ้อม ทางตรงเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทางอ้อมเป็นการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ แล้วสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างสงบสุข มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปแต่ละยุค สามารถประสานความรู้ใหม่ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงเอื้อให้เกิดทางเลือกใหม่ๆ ที่มีลักษณะสากล และลักษณะเฉพาะของไทยเอง

สุทธยา สุทธิศร (2546 : 208) ได้ให้ความหมายของ ภูมิปัญญาไทย ไว้ว่า ความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และจัดเป็นองค์ความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง พัฒนาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง จนเกิดผลิตผลที่ดียิ่ง มีคุณค่า ให้ประโยชน์ สามารถนำไปแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้เหมาะสมกับยุคสมัย

จันทรา ชนสงวนวงศ์ (2553 : 11) ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเทคนิคการตัดสินใจ ผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด พัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีสามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึงความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จัดองค์ความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง พัฒนาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลที่ดียิ่ง มีคุณค่า ให้ประโยชน์ สามารถนำไปแก้ปัญหาและสามารถพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย

3.6 การจำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของภูมิปัญญาไทย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไทยได้ดังนี้

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2550 : 23) ได้จำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นทั้งความรู้ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม
2. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน
4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5. ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่างๆ

6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะ หรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
  7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคม
- ศุขฉา สุทธิศร (2546 : 208) ได้จำแนกลักษณะของภูมิปัญญาไทยไว้ 6 อย่าง ดังนี้
1. เป็นทั้งความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง
  2. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบุคคลกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
  3. เป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การบริหารจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของคนในชุมชน และสังคม
  4. เป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต และเป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
  5. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับความสมดุลในการพัฒนาการทางสังคม
  6. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน
- ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าลักษณะของภูมิปัญญาไทยนั้น แสดงถึงความสำคัญของความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

3.7 คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2550 : 23) ได้กล่าวถึง คุณค่าของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ ประโยชน์และความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุสถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

พระมหากษัตริย์ไทยได้ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงปกครองประชาชนด้วยพระเมตตาแบบพ่อปกครองลูก ผู้ใดประสบความเดือดร้อนก็สามารถดิ้นรนแสดงความเดือดร้อนเพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือทำให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ต่อประเทศชาติร่วมกันสร้างบ้านเรือนจนเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น

2. สร้างความภาคภูมิใจและเพื่อศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย

คนไทยในอดีตที่มีความสามารถปรากฏในประวัติศาสตร์มีมาก เป็นที่ยอมรับของนานาชาติหลายประเทศ เช่น นายขนมต้มเป็นนักมวยไทยที่มีฝีมือเก่งในการใช้อวัยวะทุกส่วน ทุกท่าของแม่ไม้มวยไทย สามารถชกมวยไทยจนชนะพม่าได้ถึงเก้าคนสิบคนในคราวเดียวกัน แม้ในปัจจุบันมวยไทยก็ยังถือว่าเป็นศิลปะชั้นเยี่ยมของชาติไทย เป็นที่นิยมฝึกและแข่งขันในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศ ปัจจุบันมีค่ายมวยไทยไม่ต่ำกว่า 30,000 แห่งทั่วโลก ซึ่งชาวต่างประเทศที่ได้ฝึกมวยไทยจะรู้สึกยินดี ภาคภูมิใจ และถือเป็นมรดกภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ ภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่นยังมีอีกมากมาย เช่น มรดกภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของตนเองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความไพเราะได้อรรถรสครบทุกด้าน วรรณกรรมหลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา

3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ทำให้คนไทยเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีตประนอม รักสงบ ใจเย็น มีความอดทน ให้อภัยแก่ผู้สำนึกผิด ดำรงวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุข ทำให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้ แม้จะอดอยากเพราะแห้งแล้ง แต่ไม่มีใครอดตาย เพราะพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันกันแบบ "พริกบ้านเหนือเกลือบ้านใต้" เป็นต้น ทั้งหมดนี้สืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นการใช้ภูมิปัญญาในการนำเอาหลักของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และดำเนินตามนโยบายด้านต่างประเทศ จนทำให้ชาวพุทธทั่วโลกยกย่องให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางพุทธศาสนา และเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) อยู่เยื้อง ๆ กับอุทยานเบญจสิริกรุงเทพมหานคร โดยมีคนไทย (พณฯ รัฐบุรุษ ธรรมศักดิ์ องค์กรมนตรี) ดำรงตำแหน่งประธาน พสล. ต่อจาก ม.จ.หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล

4. สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในเรื่องของการยอมรับนับถือ และให้ความสำคัญแก่คน สังคมและธรรมชาติอย่างยิ่ง มีเรื่องซีที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากมาย เช่น ประเพณีไทย 12 เดือน ตลอดทั้งปี ล้วนเคารพคุณค่าของธรรมชาติได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ทำในฤดูร้อนซึ่งมีอากาศร้อนทำให้ต้องการความเย็นจึงมีการรดน้ำคำหว่าต่อผู้ใหญ่ที่ตนนับถือ มีการทำความสะอาดบ้านเรือนและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการแห่ทางสงกรานต์ การทำนายฝนว่าจะตกมากหรือน้อยในแต่ละปี ส่วนประเพณีลอยกระทง คุณค่าอยู่ที่การบูชาระลึกถึงบุญคุณของน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคน พืช และสัตว์ ให้ได้ใช้ทั้งบริโภคและอุปโภค ในวัน

ลอยกระทง คนจึงทำความสะอาดแม่น้ำลำคลอง จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติทั้งสิ้น

5. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความรู้สมัยใหม่จะหลั่งไหลเข้ามามาก แต่ภูมิปัญญาไทยก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรู้จักนำเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือ ใส่ใบพัดเป็นหางเสือ ทำให้เรือสามารถแล่นได้เร็วขึ้น เรียกว่า เรือหางยาว การรู้จักทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถพลิกฟื้นคืนธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์แทนสภาพเดิมที่ถูกทำลายไป การรู้จักออมเงิน สะสมทุนให้สมาชิกกู้ยืม ปลูกเปลี่ยนที่ดิน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก จนชุมชนมีความมั่นคง เข้มแข็ง สามารถช่วยตนเองได้หลายร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศ เช่นกลุ่มออมทรัพย์คีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดในรูปกองทุนหมุนเวียนของชุมชน จนสามารถช่วยตนเองได้

จากคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ว่า บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ของคนในชาติสืบต่อไป

3.8 การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2550 : 23) และสุทธภา สุธิตสร (2546 : 228) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประเทศไทยยกย่อง "ครูภูมิปัญญาไทย" เป็นผู้ทำการถ่ายทอดและพัฒนาผลงานของตนได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยจัดระบบเกื้อหนุนและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอด ที่ท่านเหล่านี้ ดำเนินการอยู่แล้วส่วนหนึ่ง และเชื่อมโยงกระบวนการถ่ายทอดของท่าน เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โดยอาจจัดระบบการเทียบโอนหน่วยกิต การเทียบวุฒิเทียบตำแหน่ง เพื่อให้เกิดการลื่นไหลระหว่างความรู้ ผสานเข้าด้วยกันเป็นระบบการศึกษาที่เป็นหนึ่งเดียว

2. จัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทย ซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เกิดขึ้น อาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา วัด ศาลาของหมู่บ้าน เวทีชาวบ้าน เป็นต้น เพียงแต่เข้าไปช่วยเสริมเพื่อให้สามารถใช้สถานทีนั้นๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่กับสถานศึกษาในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย เนื่องจากลักษณะภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลายผสมผสานกันเป็นองค์รวม หากนำเรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าไปไว้ในกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง หรือกรมใดกรมหนึ่ง

นโยบายของกระทรวงและกรมนั้น จะเป็นตัวกำหนดกรอบของภูมิปัญญาไทยให้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง เช่น หากนำภูมิปัญญาไทยไปไว้ในกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นที่จะถูกยกขึ้นมาพิจารณา คือ ภูมิปัญญาไทยนั้นต้องเป็นเรื่องของการศึกษาเท่านั้น จึงจะได้รับการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมทางหนึ่งที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้สูง คือ การนำภูมิปัญญาไทยไปบรรจุไว้ในโรงเรียน ซึ่งจะขัดกับลักษณะของภูมิปัญญาไทยที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาไทยแต่ละเรื่องเท่านั้น หากเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยก็จะไม่เกิด จึงสมควรให้มีสภาพภูมิปัญญาไทย เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญา

4. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยด้วยความจำกัดของระบบการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาล ที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและระยะเวลา รวมทั้งสภาพการณ์ของประเทศมาเป็นตัวตัดสินว่า โครงการ/งานใดควรได้รับงบประมาณเท่าใด และจะได้รับเงินในปีถัดไปหรือไม่ ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาและสร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากฐานภูมิปัญญาเดิม ต้องอาศัยระยะเวลานาน ไม่อาจกำหนดได้ชัดเจนว่าต้องใช้ระยะเวลากี่ปีจึงแล้วเสร็จ การกำหนดงบประมาณเป็นรายปี จึงเป็นมูลเหตุขัดขวางการพัฒนาและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างมากเพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว การตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นทุนในการสร้างและเสริมภูมิปัญญาของชาติด้วยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

5. การคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยอันเป็นมรดกทางปัญญาของแผ่นดินได้อยู่คู่กับคนไทย เป็นทุนทางปัญญาในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมการสงวนและรักษามรดกทางภูมิปัญญาดังกล่าว จึงต้องมีระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางภูมิปัญญาเกิดขึ้น เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ในท้องถิ่นและประเทศชาติ ลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทยนี้ จึงเปรียบเสมือนระบบคุ้มกันและส่งเสริมปัญญาของชาติ

6. ตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย

การจัดตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญมากในการทำงาน ต่อภาพพจน์และสถานภาพของบุคคลหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันต่างๆ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลไกสำคัญในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึก และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เป็ภูมิปัญญาไทย การพัฒนาให้บุคคลต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งสามด้าน (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม) จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาในทุกรูปแบบ นั่นคือ การสร้างสังคมของผู้รับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ภูมิปัญญาในเรื่องหนึ่งๆ ให้เกิดขึ้น จนผู้นั้นสามารถไปเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายภูมิปัญญาในเรื่องนั้นๆ จนขยายตัวเป็นเครือข่าย

การเรียนรู้ภูมิปัญญาที่กว้างขึ้น ทั้งในส่วนของขยายพื้นที่เรียนรู้ และขยายเรื่องที่เรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้ในทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกสถานที่จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และประเทศ

7. การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับชาติและระดับโลก

7.1 ระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนหลายองค์กร ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ในรูปแบบที่หลากหลายประจำปีอย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปินแห่งชาติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม เป็นต้น มีผลทำให้ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยมีขวัญและกำลังใจ ที่จะเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

7.2 ระดับโลก คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติร่วมกับองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรตินักปราชญ์ไทย ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลกเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในวาระครบรอบ 100 ปี หรือ 200 ปี ฯลฯ แห่งชาติกาลของผู้ทรงภูมิปัญญาไทยแต่ละท่าน จนถึงปัจจุบัน องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศยกย่องนักปราชญ์ไทยให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลกแล้ว 9 ท่าน

การที่ยูเนสโกได้ประกาศยกย่องนักปราชญ์ไทยดังกล่าว แสดงถึงจุดเด่นของภูมิปัญญาไทยในสายตาของชาวโลก ซึ่งจะนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยโดยประการทั้งปวง เพราะยูเนสโกจะเชิญชวนให้ประชาคมโลกร่วมกับประเทศไทย จะจัดกิจกรรมต่างๆ เผยแพร่เกียรติประวัติ และผลงานของนักปราชญ์ไทยให้เป็นที่ปรากฏ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและสันติภาพของโลก ตามอุดมการณ์ยูเนสโกและสหประชาชาติด้วย เช่น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ทรงพระกรุณาเสด็จฯ เยือนสำนักงานใหญ่ยูเนสโก เนื่องในวโรกาสการจัดนิทรรศการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชชนก ระหว่างวันที่ 18 - 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นต้น โดยทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ และทรงบรรยายถึงพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรอันงดงามของสมเด็จพระบรมราชชนก ให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาร่วมงานนิทรรศการได้ทราบและชื่นชมโดยทั่วกัน ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้มีการแสดงคอนเสิร์ตในห้องประชุมใหญ่ของยูเนสโก เริ่มด้วยวงออร์เคสตราของนักดนตรีวัยเยาว์อายุระหว่าง 11-18 ปี บรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระองค์ได้ทรงพระกรุณา ร่วมแสดงด้วย ทำให้เกิดความประทับใจแก่บรรดาผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง

สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วนำมาพัฒนา เลือกรสร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความ

ชำนาญที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างมีคุณภาพ แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมและสืบทอดการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยอย่างไม่สิ้นสุด

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

วิชัญ ทศะ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง สิ่งแวดล้อม 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม) อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก จำนวน 36 คน และกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาเป็นหลัก แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ คือ 1) การสร้างความสนใจ 2) การสำรวจและค้นหา 3) การอธิบายและลงข้อสรุป 4) การขยายความรู้ และ 5) การประเมิน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีผลการเรียนรู้สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักอยู่ในระดับดี

สาเกีย แก้วนิมิตร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชน อำเภอชุมชน จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน 98 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 49 คน จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และกลุ่มควบคุม จำนวน 49 คน จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย 1 และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย โดยใช้กระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ คือ 1) ขั้นเสนอปัญหา 2) ขั้นพิจารณาปัญหา 3) ขั้นวางแผนดำเนินการ 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ/สืบค้นข้อมูล 5) ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล/เสนอผลงาน 6) ขั้นทบทวน/สรุป/และเชื่อมโยงปัญหาใหม่ 7) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีผลการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบบรรยายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

อัญชลีกร นนทโคตร (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลดอนไผ่ดี ตั้งกีดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู โดยใช้กระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ คือ 1) ขั้นตั้งประเด็นคำถาม 2) ขั้นสืบค้นข้อมูล

3) ขั้นเตรียมการเสนอในชั้นเรียน 4) ชื่นนำเสนอความรู้ที่ได้จากการสืบค้น และ 5) ชื่นร่วมกันสรุป แสดงความคิดเห็นต่อความรู้ใหม่ที่ค้นพบ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัย สุโขทัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการ จัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู และนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู โดยภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยมากต่อการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี โดยเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความคิดเห็นในด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับที่ 1 คือ ทำให้นักเรียนสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ คือ นักเรียนมีอิสระในการสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และประโยชน์ ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ช่วยให้นักเรียน ทำงานอย่างมีระบบและรอบคอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนนักเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามคู่มือ ครู มีความคิดเห็นด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือ ช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่ม รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศ ในการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและทำให้นักเรียนเกิดความคิด และด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ช่วยให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและการทำงานระบบกลุ่ม

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดันเบลตัน (Dunbelton 1973, อ้างถึงในภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม 2543 : 20) ได้ศึกษาผล ที่มีต่อการเรียนรู้ความคงทนของความรู้และ ความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาโดยจัดบทเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ เก่ง ปานกลางและอ่อนและทำการสอนสองแบบ คือ การสอนแบบสืบเสาะชนิดแนะแนวทาง (Guided Inquiry) ซึ่งแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยและ เรียนด้วยตนเองจากเอกสารหรือหนังสือและสอนโดยครูอธิบายให้ฟัง (Expository Materials) นักเรียนได้รับฟังคำบรรยายจากครูฝ่ายเดียว ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอน ทั้งสองแบบ มีการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในระดับเก่ง ของทั้งสองแบบ มีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่านักเรียนปานกลางและอ่อนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนระดับเก่งที่ได้รับการสอนโดยการอธิบายมีการถ่ายโยงความรู้สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ชนิดแนะแนวทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดันเบลตัน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีการวิจัยแบบนี้อีกโดยใช้หนังสือแบบเรียนเป็นแนวทางใน

การจัดอภิปรายในห้องเรียน และทดสอบดูผลที่ได้จากการอภิปรายระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียนว่าผลเป็นอย่างไร

นอร์เวล (Norval 1976, อ้างถึงในดวงใจ บุญประครอง 2549 : 88) ได้ศึกษาบทบาทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อการคิดแบบต่างๆ ใช้วิธีการสอนปรับปรุงจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของซัคแมนโดยมีนักเรียนเกรด 5 ในเมืองคิทรอยด์ จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการทดลองสอนติดต่อกัน 3 ปี และวัดความสามารถในการคิดทุกๆปี รวม 3 ครั้ง เปรียบเทียบคะแนนกับกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้เรียนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในปี ค.ศ. 1962 กลุ่มทดลองมีความสามารถคิดวิเคราะห์แตกต่างจากกลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนการคิดแบบสรุปอ้างอิงแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลเลียม (William 1976) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา โดยกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการจัดการเรียนรู้แบบเดิม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยัง (Young 1988, อ้างถึงในอัญชลีกร นนทโคตร 2549 : 86) ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และการสอนแบบอภิปราย ในห้องเรียนขนาดใหญ่ (มากกว่า 30 คน) ในเนื้อหาวิชาชีววิทยา เป็นเวลา 1 ภาคเรียน และทำการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การให้เหตุผลและการนำไปใช้ และทักษะการแก้ปัญหา โดยการวิเคราะห์ตัวแปรร่วม (Analysis of Covariance) และใช้ Tukey Test ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกตัวแปร แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงอุปนัยของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการจัดการเรียนการสอนแบบนี้แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถพัฒนาให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนการสอน ทำให้นักศึกษาได้รู้จักใช้สติปัญญาด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผลการเรียนของนักศึกษาดีขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ จึงกำหนดมาตรฐานวิชาชีพให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทางด้านการสื่อสารทางเทคนิค การจัดระบบข้อมูล การจัดควบคุมและพัฒนาคุณภาพ แสดงบุคลิกและลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ ด้านธุรกิจ โดยสามารถให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติงาน และแก้ปัญหาด้วยหลักการ เหตุผลเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังให้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร แนวคิดในการจัดการเรียนการสอน เรื่องเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย หลักการและทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักศึกษา 150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ห้องปวส.1/2 จำนวน 50 คน โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

1.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1.3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย

1.3.2.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยเลือกดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและหลังเรียน (The One – Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 144)

ตารางที่ 5 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและหลังเรียน (The One – Group Pretest – Posttest Design)

ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
T_1	X	T_2

เมื่อ	T_1	คือ	การทดสอบก่อนเรียน
	X	คือ	การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
	T_2	คือ	การทดสอบหลังเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกรายละเอียดได้เป็นดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย
จำนวน 9 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย จำนวน
50 ข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง
เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) จำนวน 1 ฉบับ

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกรายละเอียดได้เป็นดังนี้

4.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

4.1.1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2547 เกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน โครงสร้างเวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

4.1.2 วิเคราะห์หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน โครงสร้างเวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

4.1.3 ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ หมวดวิชาสามัญ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 จำนวน 9 แผน ดังนี้
ตารางที่ 6 วิเคราะห์การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 – 11 เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชม.)
1	ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์	1. บอกความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้ 2. วิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้	2
2	- ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย	1. บอกประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้ 2. วิเคราะห์ประเภทเอกลักษณ์ได้	2

ตารางที่ 6 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชม.)
3	- ศิลปินแห่งชาติ	1. เล่าประวัติศิลปินแห่งชาติได้ 2. สรุปข้อคิดและแบบอย่างที่เราควรเอาเป็นตัวอย่างได้	2
4	- การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย	1. บอกวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยได้ถูกต้อง 2. เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์มรดก (เอกลักษณ์) ในระดับบุคคล ท้องถิ่น และชาติได้	2
5	- ความหมายและลักษณะของภูมิปัญญาไทย	1. บอกความหมายของภูมิปัญญาไทยได้ 2. จำแนกประเภทของภูมิปัญญาไทยได้ 3. วิเคราะห์ลักษณะของภูมิปัญญาไทยได้	2
6	- สาขาภูมิปัญญาไทย 10 สาขา	1. บอกสาขาภูมิปัญญาไทยได้ถูกต้อง 2. บอกประวัติและผลงานสำคัญของครูภูมิปัญญาไทยในสาขาต่างๆ ได้ 3. วิเคราะห์กระบวนการสืบทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้ จากครูภูมิปัญญาไทยได้	2
7	- ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4	1. บอกภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่ในแต่ละด้านได้ถูกต้อง 2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่แต่ละภูมิภาคได้	2
8	- ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ	1. บอกภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษได้ 2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้	2
9	- คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย	1. บอกคุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้ 2. วิเคราะห์คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้	2
รวม			18

4.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านเนื้อหา ด้านการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

4.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of item Objective Congruence : IOC) จากผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 (รายละเอียดแสดงใน ภาคผนวก ค ตารางที่ 13 หน้า 232) ถือว่ามีความสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาภาษา กิจกรรม และความเหมาะสมของใบกิจกรรม

4.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริง คือ นักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมจำนวน 50 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในงานวิจัยต่อไป

4.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลัษณ์และภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบทดสอบแบบปรนัย (เลือกตอบ) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

4.2.1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 เกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

4.2.2 วิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

4.2.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย
ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

จุดประสงค์	ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้						รวม
	ความรู้ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า	
1. ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ 1.1 บอกความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้ 1.2 วิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้	2	2	-	1	-	-	5
2. ประเภทของเอกลักษณ์ 2.1 บอกประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้ 2.2 วิเคราะห์ประเภทเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้	2	2	-	2	-	-	6
3. ศิลปินแห่งชาติ 3.1 เล่าประวัติศิลปินแห่งชาติได้ 3.2 สรุปข้อคิดและแบบอย่างที่ควรเอาเป็นตัวอย่างได้	2	-	-	-	-	1	3
4. การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย 4.1 บอกวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยได้ถูกต้อง 4.2 เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์มรดก (เอกลักษณ์) ในระดับบุคคล ท้องถิ่น และชาติได้	1	2	1	2	-	-	6
5. ความหมายและลักษณะของภูมิปัญญาไทย 5.1 บอกความหมายของภูมิปัญญาไทยได้ 5.2 จำแนกประเภทของภูมิปัญญาไทยได้ 5.3 วิเคราะห์ลักษณะของภูมิปัญญาไทยได้	1	1	1	2	-	1	6
6. สาขาภูมิปัญญาไทย 10 สาขา 6.1 บอกสาขาภูมิปัญญาไทยได้ถูกต้อง 6.2 บอกประวัติและผลงานสำคัญของครูภูมิปัญญาไทยในสาขาต่างๆ ได้ 6.3 วิเคราะห์กระบวนการสืบทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้จากครูภูมิปัญญาไทยได้	1	1	1	1	1	-	5
7. ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4 7.1 บอกภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่ในแต่ละด้านได้ถูกต้อง 7.2 วิเคราะห์ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่แต่ละภูมิภาคได้	2	2	1	-	-	-	5

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จุดประสงค์	ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้						รวม
	ความรู้ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า	
8. ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ 8.1 บอกภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษได้ 8.2 วิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้	1	1	-	2	-	1	5
9. คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย 1. บอกคุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้ 2. วิเคราะห์คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้	2	2	2	2	1	-	9
รวม	14	13	6	12	2	3	50
อันดับความสำคัญ	1	2	4	3	6	5	-

4.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 90 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ค ตารางที่ 14 หน้า 236)

4.2.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม ที่เคยเรียนเรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย มาแล้ว จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) มีค่าระหว่าง .24 ถึง .78 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง .21 ถึง .80 แล้วคัดข้อสอบให้เหลือเพียง 50 ข้อ

4.2.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) จากผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก ตารางที่ 17 หน้า 243)

4.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอในงานวิจัยเป็นลำดับต่อไป

4.3 การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นดังนี้

4.3.1 วิเคราะห์คุณลักษณะของแบบสอบถาม และจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย

4.3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3.3 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ โดยการใช้เกณฑ์การวัดของเบสท์ (Best 1986 : 195 – 183, อ้างถึงในระพี โกมลนุสิต 2547 : 77) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9 หน้า 78

4.3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและจุดประสงค์ (IOC) จากผลการประเมินค่าความสอดคล้องของข้อคำถามและจุดประสงค์ ของแบบสอบถามความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก ตารางที่ 16 หน้า 240)

4.3.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best 1986 : 195 – 183, อ้างถึงในระพี โกมลนุสิต 2547 : 77) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังมีรายละเอียดแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงเกณฑ์การประเมินของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์การประเมิน
4.50 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50 – 4.49	เห็นด้วยมาก
2.50 – 3.49	เห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.49	เห็นด้วยน้อยที่สุด

5. การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถจำแนกขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนทดลอง

1. สร้างเครื่องมือในการวิจัย และหาประสิทธิภาพเครื่องมือ
2. ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
3. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) เรื่อง เอกลักษณ์และ

ภูมิปัญญาไทย

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองวิจัยโดยอาศัยแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้เวลาในการทำลอง จำนวน 6 สัปดาห์ จำนวน 18 ชั่วโมง

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาในหมวดสามัญ ส 3000 – 1301 วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก คือ 1) เอกลักษณ์ไทย

2) ภูมิปัญญาไทย

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปดำเนินการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ขั้นนำ ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทราบ เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

- 3.2 ขั้นสอน ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ แบ่งออกได้เป็นดังนี้

3.2.1 ขั้นเสนอปัญหา ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ โดยให้นักศึกษาสังเกตการณ์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วสร้างประเด็นหรือข้อปัญหาที่นักศึกษาสนใจ

3.2.2 ขั้นพิจารณาปัญหา ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาหรือเรื่องที่ครูผู้สอนนำเสนอ โดยการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆ ประเด็น และมอบหมายงาน โดยอาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาข้อมูลหรือหาคำตอบเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3.2.3 ขั้นวางแผนดำเนินการ นักศึกษาร่วมกันวางแผนการทำงาน โดยอาจจะแบ่งงานกัน เพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาจจะเป็นสถานที่หรือบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา สื่อคอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ

3.2.4 ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล นักศึกษาลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูลตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ โดยการแยกย้ายกันไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคล

3.2.5 ขั้นรวบรวมข้อมูล นักศึกษาร่วมกันอภิปราย รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุป เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูลที่ไปศึกษามา

3.2.6 ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล นักศึกษาร่วมกันพิจารณาทบทวนในแต่ละประเด็น ว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เป็นการพิจารณาหาข้อสรุป และให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

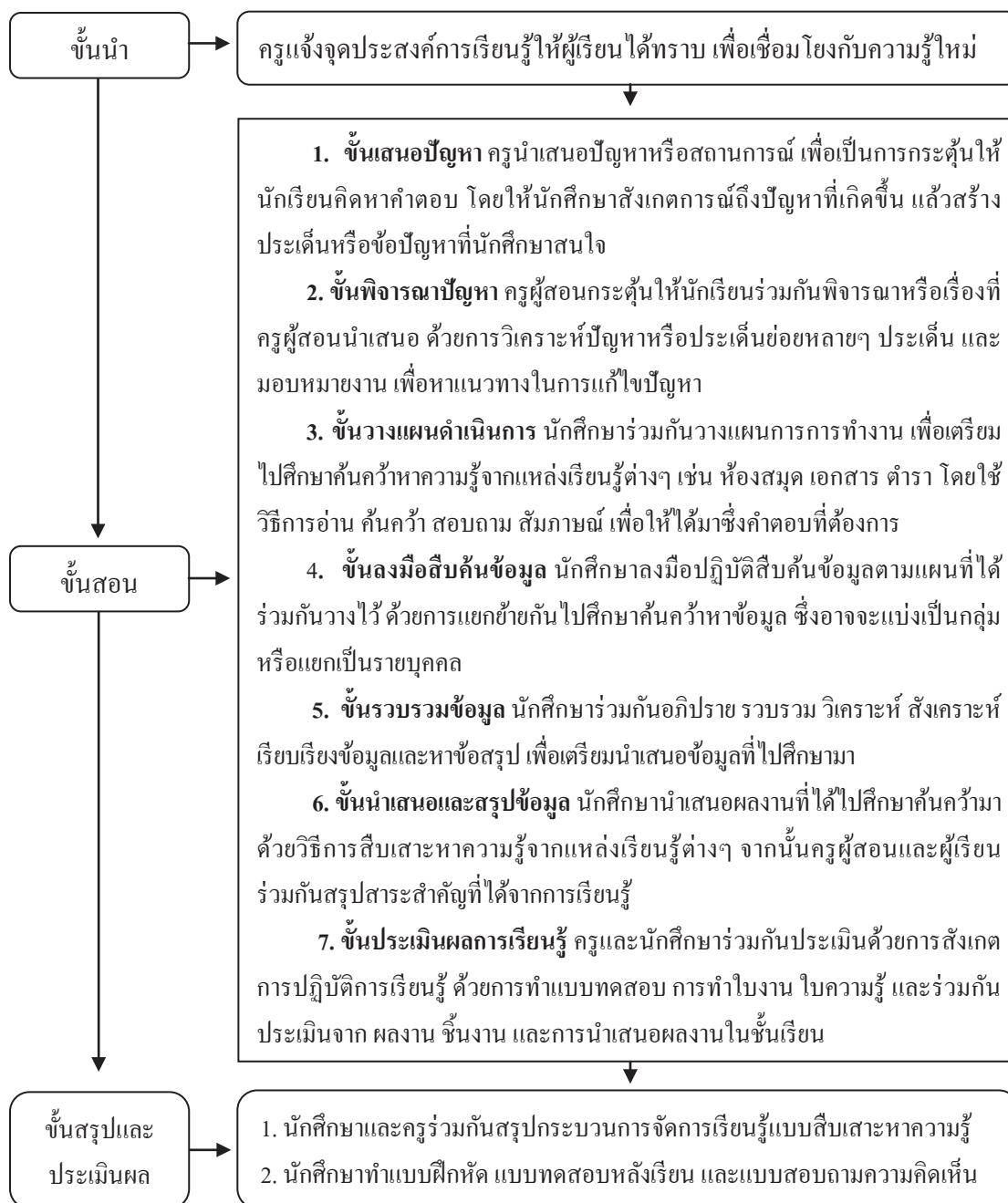
3.2.7 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและนักศึกษาร่วมกันประเมินโดยการสังเกตการปฏิบัติการเรียนรู้ ด้วยการทำแบบทดสอบ การทำใบงาน ใบความรู้ ส่วนนักเรียนจะประเมินตนเองและให้เพื่อนๆ ร่วมกันประเมินจาก ผลงาน ชิ้นงาน และการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการทดลอง

1. หลังจากทำการเรียนการสอนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เพื่อวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2. จากนั้นผู้วิจัยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์

แผนภูมิที่ 3 สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2552 : 149)

สูตร	$\bar{X}$	=	$\frac{\sum X}{n}$
	$\bar{X}$	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของคะแนน
	N	คือ	จำนวนนักศึกษา

6.2 การวิเคราะห์หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2552 : 163)

สูตร	S.D.	=	$\sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$
	S.D.	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของคะแนน
	$\sum X^2$	คือ	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนนักศึกษา

6.3 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้ (ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ 2549 : 65)

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum R}{N}$
	IOC	คือ	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	คือ	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +1	คือ	แน่ใจว่าสอดคล้อง/สอดคล้อง
0	คือ	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง/ไม่แน่ใจ
-1	คือ	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง/ไม่สอดคล้อง

6.4 การวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 188)

สูตร	P	=	$\frac{R}{N}$
	P		ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
	R	คือ	จำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อ
	N	คือ	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

6.5 การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 188)

สูตร	R	=	$\frac{R_u - R_e}{n}$
	R	คือ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
	R_u	คือ	จำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มเก่ง
	R_e	คือ	จำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มอ่อน
	N	คือ	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

6.6 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาความเชื่อมั่นแบบของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson : KR - 20) ดังนี้ (ธีรศักดิ์ อุ่ออารมณ์เลิศ 2549 : 75)

สูตร	r_n	=	$\frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right\}$
	n	คือ	จำนวนข้อ
	p	คือ	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
	q	คือ	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ ($q = 1 - p$)
	S_1^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

6.7 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t – test Dependent ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 165)

สูตร	t	=	$\frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$
df	คือ		n – 1
D	คือ		ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
n	คือ		จำนวนนักศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยไว้ 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t – test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependence) ปรากฏผลดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้	คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนก่อนเรียน	50	50	32.78	5.14	9.045	.00
คะแนนหลังเรียน	50	50	40.56	4.30		

จากตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 32.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.14 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 40.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.30 และผลการทดสอบค่าที่ (t - test) เท่ากับ -9.045 (ปรากฏผลดังในภาคผนวก ง ตารางที่ 16 – 17 หน้า 240 – 243)

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่1 โดยแยกเนื้อหาตามการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 9 แผน

เนื้อหา	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ลำดับที่
1. ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์	5	27.80	0.33	87.20	1
2. ประเภทของเอกลักษณ์และเอกลักษณ์ของสังคมไทย	6	25.58	0.38	82.33	2
3. ศิลปินแห่งชาติ	3	22.83	0.41	79.33	7
4. การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย	6	30.75	0.41	79.00	8
5. ความหมายและลักษณะของภูมิปัญญาไทย	6	19.67	0.41	78.67	9
6. สาขาภูมิปัญญาไทย 10 สาขา	5	20.10	0.40	80.40	5
7. ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่	5	20.00	0.40	80.00	6
8. ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ	5	20.30	0.38	81.20	4
9. คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย	9	20.33	0.39	81.33	3
รวม	50	23.04	0.39	81.05	

จากตารางที่ 10 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้จำนวน 9 แผน โดยภาพรวมพบว่าเนื้อหาเรื่องเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 23.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 คิดเป็นร้อยละ 81.05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียน วิทยาการจัดการเพชรเกษม โดยผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการจัดการเรียนรู้				
1.1 มีความท้าทายช่วยทำให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดวิธีการ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	4.04	0.67	เห็นด้วยมาก	3
1.2 ช่วยทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น	4.08	0.63	เห็นด้วยมาก	2
1.3 ช่วยทำให้นักศึกษากล้าคิด กล้าตอบ และกล้าแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น	3.96	0.53	เห็นด้วยมาก	5
1.4 มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้นักศึกษาอยากมีส่วนร่วมใน การทำงานกลุ่ม	4.20	0.57	เห็นด้วยมาก	1
1.5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้	3.84	0.51	เห็นด้วยมาก	6
1.6 ช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.00	0.57	เห็นด้วยมาก	4
รวม	4.02	0.58	เห็นด้วยมาก	(2)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้				
2.1 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษา มีความอิสระในการเรียนรู้	3.80	0.64	เห็นด้วยมาก	5
2.2 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษา เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีความน่าสนใจ	4.30	0.58	เห็นด้วยมาก	1
2.3 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดระหว่างเพื่อนในกลุ่ม	4.00	0.53	เห็นด้วยมาก	3
2.4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาได้ค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	3.88	0.63	เห็นด้วยมาก	4
2.5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ อย่างมีความสุข	4.16	0.55	เห็นด้วยมาก	2
รวม	4.03	0.59	เห็นด้วยมาก	(1)
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
3.1 ช่วยทำให้นักศึกษาคิดอย่างมีเหตุผลเป็นลำดับขั้นตอน สามารถนำทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหาและสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.94	0.62	เห็นด้วยมาก	4
3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยทำ ให้นักศึกษาได้พัฒนาความคิดและมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้า คิด และกล้าตอบ	3.96	0.57	เห็นด้วยมาก	3
3.3 ทำให้นักศึกษาทำงานด้วยความรอบคอบและเป็นระบบ	3.98	0.55	เห็นด้วยมาก	2
3.4 ทำให้นักศึกษาช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม	3.90	0.65	เห็นด้วยมาก	5
3.5 ทำให้นักศึกษาสามารถนำขั้นตอนของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในวิชาอื่นๆ ได้	4.10	0.61	เห็นด้วยมาก	1
รวม	3.98	0.60	เห็นด้วยมาก	(3)
รวมทั้ง 3 ด้าน	4.01	0.57	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 11 สามารถสรุปผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของ นักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ด้านการ จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.02$,

S.D = 0.58) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.59) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.69)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.57)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ห้องปวส.1/2 จำนวน 50 คน โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย จำนวน 9 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิ ปัญญาไทย จำนวน 50 ข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่า เท่ากับ 0.96 และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย จำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t – test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependence)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุก รายวิชาและทุกระดับชั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดตามความรู้ ซึ่งขยายตัวอย่างกว้างขวางกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางความคิด ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์ และการประเมินค่า อันเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เป็นวิธีทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเสนอปัญหา ผู้สอนได้นำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดแสวงหาหนทางเพื่อหาคำตอบ โดยให้นักศึกษาสังเกตการณ์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วสร้างประเด็นหรือข้อปัญหาที่นักศึกษาสนใจ 2) ขั้นพิจารณาปัญหา ผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาหรือเรื่องที่ครูผู้สอนนำเสนอด้วยการวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆ ประเด็น และมอบหมายงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา 3) ขั้นวางแผนดำเนินการ นักศึกษาร่วมกันวางแผนการทำงาน เพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด เอกสาร ตำรา โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ

4) ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล นักศึกษาลงมือปฏิบัติสืบค้นข้อมูลตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ ด้วยการแยกย้ายกันไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคล 5) ขั้นรวบรวมข้อมูล นักศึกษาร่วมกันอภิปราย รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อสรุป เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูลที่ไปศึกษามา 6) ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล นักศึกษานำเสนอผลงานที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาด้วยวิธีการสืบเสาะหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้ 7) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูและนักศึกษาร่วมกันประเมินด้วยการสังเกตการปฏิบัติการเรียนรู้ ด้วยการทำแบบทดสอบ การทำใบงาน ใบความรู้ และร่วมกันประเมินจาก ผลงาน ชิ้นงาน และการนำเสนอผลงานในชั้นเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้นตอนนี้ ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทยมากยิ่งขึ้น นักศึกษามีความตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย การศึกษาเรื่องราวของเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย ทำให้นักศึกษารู้จักเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น ตลอดจนรู้จักวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่คอยตั้งปัญหาหรือตั้งคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทยในด้านต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่กระบวนการสืบค้นที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเอง สามารถพัฒนาให้นักศึกษารู้จักวิธีการค้นคว้าหาข้อมูล วิธีการสืบค้นข้อมูลอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และรู้จักการใช้สติปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนรู้จักการบูรณาการนำเอา สิ่งที่เป็นประโยชน์ในสาขาวิชาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหากับสิ่งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับสาทิยา แก้วนิมิตร (2548 : 131 – 132) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ปัญญาในการแก้ปัญหากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ แรมสมร อยู่สถาพร (2541 : 54) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการพัฒนาทักษะด้านความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยการให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าหาความรู้โดยการใช้กระบวนการทางความคิดในการค้นหาเหตุผลจนพบความรู้ที่ต้องการ หรือหาแนวทางการแก้ปัญหาก็ถูกต้องด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ตั้งคำถามหรือตั้งปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาแนวทางการแก้ปัญหด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการนำวิธีการแก้ปัญหามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของซักแมน (Suchman 1986 : 90 – 137) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีกว่า

การเรียนรู้แบบครบรอบให้หมด นักเรียนสามารถปรับประสบการณ์ต่างๆ ได้มากกว่า เป็นไปตามความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็น และความเหมาะสมกับระดับความรู้พื้นฐาน กับอัตราความสามารถในการรับรู้ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สามารถสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน เพราะนักเรียนรู้สึกสนุกสนานได้ร่วมกิจกรรมอย่างอิสระ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง และการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จากสิ่งที่เป็นนามธรรมไปสู่ความเป็นรูปธรรม นักเรียนสามารถสรุปด้วยตนเอง สร้างความคิดรวบยอดด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสาทิศา แก้วนิมิตร (2548 : 113 – 118) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ หาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับผลการวิจัยของนัจกัต บุษากิมพ์ (2551 : 95 – 96) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาตามด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมไฉ่มุก เทวคำ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติกับการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนร่วมกับวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนจากการสืบเสาะหาความรู้และการเรียนโดยวิธีการปกติ โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนจากการสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากผลการวิจัยความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อ และด้านประโยชน์ที่ได้รับตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 เห็นด้วย

โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม สอดคล้องกับศิริพร หงส์พันธุ์ (2542 : 13) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จักวิธีการทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอัญชลีกร นนทโคตร(2549 : 125) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา ความมีเหตุผล ความคิดที่มีระบบมีลำดับขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้นักศึกษาอยากมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในเรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่ ได้จัดให้ผู้เรียนมีการทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตั้งปัญหาและให้ผู้เรียนจับฉลากเพื่อเลือกปัญหา จากนั้นให้ผู้เรียนมีการแบ่งกลุ่มตามจำนวนกลุ่มที่ครูกำหนดปัญหาขึ้น โดยในแต่ละกลุ่มให้มีการเลือกประธานและรองหัวหน้า เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาโดยภาพรวมพบว่า นักศึกษาแต่ละกลุ่มมีความตั้งใจในการทำงาน นักศึกษาทุกคนให้ความร่วมมือกันในการทำงานกลุ่ม มีการช่วยเหลือ และมีความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม จนนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมัครสมานสามัคคีในการทำงานกลุ่ม จนทำให้ผลการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น

ในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทำให้นักศึกษามีอิสระในการเรียนรู้ นักศึกษามีการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่ม อันนำไปสู่ความคิดรวบยอดและข้อสรุปที่เกิดขึ้นความรู้ใหม่ที่สามารใช้ได้แก้ปัญหากับสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ นั้น การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความน่าสนใจ และเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สามารถสร้างแรงกระตุ้น สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะการกำหนดปัญหาของครูผู้ที่เกี่ยวข้องเรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิดระหว่างเพื่อน

ในกลุ่ม และเพื่อนในห้องเรียนด้วยกัน นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาทิเช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต แหล่งเรียนรู้ชุมชน ปรากฏชาวบ้าน ปรากฏท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่กระบวนการพัฒนาด้านสติปัญญาของผู้เรียน สามารถทำให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าหาความรู้จากแหล่งชุมชน ท้องถิ่น และชาวบ้าน สอดคล้องกับสาทิยา แก้วนิมิต (2548 : 8) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีความน่าสนใจ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษา มีความอิสระในการเรียนรู้

ในด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 เห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยทำให้นักศึกษาคิดอย่างมีเหตุผลเป็นลำดับขั้นตอน สามารถนำทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักศึกษา ได้พัฒนาความคิด และมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด และกล้าตอบ ตลอดจนมีการช่วยเหลือกัน ในการทำงานกลุ่ม และทำงานด้วยความรอบคอบและเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ มีอิสระในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ซึ่งกันและกันในกลุ่ม ทั้งนี้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล บันทึกผลและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นลำดับขั้นตอน นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการทำงานกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม และการนำเสนอผลงานที่กลุ่มของตนเองได้ไปศึกษามา สอดคล้องกับวัชรานาถ (2548 : 78) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหาจริง เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับนัจัก บุษามิมพ์ (2551 : 105 – 106) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่า สามารถพัฒนาความคิดและความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตอบปัญหา และพัฒนาทักษะด้านการใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

จากผลการวิจัยความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญชลีกร นนทโคตร (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบคู่มือครู โดยภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยมากต่อการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี โดยเห็น

ด้วยมากอันดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีความคิดเห็นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอันดับที่ 1 คือ ทำให้นักเรียนสืบค้นแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ คือ นักเรียนมีอิสระในการสืบค้นแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นอันดับสุดท้าย คือ ช่วยทำให้นักเรียนทำงานอย่างมีระบบ รอบคอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรวัฒน์ ดวงใจดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยว่าได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยว่าได้ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานกลุ่มและได้เรียนรู้จากการถาม – ตอบ เป็นสำคัญ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนเห็นด้วยว่า สามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทำงานกลุ่ม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพ์ไข่มุก เทวคำ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติกับการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนร่วมกับวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากโดยเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบนิเวศในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักศึกษาไม่เคยได้รับการฝึกให้กล้าแสดงออก จึงไม่กล้าพูด กล้าแสดง และกลัวจะทำผิด พูดยึด ถ้าได้ฝึกให้แสดงความคิดเห็น และแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ลดความกลัว และให้การเสริมแรงแก่นักศึกษาทุกครั้ง กระตุ้นให้ทุกคนได้ฝึกด้วยการตั้งคำถามที่จะต้องฝึกคิดในระดับสูง เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาค้นคว้าให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกวลี แสงวิจิตรประชา. “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง หน่วยของชีวิตและชีวิตพืช สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

กรมอาชีวศึกษา. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546.

_____. เกณฑ์การประเมินตนเอง ตามตัวบ่งชี้ มาตรฐานการอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____. กระบวนการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____. ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.

_____. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2546.

_____. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. กองการวิจัยทางการศึกษา. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.

กัลยา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์นการพิมพ์, 2543.

กาญจนา คุณารักษ์. การออกแบบการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549. กรุงเทพมหานคร : มปท. 2543. (อัคราเนนา).

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากรทางปัญญา:อีกความหวังของการพัฒนาประเทศ.

วารสารเกษตร 26, 1 (ก.พ 53) : 93 – 100.

จักรมณต์ ภาสกวณิช. ปราชญ์ชาวบ้านลึกซึ้งถึงแก่นของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐกิจและสังคม

41, 4 (ก.ค. – ส.ค.47) : 80 – 84.

จันทร์รา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

จ่านง พรายเข้มแข. เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพมหานคร : ทีชชิ่งทอยส์
การพิมพ์, 2544.

จินตนา กิจบำรุง. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยและ
ศึกษาทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบ
ร่วมมือการเรียนรู้และวิธีสอนตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ชาตรี เกิดธรรม. เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2545.

ชาตรี ดำราญ. “สอนประวัติศาสตร์อย่างไรไม่ให้น่าเบื่อ” สารานุกรม 4, 35 (พฤศจิกายน 2544) : 35.

ดวงเดือน เทศวานิช. รูปแบบการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร, 2535. (อัคราณา)

_____. หลักการสอนทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร, 2533.

ดิลก ดิลกานนท์. “การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์.” วิทยานิพนธ์การศึกษา
ดุสิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. (อัคราณา)

ทศนา เขมมณี. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์,
2545.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร:
บิสซิเนสอาร์เอนด์ดี, 2552.

ธีรวัฒน์ ดวงใจดี. “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- นัจกัฒ บุชาพิมพ์. “การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- นันทิยา บุญเคลือบ. การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด. วารสารส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 25, 96 (พฤษภาคม 2540) : 11 – 15.
- นิรัน ศรีประดิษฐ์. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างการสอนตามรูปแบบการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539.
- ประนอม เดชชัย. นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. อุบลราชธานี : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- ประสาธ อิศรปริดา. จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กราฟิกอาร์ต, 2538.
- พรรณี ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : วรุฒิการพิมพ์, 2538.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด) พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์. “การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสอบ.” ใน เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา, 54. แรมสมร อยู่สถาพร. บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พิมพ์มุก เทวคำ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชีวิตและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติกับการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเรียนร่วมกับวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.” สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. การเรียนรู้ตามทักษะกลุ่มสร้างสรรค์ความรู้กับการสอนวิทยาศาสตร์. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12 (มกราคม 2537) : 2.
- ไพโรจน์ พิทยเมธี. “การวิเคราะห์องค์ประกอบกรอบการออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

- ภพ เลหาไพบูลย์. แนวการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- _____. แนวการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- มนมัส สุดสิ้น. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์
วิจารณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบ
การเขียนแผนผังมโนคติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2543.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ (Professional
experiences in education). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช,
2526. (อัดสำเนา)
- มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549. (อัดสำเนา)
- ระพี โกมลนูลิต. “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจ 4 ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- รัตนา เขตผดุง. “การประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิต-
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มติชน, 2541.
- _____. บทความทางการศึกษาในรอบปี 2540 – 2541 การศึกษาไทยในเวทีโลก. กรุงเทพมหานคร :
รุ่งเรืองสำนักการพิมพ์, 2541.
- แรมสมร อยู่สถาพร. เทคนิคและวิธีสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬา-
ลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม. คู่มือหลักสูตรสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
(ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวิทยาการ
จัดการเพชรเกษม, 2551.
- ลำดวง โสดา. “การศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้ผังมโนคติ.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒประสานมิตร, 2545.

- วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- _____. เทคนิควิธีการจัดการเรียนสำหรับครูอาชีพ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- _____. เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2542.
- วารีย์ ถิระจิต. การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วิชัญ ทศตะ. “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการค้นคว้าใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ปิ่นตอ่ง ลิมออด พาสเนอริชฟ, 2543.
- วิรัช คุณวุฒิวาณิช. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2549.
- วิไลพร คำเพราะ. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน. กรุงเทพมหานคร : อำนวยพาณิชย์, 2521.
- ศิริพร หงส์พันธุ์. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2542.

ศิริพันธุ์ ไกรเภา. “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชางานเครื่องยนต์เบื้องต้น เรื่อง หลักการทำงานของเครื่องยนต์แก๊สโซลีน 4 จังหวะ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 แผนกช่างซ่อมบำรุง วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา. วารสารราชชนก 5,3 (ม.ค – มี.ย 51): 41 – 49.

ศุภพงศ์ อยู่ทอง. “อิทธิพลของคำถามขั้นวิเคราะห์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในวิชาสังคมศึกษา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2531.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, 2526.

_____. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, 2546.

_____. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2546 เข้าถึงได้จาก http://moe.go.th/jarawporn/summer 49_school.

สมจิต สวชนไพบูลย์. เอกสารประกอบการสอนวิชา กว. 571 ประชุมปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2535. (อค์สำเนา)

_____. วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ม.ป.ป., 2526.

สมสุข ชีระพิจิตร. “การสอนวิทยาศาสตร์แบบสาธิตและแบบทดลอง” เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยที่ 8 – 15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทประชาชนจำกัด, 2526.

สาทิยา แก้วนิมิตร. “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์สุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

สาโรช บัวศรี. “การศึกษาไทย.” สารานุกรมศึกษาศาสตร์. 5 , 8 (มกราคม – ธันวาคม 2531) : 14.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท พริกหวานกราฟิก, 2550.

- สุคชญา สุทธิศรี. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.
- สุทธาทิพย์ เป็นทองคำ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักการตลาดของนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและวิธีสอนแบบปกติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- สุภาภรณ์ ชูศรีพัฒน์. “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง อาหารและสารอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT และแบบสืบเสาะหาความรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- สุวัฒน์ นิยมคำ. ทฤษฎีและทางปฏิบัติในการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้. กรุงเทพมหานคร : เจเนอรัลบุ๊คเซนเตอร์ จำกัด, 2531.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ที.พี. พรินท์, 2543.
- _____. 21 วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์, 2547.
- เสาวนีย์ สิกขามันจิต. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2528.
- หทัยรัช รั้งสุวรรณ. “ผลของการสอนโดยใช้แผนที่มโนมติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กายภาพชีวภาพด้านมโนมติ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539.
- อัญชลีกร นนทโคตร. “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

อาภาพร สิงหาราช. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการ ใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545.

ภาษาต่างประเทศ

Best, John W. Research in Education. 3 rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey :Prentice Hall, 1997.

Bloom, Benjamin S. and Others. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. NewYork : McGraw-Hill, Inc., 1971.

Carin, A. A. And Sund, R. E. Teaching Modern Science. 2 nd ed. Columbus, Ohio : MerrillPublishing Company, 1975.

Dewey, J. How we think : A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process. Chicago : Henry Regnery Co, 1933.

Dunn, R. Team Learning and Circles of Knowledge Practical Approaches to Individualizing. New York : Packer Publishing Company Inc. 1972.

Frazee, Bruce M. & Rudnitski, Rose A. Integrated Teaching Methods: Theory, Classroom Applications, and Field – Based Connections. Albany : Delmar Publishers, 1995.

Gagnè, R. The Conditions of Learning and the Theory of Instruction. 4th ed. New York : Holt, Rinehart, and Winston, 1970.

Good, Carter V. Dictionary of Education. 3 rd ed. New York : Mc Graw Hill Book Compuny, 1973.

Gunter, and Other. Instruction : A Models Approach. 4 th ed. Massachusetts : Pearson Education, Inc, 1995.

Massailas, B. and Cox, B. Inquiring in Social Studies. New York : McGraw – Hill, 1966.

Mehren, william A. A Measurement and Evaluation and Psychology. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1976.

Piaget, J. The Psychology of Intelligence. New Jersey : Littlefield Adams, 1972.

Suchman, R. J. The Elementary School Trening Program in Scientific Inquiry. Illinois : Principal Investigator, 1962.

Sund, R. B. and Trowbridge, L. W. Teaching Science by Inquiry in Secondary School. 2 nd ed. Ohio : Charles E. Merrill Publishing, 1974.

William, Jame Milford. (1976, October) "A Comparison Study of Tradition Teaching Procedures on Student Attitude Achivement and Critical Thinkink Ability in Eleventh Grade United States History," Dissertation Abstract International. 42 (4): 1605 - A

Young, C. "Team Learning." The Arithmetic Teacher. 19 (December 1972) : 634

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. อาจารย์อนันต์ ปันอินทร์

กศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา)
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
2. อาจารย์สาธิต จันทร์วินิจ

ค.ม. (การวิจัยการศึกษา)
 อาจารย์ประจำวิชาภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล
3. อาจารย์มนัสนันท์ รอดเชื้อจีน

กศ.ม. (การสอนสังคมศึกษา)
 อาจารย์พิเศษสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน
- แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมม จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

เอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเด่นของสังคมไทยที่เห็นได้เด่นชัดซึ่งแตกต่างไปจากสังคมอื่น ทำให้สมาชิกในสังคม มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตนและ จะต้องร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาเอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของลักษณะเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้
2. วิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้

สาระการเรียนรู้

เอกลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะพิเศษอันเด่นปรากฏชัดอยู่เฉพาะในหมู่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือชาติใดชาติหนึ่ง อันแสดงความเป็นตัวของตัวเองมีระบบระเบียบแบบแผนในตัวของมันเอง ได้แก่ เอกลักษณ์ด้านการไหว้ การแสดงความเคารพ การสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ความสำคัญของเอกลักษณ์ หมายถึง ความตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นเอกลักษณ์พิเศษ เป็นที่ยอมรับของคนต่างชาติ เกิดจากการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและสืบทอดมาเป็นเวลา ช้านานจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของสังคมไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์
- 1.2 ครูสนทนากับนักศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์ที่สำคัญของสังคมไทย และถามนักศึกษากว่า
  - นักศึกษาคิดว่าภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ มีความแตกต่างกันอย่างไร

- นักศึกษาคิดว่าเอกลักษณ์มีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

1.3 ครูให้นักศึกษาดูรูปภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น บ้านทรงไทย วัด เจดีย์ พระบรมมหาราชวัง พระพุทธรูป เครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นต้น แล้วให้นักศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปภาพที่นำเสนอว่ามีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 10 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

2.2 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหา แล้วตั้งประเด็นปัญหาพร้อมส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มจับฉลากเพื่อเลือกหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ภาพลักษณ์และเอกลักษณ์มีความแตกต่างกันอย่างไร
2. สัญลักษณ์และเอกลักษณ์มีความแตกต่างกันอย่างไร
3. อัตลักษณ์และเอกลักษณ์มีความแตกต่างกันอย่างไร
4. เอกลักษณ์มีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร
5. เอกลักษณ์ที่มีลักษณะพิเศษที่ปรากฏชัดอยู่ในสังคมไทยมีอะไรบ้าง

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากในประเด็นที่ต้องการศึกษา และร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 1 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างประกอบ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดงแผนภาพ การนำเสนอวีดิทัศน์ เป็นต้น

6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอข้อสรุปที่ได้ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม

6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียนมา

7. ชิ้นประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพบ้านทรงไทย วัดเจดีย์ พระบรมมหาราชวัง พระพุทธรูป เครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์ และดนตรี
2. ใบงานที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์
3. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ
4. การทำใบงาน

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักศึกษาที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม... พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจในการรู้สึกลึกซึ้ง
มีการซักถามในชั้นเรียนที่สนใจและเข้าใจ ซึ่งการให้ตอบซึ่งกันและ
กันดี ที่เกิดจากความหมายและ ความเข้าใจของเด็กนักเรียนไทย

2. ปัญหา... เด็กมีความรู้ความ 16 คน ยังไม่มีหนังสือประกอบ
การเรียนรู้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา... โดยให้เด็กนักเรียน 16 คน ทำเครื่องเล่น
หนังสือเกี่ยวกับทางโรงเรียน และมีการทำให้นักเรียนนำหนังสือมาเรียน
ในคาบที่นักเรียนได้ศึกษาชีวิตและ วัฒนธรรมไทยด้วย

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาดพันธุ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 9 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ใบความรู้ เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์

ความหมายของภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์

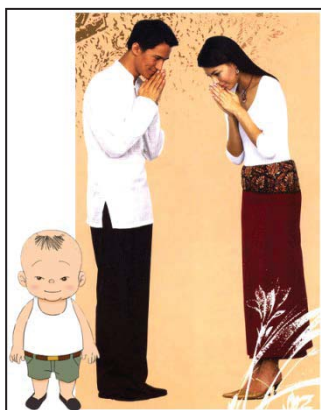
ภาพลักษณ์ (อ่านว่า พาบ-ลัก) เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า image ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ลักษณะของคน องค์กร หน่วยงาน ธุรกิจ รัฐบาล ฯลฯ ที่ปรากฏแก่สังคม เป็นภาพที่คนในสังคมเห็นเมื่อนึกถึงบุคคล องค์กร หน่วยงาน ธุรกิจ รัฐบาล ฯลฯ นั้น เช่น ภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี ภาพลักษณ์ของตำรวจ ภาพลักษณ์ของดาราทับ เป็นต้น ภาพลักษณ์อาจเป็นภาพที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ คนในสังคมบางคนจึงพยายามสร้างภาพลักษณ์เพื่อให้สังคมเห็นแต่ภาพที่ดี ดาราหญิงบางคนมีภาพลักษณ์เป็นกุลสตรีในขณะที่บางคนต้องการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นสาวทรงเสน่ห์ การกระทำที่ปรากฏเป็นข่าวของคนแม้เพียงครั้งเดียว ก็อาจทำให้สร้างเป็นภาพลักษณ์ที่ถาวรของคนๆนั้นได้ ปัจจุบันสื่อมวลชนมีพลังมากในการสร้างภาพลักษณ์ของบุคคล หรือองค์กรต่างๆ

สัญลักษณ์ (อ่านว่า สัน-ยะ-ลัก) เป็นคำที่บัญญัติให้ตรงกับคำว่า Symbol ในภาษาอังกฤษ หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นให้มีความหมายแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์แทนชาติไทย ธรรมจักรเป็นสัญลักษณ์แทนพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ดอกกุหลาบสีแดงเป็นสัญลักษณ์แทนความรัก นวักอัยที่ขลุ่ยขึ้นเป็นสัญลักษณ์แทนการขอคืนดี ตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงพูด ตราสินค้า นับรวมเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งแทนชื่อของสินค้า สัญลักษณ์ อาจปรากฏรูปเป็น ภาพ ตัวอักษร เครื่องหมาย สี เสียง วัตถุ รูปปั้น ฯลฯ ที่กำหนดขึ้นให้เข้าใจกัน สัญลักษณ์อาจเปลี่ยนแปลงได้

สัญลักษณ์ของชาติไทย

เอกลักษณ์ (อ่านว่า เอก-กะ-ลัก) หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัว ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน หรือลักษณะที่แสดงความเป็นอย่างเดียวกันของคนในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งแตกต่างจากลักษณะร่วม

เอกลักษณ์การไหว้

ของคนในสังคมอื่น เช่น คนไทยมีเอกลักษณ์เป็นคนสนุกสนาน ให้อภัยง่าย สนิทง่าย รักอิสระ รักศักดิ์ศรี เป็นต้น ลักษณะนี้ถือเป็นลักษณะรวมๆของคนไทยโดยทั่วไปที่แตกต่างจากคนชาติอื่น แต่คนไทยแต่ละคนก็มีเอกลักษณ์ของตนเองที่อาจจะไม่เหมือนคนอื่นด้วย การใช้คำว่าเอกลักษณ์จึงต้องเข้าใจว่าจะใช้ในระดับใด เอกลักษณ์ของใคร คำว่าเอกลักษณ์ บัญญัติให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity เช่น คณะอนุกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการชุดนี้มองหาลักษณะเฉพาะของชาติ

ไทยในด้านความเป็นชาติ ประชากร อธิปไตยของชาติ การปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และเกียรติภูมิของชาติ แล้วนำมาเผยแพร่เพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและร่วมมือกันอนุรักษ์ไว้

อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัด กับคำว่า ลักษณะ อัด มาจากคำว่า อุดุด แปลว่า ตน ตัวเอง อัตลักษณ์ จึงแปลว่า ลักษณะของตนเอง ลักษณะของตัวเอง เป็นศัพท์ที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า character เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งรวมสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติที่แสดงออกเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น แต่ปัจจุบัน มีการนำคำว่าอัตลักษณ์ไปใช้แทนคำว่า ตน ตัว เช่น หนังสือเรื่องนี้ปรากฏอัตลักษณ์ของนักเขียนแจ่มแจ้งทีเดียว ครูควรช่วยนักศึกษาให้พัฒนาอัตลักษณ์ของเขาได้อย่างเหมาะสม หรือใช้ อัตลักษณ์เพื่อแทนคำว่า เอกลักษณ์ คำทั้งสองคำนี้อาจจะมีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่มีลักษณะเน้นต่างกัน อัตลักษณ์เน้นลักษณะทั้งหมดของบุคคลโดยไม่ได้เปรียบเทียบกับใคร ส่วนเอกลักษณ์เน้นลักษณะที่เป็นหนึ่ง ลักษณะที่โดดเด่นซึ่งเป็นส่วนที่แยกบุคคลนั้นออกจากบุคคลอื่น

ความสำคัญของเอกลักษณ์

เอกลักษณ์ของแต่ละสังคมทำให้สมาชิกของสังคมนั้นเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นชาติเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของคนต่างชาติ โดยไม่ต้องป่าวประกาศหรือโฆษณาด้วยวิธีใดๆ เอกลักษณ์เกิดจากการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานจนกลายเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทย เอกลักษณ์ไทยมีความสำคัญต่อชาติไทยไม่มากมายหลายประการ แต่พอสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. เป็นศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติมิให้ใครเหยียดหยาม เช่น ธงชาติไทย
2. เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความเป็นไทยอย่างเด่นชัด ที่เรียกว่าเชิดหน้าชูตา เช่น มารยาทอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส มวยไทย ลิเก เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ
3. สร้างสรรค์ความสามัคคีในชาติ เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์
4. ทำให้ชาติมีลักษณะเฉพาะที่ไม่มีใครเหมือน
5. ทำให้ชาติโดดเด่นในด้านความเป็นเอกราช ประกาศความเป็น “ไท” ได้อย่างภาคภูมิใจ

เอกลักษณ์ที่สำคัญของสังคมไทย

เอกลักษณ์ของสังคมไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทยที่บรรพบุรุษได้สั่งสม สืบทอดโดยมอบเป็นมรดกให้แก่ชนรุ่นหลังไว้ได้เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ซึ่งเอกลักษณ์นี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดี คนไทยควรนำมาปฏิบัติและสืบสานต่อไป

เอกลักษณ์ที่ดีและควรสืบสานในสังคมไทย

1. เป็นสังคมที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์นับว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ กษัตริย์ไทยโบราณ จนถึงปัจจุบันทรงเป็น ผู้นำประเทศให้พ้นภัย ทำนุบำรุง ประเทศชาติให้รุ่งเรือง

2. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความอดทน การร่วมมือร่วมใจ รู้จักบุญคุณของธรรมชาติและบุญคุณของแผ่นดิน

ประเพณีไทย

3. ครอบครัว เป็นเอกลักษณ์ของสังคมที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น มีความผูกพันเคารพในระบบอาวุโสทำให้คนไทยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ

4. ศาสนา สังคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมาแต่อดีต และเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือ กันมากที่สุด หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา สอนให้คนไทยยึดถือทางสายกลาง เชื่อในเรื่องบาป บุญ คุณโทษ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีความเป็นวิทยาศาสตร์ แม้แต่ชาวต่างชาติก็หันมานับถือและบวชในพระพุทธศาสนากันมาก

5. ภาษาเริ่มกันมาแต่สมัยสุโขทัย โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้คนไทยมีภาษาไทยใช้ เป็นเอกลักษณ์คนไทยจึงควรพูดและเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง เพื่อสืบทอดให้ลูกหลานต่อไป

6. รักอิสระ หรืออาจใช้คำว่า ความเป็นไท ไม่ขึ้นกับใคร แสดงความเป็นเอกราช ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำรงไว้

7. ศิลปกรรม คือ ผลงานที่ช่างฝีมือไทยหรือศิลปิน

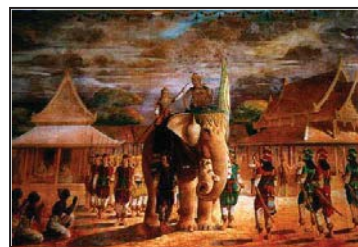

งานประติมากรรม

ไทยได้สร้างสมไว้จากความรู้สึกรักชาติหรือจินตนาการแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

7.1 จิตรกรรม (Painting)

จิตรกรรมไทย หมายถึง ภาพที่แสดงถึงเรื่องราว ตลอดไปถึงการเขียนภาพ

ภาพจิตรกรรม

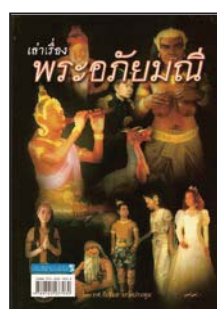
ลวดลายประดับตกแต่งในงานช่างต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปกรรมชั้นสูง และเพื่อให้เกิดความสวยงามในศิลปะตามคติของชาติ 7.2 ประติมากรรมไทย (Sculpture) งานประติมากรรมไทย

หมายถึง งานปั้น และงานแกะสลัก ที่ต้องนำมาทำการหล่ออีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นงานฝีมือ โดยมากมักจะเป็นการปั้นเกี่ยวกับพระพุทธรูป มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนไปถึงขนาดใหญ่ เครื่องใช้และเครื่องประดับต่าง ๆ

7.3 สถาปัตยกรรม คือ อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น อาคาร ตึก บ้านเรือน พระมหाराชาวังตลอดจนอนุสาวรีย์ใหญ่ ๆ พีรามิด สถูป เจดีย์ วิหาร ปราสาท พระปรางค์ มณฑป อุโบสถ ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรม มักควบคู่ไปกับงานประติมากรรม ซึ่งทำให้สิ่งก่อสร้างดูสวยงาม อ่อนช้อย

สถาปัตยกรรม

วรรณกรรม

7.4 วรรณกรรม (Literature) วรรณกรรม คือ หนังสือทั้งประเภทร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน) และร้อยแก้ว คือ เรียงความพรรณนา รวมถึงการจดจำเรื่องราวต่าง ๆ

เช่น นิทาน ตำนานด้วยวรรณกรรมที่เป็นอมตะ เช่น พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน

นาฏศิลป์

7.5 นาฏศิลป์ และดุริยางคศิลป์ (Music and Dramatic) นาฏศิลป์และดนตรี หรือคีตกรรม คือ ดนตรีทุกประเภท รวมทั้งการรำ รำต่าง ๆ เช่น โขน ลิเก ละครรำ รำไทย การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

หนังสืออ้างอิง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากรทางปัญญา:อีกความหวังของการพัฒนาประเทศ.

วารสารเกษตร 26, 1 (ก.พ. 53) : 93 – 100.

จักรมณห์ ผาสุกานิช. ปราชญ์ชาวบ้านลึกซึ้งถึงแก่นของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐกิจและสังคม

41, 4 (ก.ค. – ส.ค. 47) : 80 – 84.

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.

กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, 2526.

สุทธภา สุทธิสร. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช

2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมม จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

เอกลักษณ์เป็นลักษณะเด่นของสังคมที่เห็นได้เด่นชัดซึ่งแตกต่างไปจากสังคมอื่น ทำให้สมาชิกในสังคม มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษา ศิลปกรรม อาหารและการแต่งกาย คนไทยทุกคนจะต้องร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาเอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้
2. วิเคราะห์ประเภทเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้

สาระการเรียนรู้

1. ประเภทของเอกลักษณ์

- 1.1 เอกลักษณ์ทางวัตถุ
- 1.2 เอกลักษณ์ทางสังคม

2. เอกลักษณ์ของสังคมไทย

2.1 ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	2.2 ภาษาและวรรณกรรมไทย
2.3 สถาปัตยกรรม	2.4 ประติมากรรม
2.5 จิตรกรรม	2.6 ประณีตศิลป์
2.7 มารยาทไทย	

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย
- 1.2 ครูให้นักศึกษาดูรูปภาพต่างๆ เช่น ภาพธงชาติ ภาพศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ภาพรามเกียรติ์ ภาพฝาผนัง ภาพพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ภาพวัดพระแก้ว ภาพเสาชิงช้า ภาพพระพุทธรูปสมัยต่างๆ ภาพบานประตูแกะสลัก ภาพมรยาทไทย แล้วถามนักเรียนว่า
  - ภาพที่นักศึกษาเห็นเป็นภาพอะไรบ้าง
  - นักศึกษาดูภาพแล้วมีความรู้สึกอย่างไร
  - ภาพที่นักศึกษาดูสามารถจำแนกว่าเป็นเอกลักษณ์ทางด้านใด
- 1.3 เมื่อนักศึกษาเกิดความสงสัยและเกิดความต้องการจะค้นหาคำตอบ ครูจะนำนักศึกษาไปสู่ข้อตกลงในหัวข้อที่จะศึกษา
- 1.4 ครูตกลงกับนักศึกษาถึงข้อที่จะศึกษาในชั่วโมงเรียนนี้ คือเรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

- 2.1 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 และร่วมกันตั้งประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การสืบค้นหาความรู้ โดยจำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็นดังนี้
  1. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร
  2. เอกลักษณ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร
  3. ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความสำคัญต่อคนไทยอย่างไรบ้าง
  4. การที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น ส่งผลดีต่อสังคมไทยอย่างไรบ้าง
  5. วรรณกรรมไทยในอดีตมีความสำคัญต่อคนไทยในปัจจุบันอย่างไร
  6. สถาปัตยกรรม ได้บ่งบอกเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีตส่งผลดีต่อสังคมไทยในปัจจุบันอย่างไร

7. เพราะเหตุใดเยาวชนไทยในปัจจุบันถึงไม่เห็นความสำคัญของมารยาทไทย
- 2.2 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 7 – 8 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

- ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากในประเด็นที่ต้องการศึกษา และร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 2 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานของกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างประกอบ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดงแผนภาพ การนำเสนอวีดิทัศน์ เป็นต้น

6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอข้อสรุปที่ได้ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม

6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียนมา

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 2 เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ภาษาและวรรณกรรมไทย สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ประณีตศิลป์ และมรดกไทย

2. ใบความรู้ เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

3. ใบงานที่ 2 เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

4. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักศึกษาที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อรูปภาพจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม เมื่อจบโครงการแล้ว นักศึกษาได้ถามถึง
ในการเรียนดี เมื่อไม่เข้าใจก็มีการซักถาม ปัญหาการที่คิดเลข
ไม่เร็วขึ้นเท่าไร

2. ปัญหา นักศึกษาบางคน เป็นกลางห้องเข้า นักศึกษา
ประมาณ 10 คน ต้องทำงานกลางคืน ที่มาเรียนไม่ทัน
ทำให้มาเรียนไม่ทันเพื่อน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา ให้นักศึกษาที่มาเรียนไม่ทันเพื่อน
ส่งงานที่ได้รับได้ แล้วส่งภาาใจคนที่มาเรียนไม่ทันเพื่อน

ลงชื่อ

(นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 16 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ใบความรู้ เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย

ประเภทของเอกลักษณ์

เอกลักษณ์ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกลักษณ์ทางวัตถุ คือ เอกลักษณ์ของสังคมหรือของชาติที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ เช่น บ้านทรงไทย วัด เจดีย์ พระบรมมหาราชวัง พระพุทธรูป เครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นต้น

บ้านทรงไทย

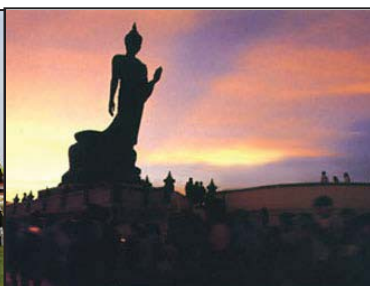
วัด

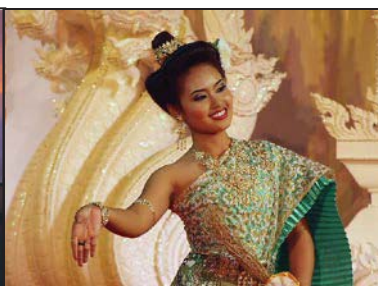
เจดีย์

พระบรมมหาราชวัง

พระพุทธรูป

นาฏศิลป์

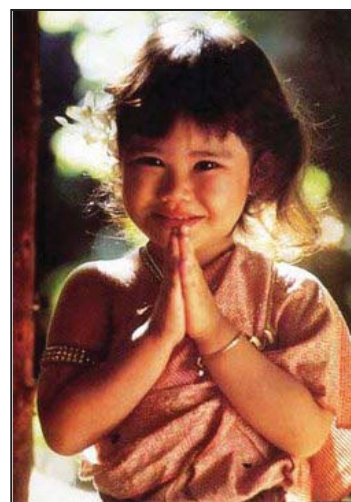
2. เอกลักษณ์ทางสังคม คือ เอกลักษณ์ทางสังคมหรือของชาติที่แสดงออกโดยการพูด กริยาท่าทาง เช่น การพูดจาด้วยคำสุภาพ การไหว้ การแสดงสัมมาคารวะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเอกลักษณ์ที่แสดงออกทางด้านจิตใจ เช่น ความกตัญญูทวดทวดที่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการนับญาติ

ความกตัญญูทวดทวด

การนับญาติ

การไหว้

เอกลักษณ์ของสังคมไทย

1. สังคมที่ยกย่องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

นักวิชาการได้กล่าวถึงประเทศไทยว่า "สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่เคยไร้กษัตริย์" ตั้งแต่สมัยสุโขทัยบ้านเมืองของคนไทยจะต้องมีกษัตริย์ขึ้นปกครอง ในยามที่บ้านเมืองมียุคเจริญ แผ่นดินว่างจากกษัตริย์ก็จะต้องมีคนคิดกอบกู้ฟื้นฟูสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สืบสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อไปมิให้ขาด คนไทยมีทัศนะ ความเชื่อ และค่านิยมที่มีต่อพระมหากษัตริย์ ดังนี้

- 1.1 ทรงเป็นประมุขของชาติ
  - 1.2 ทรงเป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภกของทุกศาสนา
  - 1.3 ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
  - 1.4 ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจและความสามัคคีของชนในชาติ
  - 1.5 ทรงอยู่เหนือการเมืองและความรับผิดชอบทางการเมือง
  - 1.6 ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจด้านพระราชพิธีต่างๆ เพื่อสืบทอดพระราชประเพณี
  - 1.7 ทรงเป็นผู้รักษาธรรมและปฏิบัติธรรมด้วยการอยู่ในศีลธรรมให้เห็นเป็นประจักษ์
- ### 2. สังคมที่มีความรักชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถรักษาความเป็นเอกราชของตนไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ ความรักชาติจะอยู่ในสายเลือดของคนไทยทุกคน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตครั้งใด คนไทยจะรวมตัวกันเพื่อกอบกู้เอกราช มีวีรบุรุษและวีรสตรีจำนวนมากที่ยอมพลีชีวิตเพื่อแลกกับความเป็นเอกราชของชาติไทย เช่น สมเด็จพระศรีสุริเยศฯ ขวัญบ้านบางระจัน เป็นต้น รูปแบบการปกครองของไทยมีวิวัฒนามาหลายสมัย จากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาจนถึงระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญในปัจจุบันนี้

3. สังคมที่มีความศรัทธาในพุทธศาสนา

สังคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมาแต่อดีต และเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือมากที่สุด หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ช่วยอบรมขัดเกลา ให้ชาวไทยมีเมตตา อ่อนน้อม จิตใจดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาล้วนสอนให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดี มีศีลธรรม ยึดหลักเหตุผลและความ เป็นจริง นอกจากหลักคำสอนแล้ว ยังมีประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนไทยได้ ประกอบพิธีกรรม เพื่อกุศลและเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีทอดกฐิน แห่เทียนพรรษา เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพุทธศาสนาได้มีบทบาทในการดำเนิน ชีวิตของคนไทย

4. สังคมเกษตรกรรม

สังคมไทยมีพื้นฐานมาจากสังคมเกษตรกรรม อาชีพส่วนใหญ่เป็นชาวนา เป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน สามารถสร้างรายได้ พัฒนาชาติ เลี้ยงพลเมืองของประเทศให้อยู่ดีกินดี จนเป็นประเทศที่ส่งออกอันดับต้นๆของโลก ทำให้ทั่วโลกรู้จักได้รู้จักชาติไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาประเทศเป็นแบบอุตสาหกรรม จนทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าทางการค้าและเทคโนโลยี แต่สินค้าออกที่สำคัญและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยมากที่สุด คือ สินค้าทางด้าน การเกษตรกรรมนั่นเอง

5. สังคมไทยที่ยึดมั่นในระบบเครือญาติ

สภาพของครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวขนาดใหญ่ มีความผูกพันทางสายโลหิตเกิดความรักใคร่และช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบรรดาผู้คนในครอบครัว เพราะการอบรมสั่งสอนมาว่าพี่น้องหรือญาติจะต้องช่วยเหลือกันและกันดังคำสุภาษิตไทยที่กล่าวว่า "เลือดย่อมข้นกว่าน้ำ" อันแสดงให้เห็นถึงความผูกพันทางสายโลหิต นอกจากนี้แล้วครอบครัวไทยยังเชื่อฟังผู้อาวุโส ผู้มีอายุน้อยกว่าจะต้องมีความอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ เชื่อฟังผู้ที่มีอายุมากกว่า อันเป็นที่มาของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

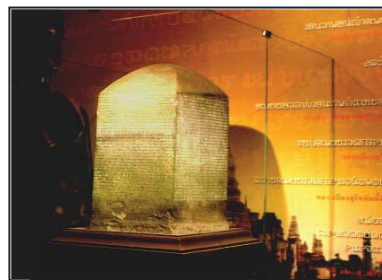
6. สังคมไทยที่เคร่งประเพณีพิธีกรรม

จากวิถีชีวิตชาวชนบทที่พึ่งพาและผูกพันกับธรรมชาติ จึงให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรม ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอันเป็นทรัพยากรสำคัญของชีวิต จึงต้องรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและธรรมชาติเอาไว้ เช่น พิธีแรกนาขวัญ บูชาแม่โพสพ พิธีทวงข้าวทิพย์ เป็นต้น ประเพณีพิธีกรรมจึงเป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ทั้งยังเป็นการแสดงความเคารพและกตัญญูต่อธรรมชาติอีกด้วย

7. สังคมที่มีศิลปกรรมประณีตงดงาม

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีศิลปกรรมประณีต งดงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ศิลปกรรมที่ปรากฏในประเทศไทยเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างสรรค์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน คือ มีความประณีตงดงาม โดยเฉพาะผลงานด้านศิลปกรรมของบรรดาช่างสิบหมู่ ซึ่งได้แก่ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างปูน ฯลฯ เพราะบุคคลที่มีความรู้ในงานช่างเหล่านี้จะสร้างผลงานศิลปะต่างๆ ด้วยใจรักและความถนัด ต้องอาศัยความอดทน ความคิดในการสร้างสรรค์ แม้ว่าศิลปวัฒนธรรมของไทยจะได้รับแบบอย่างมาจากต่างชาติ แต่เพราะความสามารถของคนไทยที่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนา จนกลายเป็นผลงานที่มีแบบฉบับของตนเอง ทำให้ต่างประเทศรับรู้ถึงลักษณะของความเป็นไทยได้ เช่น

7.1 ภาษาและวรรณกรรมไทย หมายถึง ความสามารถ ผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุก ประเภทเช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือ โบราณ การฟื้นฟูการเรียนรู้การสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

ภาษาและวรรณกรรมไทย

7.2 สถาปัตยกรรม หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสิ่งปลูกสร้างนั้น ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะ การจัดวางที่ว่าง ทศนศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมยังเป็นที่สื่อความคิด และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมในยุคหนึ่งๆอีกด้วย

สถาปัตยกรรมไทย

7.3 ประติมากรรม หมายถึง ผลงานศิลปะที่แสดงออกโดยกรรมวิธี การปั้น การแกะสลัก การหล่อ หรือการประ กอบเข้าเป็นรูปทรง 3 มิติ ซึ่งมีแบบอย่างเป็นของไทยโดยเฉพาะ วัสดุที่ใช้ในการสร้างมักจะเป็น ดิน ปูน หิน อิฐ โลหะ ไม้ งาช้าง เขาสัตว์ กระดูก เป็นต้น ผลงาน ประติมากรรมไทย มีทั้งแบบ นูนต่ำ นูนสูง และ ลอยตัว งานประติมากรรมนูนต่ำและนูนสูงมักทำ เป็นลวดลายประกอบกับสถาปัตยกรรม เช่น

ประติมากรรมไทย

ลวดลายปูนปั้น ลวดลายแกะสลักประดับตามอาคารบ้านเรือน โบสถ์ วิหาร พระราชวัง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังอาจเป็นลวดลายตกแต่งงานประติมากรรมแบบลอยตัวด้วย

7.4 จิตรกรรม หมายถึง งานศิลปะที่แสดงออกด้วยการวาด ระบายสี และการจัด องค์ประกอบความงามอื่น เพื่อให้เกิดภาพ 2 มิติ ไม่มีความลึกหรือนูนหนา จิตรกรรมเป็นแขนง หนึ่งของทัศนศิลป์ ผู้ทำงานจิตรกรรม มักเรียกว่า จิตรกร

จอห์น แคนาเดย์ (John Canaday) ได้ให้ความหมายของจิตรกรรมไว้ว่า จิตรกรรม คือ การระบายชั้นของสีลงบนพื้นระนาบรองรับ เป็นการจัดรวมกันของรูปทรง และ สีที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของศิลปินแต่ละคนในการเขียนภาพนั้น พจนานุกรมศัพท์ อธิบายว่า เป็นการสร้างงานทัศนศิลป์บนพื้นระนาบรองรับ ด้วยการ ลาก ป้าย จัด ขูด วัสดุ จิตรกรรมลงบนพื้นระนาบรองรับ

จิตรกรรมไทย

7.5 ประณีตศิลป์ หมายถึง ผลงานศิลปะที่ทำด้วยฝีมือและความชำนาญ มีกระบวนการทำหลายขั้นตอนกว่าที่ผลงานจะสำเร็จต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน มักจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ของชนชั้นสูง เช่น เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องประดับมุก ตลอดจนผ้าแพรพรรณที่ประณีต ลักษณะรูปแบบของประณีตศิลป์ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมอีกด้วย เช่น เครื่องประดับร่างกายของชาวอินเดีย จะสวมแหวนในงานพิธี ทั้งนิ้วมือและนิ้วเท้า ของจีนนิยมใช้หยกและทองคำมาทำเครื่องประดับ ส่วนของไทยนิยมทั้งเงิน นาก ทองคำ และยังมี “ นพเก้า ” คือ แก้วมณีทั้ง 9 ชนิดอีกด้วย

ประณีตศิลป์

7.6 มารยาทไทย หมายถึง การมีกิริยา วาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิด ทั้งมารยาทในอิริยาบถต่างๆ การยืน เดิน นั่ง การแสดงความเคารพ เป็นต้น ล้วนแต่เหมาะสมและอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัย กิริยามารยาทของไทยในแต่ละท่า แต่ละแบบล้วนไม่ขัดกับการใช้อวัยวะประกอบ

มารยาทไทย

ท่าทาง จึงเป็น ท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดาไม่ว่าชาติใด ถ้าได้รับการศึกษาและอบรมมาดีแล้วทั้งกาย วาจา ใจย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเห็นยั้งใจตนเอง มีความละอายใจตนเอง ไม่ยอมประพฤติการที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

หนังสืออ้างอิง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากรทางปัญญา:อีกความหวังของการพัฒนาประเทศ.

วารสารเกษตร 26, 1 (ก.พ 53) : 93 – 100.

จักรมณฑ ฬาสุกวนิช. ปราชญ์ชาวบ้านลึกซึ้งถึงแก่นของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐกิจและสังคม

41, 4 (ก.ค. – ส.ค.47) : 80 – 84.

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้.

กรุงเทพมหานคร : องค์การคำรุธสภา, 2526.

สุคชญา สุทธิสร. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช

2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

ศิลปินแห่งชาติ นับเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญทางด้านศิลปะ ที่ได้สืบสานงานศิลปะของชาติให้เชื่อมโยงจากอดีตมาสู่ปัจจุบันเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ให้มีความรุ่งโรจน์สืบไปยังอนาคต

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เล่าประวัติศิลปินแห่งชาติได้
2. สรุปข้อคิดและแบบอย่างที่ควรเอาเป็นตัวอย่างได้

สาระการเรียนรู้

ศิลปินแห่งชาติ

1. นายจิรัสย์ อ๋อณรงค์ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)
2. นายสุจิตต์ วงษ์เทศ สาขาวรรณศิลป์ (กวีนิพนธ์)
3. นายนิติ สถาปิตานนท์ สาขาศิลปะสถาปัตยกรรม (แบบร่วมสมัย)
4. ศาตราจารย์ (พิเศษ) ประกิต บัวบุศย์ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)
5. นายกมล ทัศนัญชลี สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรมและสื่อผสม)
6. นายสวาง ทรัพย์สำรวย ศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร)
7. หม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล สาขาศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร)
8. นายไวพจน์ เพชรสุพรรณ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล)
9. นายชาย เมืองสิงห์ สาขาศิลปะการแสดง (นักร้อง – นักแต่งเพลงลูกทุ่ง)
10. นายสรพงศ์ ชาตรี สาขาศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ

1.2 ครูพูดคุยกับนักศึกษา เรื่อง ศิลปิน ในยุคปัจจุบัน และถามนักศึกษาว่า

- นักศึกษาชอบศิลปินชายคนไหนมากที่สุด (ในประเทศ ต่างประเทศ)
- นักศึกษาชอบศิลปินหญิงคนไหนมากที่สุด (ในประเทศ ต่างประเทศ)
- นักศึกษารู้จักศิลปินแห่งชาติคนไหนบ้าง (พร้อมยกตัวอย่าง)
- นักศึกษารู้จักผลงานที่สำคัญของศิลปินแห่งชาติคนไหนบ้าง

1.3 นักศึกษาร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปินแห่งชาติว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบและสนใจ “ศิลปินแห่งชาติ”

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 และร่วมกันตั้งประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การสืบค้นหาความรู้ โดยจำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็นดังนี้

1. ศึกษาประวัติและผลงานของนายจิรัช อาจนรงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
2. ศึกษาประวัติและผลงานของนายสุจิตต์ วงษ์เทศ ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์
3. ศึกษาประวัติและผลงานของนายนิธิ สถาปิตานนท์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ

สถาปัตยกรรม

4. ศึกษาประวัติและผลงานของศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประกิต บัวบุศย์ ศิลปินแห่งชาติ

สาขาทัศนศิลป์

5. ศึกษาประวัติและผลงานของนายกมล ทศนาญชลี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์
6. ศึกษาประวัติและผลงานของนายสวาง ทรัพย์สำรวย ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ

การแสดง

7. ศึกษาประวัติและผลงานของหม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ

การแสดง

8. ศึกษาประวัติและผลงานของนายไวพจน์ เพชรสุพรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ

การแสดง

9. ศึกษาประวัติและผลงานของนายชาย เมืองสิงห์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ

การแสดง

10. ศึกษาประวัติและผลงานของนายสรพงศ์ ชาตรี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง

2.2 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 5 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม แต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากศึกษาประวัติและผลงานศิลปินแห่งชาติคนที่ 1 – 10 และร่วมกันวางแผน เพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นที่ต้องศึกษา

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมศึกษาประวัติและผลงานที่จับฉลาก ได้และทำใบงานที่ 3.1 – 3.10 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้แล อินเทอร์เน็ต

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อประวัติและ ผลงานศิลปินแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล ประวัติและผลงานของศิลปิน และเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างประกอบ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดง แผนภาพ การนำเสนอผลงานศิลปินแห่งชาติของแต่ละท่าน เป็นต้น

6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอประวัติและผลงานของศิลปิน แห่งชาติคนที่ 1 – 10 โดยสรุปกลุ่มละ 10 – 15 นาที

6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเอง ยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปสาระสำคัญและบันทึกลงในสมุด

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน จำนวน 10 ข้อ

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 3.1 – 3.10 เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ
2. ใบงานที่ 3.1 – 3.10 เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ
3. แบบทดสอบ เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม... พบว่า นักศึกษาสามารถอธิบายได้โดยละเอียด
 ถึงข้อดีข้อเสียของเครื่องมือที่เรียนมาที่เกิดขึ้นได้จริง นักศึกษามีความ
 สนใจและตั้งใจ ฟังและตอบประเด็นที่ถาม

2. ปัญหา... พบว่า นักศึกษาบางส่วนตอบว่า ข้อดีข้อเสียของ
 ที่สวดมนต์มีผลมาจากการฟังเสียงสวดมนต์นั้น ไม่รู้จักสวดมนต์

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา... โดยให้ไปค้นหาสำนวนสวดมนต์
 เอง

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆา จาตุพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

ใบความรู้ เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ

1. นายจิรัส อัจฉรงค์ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

1.1 ประวัติ

นายจิรัส อัจฉรงค์ เกิดเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2475 ที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม บิดาชื่อ นายหลิม มารดาชื่อ นางล้อม อัจฉรงค์

จิรัส อัจฉรงค์

1.2 การศึกษา

- สำเร็จการศึกษา นาฏศิลป์ชั้นสูงปีที่1 โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
- สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาคประสิทธิ์
- สำเร็จการศึกษา นาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่6 โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
- สำเร็จการศึกษาประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนวัดบางช้างใต้
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ เทคโนโลยีราชมงคล วิชาดุริยางค์ไทย

1.3 การทำงาน

- ปี พ.ศ. 2491 รับราชการในแผนกดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร
- ปี พ.ศ. 2493 ดุริยางค์ศิลปินชั้นจัตวา กองการสังคีต กรมศิลปากร
- ปี พ.ศ. 2517 ดุริยางค์ศิลปิน ระดับ 6 หัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย กรมศิลปากร
- ปี พ.ศ. 2523 ดุริยางค์ศิลปินระดับ 8 ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร

1.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- เครื่องราชอิสริยาภรณ์
- รางวัลพระราชทานเหรียญพระรูปของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ปี พ.ศ. 2545 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

แสดงนาฏศิลป์

2. นายสุจิตต์ วงษ์เทศ สาขาวรรณศิลป์ (กวีนิพนธ์)

2.1 ประวัติ

นายสุจิตต์ วงษ์เทศ เกิดเมื่อวันที่ 23 เมษายน พุทธศักราช 2499 ที่บ้านด่าน ตำบลโคกปีบ อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง 6 คน ของนายสำเภาและนางลิ้นจี่ วงษ์เทศ บิดาเป็นผู้ใหญ่บ้าน

สุจิตต์ วงษ์เทศ

2.2 การศึกษา

- สำเร็จการศึกษาประถมปีที่ 4 โรงเรียนวัดต้นโพธิ์ ศรีมหาโพธิ์
- สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม
- สำเร็จการศึกษา ม.ศ. 5 โรงเรียนพระคณาภิบาล
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.3 การทำงาน

- เป็นผู้พิสูจน์อักษร ออกแบบปก จัดทำรูปเล่มและทำงานการพิมพ์ โรงพิมพ์กรุงสยาม
- เป็นผู้สอนวิชาภาษาไทยและวรรณคดีไทยในคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เป็นผู้แทนบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน
- เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง โรงพิมพ์พิมพ์เนศ
- เป็นผู้ช่วยก่อตั้ง สำนักพิมพ์การเวก
- เป็นผู้ก่อตั้ง โรงพิมพ์เรือนแก้ว
- เป็นบรรณาธิการ

การบรรยายพิเศษ

2.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2527 รางวัลดีเด่นประเภทวารสาร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ
- ปี พ.ศ. 2536 รางวัลศรีบูรพา กองทุนศรีบูรพา
- ปี พ.ศ. 2545 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

การบรรยายพิเศษ

3. นายนิธิ สถาปิตานนท์ สาขาศิลปสถาปัตยกรรม (แบบร่วมสมัย)

3.1 ประวัติ

นายนิธิ สถาปิตานนท์ เกิดเมื่อ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2490
ที่กรุงเทพมหานคร

นิธิ สถาปิตานนท์

3.2 การศึกษา

- ปี พ.ศ. 2509 มัธยมศึกษาปีที่ 9 โรงเรียนวชิราวุธ
- ปี พ.ศ. 2510 ปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปี พ.ศ. 2515 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์

3.3 การทำงาน

- ปี พ.ศ. 2516 สถาปนิก บริษัท Metcalfs Associates Co.,Ltd.
- ปี พ.ศ. 2519 กรรมการผู้จัดการ บริษัท ดีไซน์ 103 จำกัด
- ปี พ.ศ. 2526 ตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัท สถาปนิก49 จำกัด
- ปี พ.ศ. 2532 ประธานกรรมการ บริษัทในเครือ49 Group 6 บริษัท
- ปี พ.ศ. 2532 ประธานกรรมการมูลนิธิหม่อมเจ้าไวยทยากร วรวรรณ
- ปี พ.ศ. 2535 นายกสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ปี พ.ศ. 2540 ประธานคณะกรรมการงานบูรณะโบราณสถาน
- ปี พ.ศ. 2543 เลขธิการสภาสถาปนิก
- ปี พ.ศ. 2544 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการควบคุมอาคาร กระทรวงมหาดไทย

3.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2527 ชนะเลิศการประกวดแบบ
- ปี พ.ศ. 2529 ชนะเลิศการประกวดแบบ
- ปี พ.ศ. 2532 ผลงานดีเด่นรางวัลเหรียญทองจาก
สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

การบรรยายพิเศษ

- ปี พ.ศ. 2532 ผลงานดีเด่นรางวัลเหรียญทอง จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์
- ปี พ.ศ. 2536 ชนะเลิศการประกวดแบบ
- ปี พ.ศ. 2536 ชนะเลิศการประกวดแบบ
- ปี พ.ศ. 2537 ผลงานดีเด่นรางวัลเหรียญทอง จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์
- ปี พ.ศ. 2537 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2537 สมาชิกกิตติมศักดิ์ The Japan Institute of Architects (JIA)

- ปี พ.ศ. 2539 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2539 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2539 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2540 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2541 รองชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2542 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2542 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2545 ผลงานดีเด่นรางวัลเหรียญทอง จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรม

ราชูปถัมภ์

- ปี พ.ศ. 2545 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2545 ชนะเลิศการประกวดแบบ

- ปี พ.ศ. 2545 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัย)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผลงานการออกแบบ

4. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประกิต บัวบุญย์ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)

4.1 ประวัติ

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประกิต บัวบุญย์ เกิดเมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2454 ที่กรุงเทพมหานคร

ประกิต บัวบุญย์

4.2 การศึกษา

- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 5 โรงเรียนปทุมคงคา
- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร
- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 – 9 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- สำเร็จการศึกษา (ว.ท.) โรงเรียนเพาะช่าง
- ปี พ.ศ. 2496 Hon. Post Graduate Course of Oil Painting Tokyo Academy of Fine Art, Japan
- ปี พ.ศ. 2499 Hon. Post Graduate Course of Sculpture Tokyo Academy of Fine Art, Japan
- ปี พ.ศ. 2506 Cert. Of SEATO Research of Fellowship of Southeast Asian Pottery Culture

4.3 การทำงาน

- ปี พ.ศ. 2473 รับราชการครู โรงเรียนเพาะช่าง
- ปี พ.ศ. 2475 ครู โรงเรียนช่างเงิน ยุพราชวิทยาลัย
- ปี พ.ศ. 2479 ครู โรงเรียนเพาะช่าง
- ปี พ.ศ. 2499 อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนเพาะช่าง
- ปี พ.ศ. 2504 ศึกษาพิเศษ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย

ผลงานด้านจิตรศิลป์

4.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2475 รางวัลที่ 2
- ปี พ.ศ. 2506 Certificate of Seato Research Fellowship of Southeast
- ปี พ.ศ. 2517 The First Australian Government Cultural Award
- ปี พ.ศ. 2532 – 2543 เครื่องราชอิสริยาภรณ์
- ปี พ.ศ. 2545 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรศิลป์) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผลงานด้านจิตรศิลป์

5. นายกมล ทัศนาญชลี สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรมและสื่อผสม)

5.1 ประวัติ

นายกมล ทัศนาญชลี เกิดเมื่อวันที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2497 ที่กรุงเทพมหานคร เป็นศิลปินคนสำคัญและดีเด่นในด้านจิตรกรรมและสื่อผสมร่วมสมัยของไทย ที่ได้รับการยอมรับและยกย่องทั้งในและต่างประเทศ เป็นศิลปินที่อุทิศตนให้กับการสร้างสรรค์ศิลปะอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานกว่า 40 ปี

กมล ทัศนาญชลี

5.2 การศึกษา

- สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเพาะช่าง
- สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สถาบันศิลปะโอติส ลอสแอนเจลิส
- สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สถาบันศิลปะโอติส ลอสแอนเจลิส

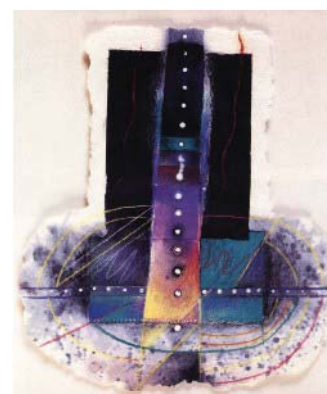
5.3 การทำงาน

- เป็นอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย
- เป็นคณะกรรมการพิจารณาวิทยานิพนธ์ ปริญญา

โท RENSSELAER POLYTECHNIC INSTITUTE

5.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- เป็นศิลปินประจำปี ของไอ้กแลนด์ มิวเซียม แคลิฟอร์เนีย

ผลงานจิตรศิลป์

- ปี พ.ศ. 2512 รางวัลเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2540 รางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรศิลป์) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

- ปี พ.ศ. 2540 ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสภามหาวิทยาลัยบูรพา

East-West Way of Life Series

Artist's Color

6. นายสงว ทรัพย์สำรวย ศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละคร)

6.1 ประวัติ

นายสงว ทรัพย์สำรวย เกิดเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2475 ที่ กรุงเทพมหานคร เป็นศิลปินผู้มีความสามารถในการแสดง โดยเฉพาะการแสดงตลกที่มีบุคลิกโดดเด่นเฉพาะตัวด้วยลีลาที่ไม่ซ้ำแบบใคร จนเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปในนาม “ล้อต๊อ” ล้อล้อล้อ ล้อล้อล้อ หรือ ป้าต๊อ ของวงการตลกแล้ว ทุกคนยอมรับในความสามารถและปฏิภาณด้านการแสดงที่เป็นหนึ่งของวงการตลกมาอย่างยาวนาน คงความเป็นเอกลักษณ์การแสดงตลกมาตลอดระยะเวลากว่า 60 ปี นอกจากความสามารถด้านการแสดงตลกแล้ว นายสงว ทรัพย์สำรวย ยังมีความสามารถในการแสดงเป็นดาราแสดงร่วมกับขวัญใจคู่พระนาง คือ มิตร ชัยบัญชา และ เพ็ญรา เชาวราษฎร์ มากที่สุดคนหนึ่งโดยแสดงภาพยนตร์มาแล้วไม่น้อยกว่า 1,000 เรื่อง

สงว ทรัพย์สำรวย

6.2 การศึกษา

- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

6.3 การทำงาน

- เป็นนักแสดง
- เป็นนักแสดงภาพยนตร์
- เป็นเจ้าอากาศตรี กองทัพอากาศ

6.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ได้รับรางวัลพระราชทานพระสุรัสวดี
- ปี พ.ศ. 2539 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง(นักแสดง-ตลก)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผลงานการแสดงภาพยนตร์

ผลงานการแสดงภาพยนตร์

7. หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล สาขาศิลปการแต่ง (ภาพยนตร์และละคร)

7.1 ประวัติ

หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล หรือ “ ท่านมุย ” ประสูติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2495 ที่กรุงเทพมหานคร เป็นโอรสของพลโทพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรมงคลการ และหม่อมอุบล ยุคล ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทละโว้ภาพยนตร์ จำกัด ที่มีชื่อเสียงด้านการสร้างภาพยนตร์ไทยมานานกว่า 40 ปี ดังนั้น จึงทรงเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างภาพยนตร์ตั้งแต่องค์พระเยาว์ ทั้งในด้านการกำกับและการเป็นช่างภาพ

หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล

7.2 การศึกษา

- จบชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลสมถวิล
- สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา GREENLONG GRAMMA SCHOOL
- สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี วิชาเอกด้านธรณีวิทยา วิชาโทด้านภาพยนตร์ UCLA

(UNIVERSITY OF CALIFORNIA LOS ANGELES)

7.3 การทำงาน

- เป็นผู้กำกับภาพยนตร์โทรทัศน์
- เป็นผู้กำกับละครโทรทัศน์
- เป็นผู้กำกับภาพยนตร์
- เป็นอาจารย์
- เป็นผู้ประพันธ์บทภาพยนตร์และงานในด้านอื่นๆ

7.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2516 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2519 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2520 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2521 รางวัลจากงานมหกรรมภาพยนตร์อาเซียน
- ปี พ.ศ. 2522 รางวัลสุพรรณหงส์ทองคำ
- ปี พ.ศ. 2524 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2526 รางวัลสุพรรณหงส์ทองคำ
- ปี พ.ศ. 2526 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2529 รางวัลตุ๊กตาทอง

สมเด็จพระสุริโยทัย

- ปี พ.ศ. 2533 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2534 รางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 1
- ปี พ.ศ. 2536 รางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 3
- ปี พ.ศ. 2537 รางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4
- ปี พ.ศ. 2539 รางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 6
- ปี พ.ศ. 2541 รางวัลตุ๊กตาทอง
- ปี พ.ศ. 2543 ปริญญาวารสารศาสตรดุษฎีบัณฑิต

กิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ปี พ.ศ. 2544 รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขา

ศิลปะการแสดง (ผู้สร้างภาพยนตร์และผู้กำกับการแสดง) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ตำนานสมเด็จพระนเรศวร

ผลงานการกำกับการแสดง

8. นายไวพจน์ เพชรสุพรรณ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล)

8.1 ประวัติ

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ มีชื่อจริงว่า พราน สกุลณี เกิดเมื่อ 7 มีนาคม พ.ศ. 2485 หมู่ที่ 2 ตำบลวัดโบสถ์ (ปัจจุบันเป็น ตำบลวังน้ำเย็น) อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรนายจำปี และนางอำ สกุลณี

8.2 การศึกษา

- เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดวังน้ำเย็น อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

8.3 การทำงาน

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังระดับตำนานของประเทศไทย และอยู่ในวงการมานานหลายสิบปี โดยสร้างผลงานเพลงออกมามากมายนับไม่ถ้วน จวบจนถึงปัจจุบันก็ยังคงผลิตผลงานเพลงออกมาอย่างต่อเนื่อง ในจำนวนนั้นเป็นเพลงดังที่ติดหูมากมาย นอกจากนั้นก็ยังมีความเชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นเมืองภาคกลางชนิดหาตัวจับได้ยาก และได้สร้างผลงานเพลงประเภทนี้ออกมามากกว่าศิลปินเพลงพื้นบ้านคนใด ไวพจน์ เพชรสุพรรณยังมีความสามารถด้านการแต่งเพลง และได้แต่งเพลงดังให้กับนักร้องหลายคน ทั้งยังได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้าง ราชนิติกุลทุ่งคนที่ 2 อย่าง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ขึ้นมาประดับวงการเพลงเมืองไทยด้วย ผลงานเพลงที่เป็นที่นิยม แต่งเกาตาย ฟังข่าวทิดแก้ว ไส่กลอนหรือเปล่า สาวภูไท อยากซิเห็นชาวอ๋อน รวยเขาแน่ ชามักคักแก้น้ำ ล้ำเลาะทุ่ง คนขายเลือด ซ้ายขวา เบี้ยวเป็นเบี้ยว เซ้งบ้องไฟ ครัวภูเขาแฟน เป็นต้น

8.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2514 เข็มพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- ปี พ.ศ. 2532 จากเพลง สาวร้าง
- ปี พ.ศ. 2534 จากเพลง แต่งเกาตาย รางวัลพระราชทาน พระพิณเสกทองคำ
- ปี พ.ศ. 2540 ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักร้องเพลงลูกทุ่ง)

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

ผลงานเพลงของไวพจน์ เพชรสุพรรณ

9. นายชาย เมืองสิงห์ สาขาศิลปะการแสดง (นักร้อง – นักแต่งเพลงลูกทุ่ง)

9.1 ประวัติ

สมเศียร พานทอง หรือชาย เมืองสิงห์ เกิดเมื่อ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2482 ที่บ้านเลขที่ 20 ตำบลบางมัญ หมู่ที่ 3 อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุตรชายคนเดียวในบรรดาพี่น้องทั้งสิ้น 4 คนของนายสี - นางป่วน พานทอง แม่ของชาย เมืองสิงห์แต่งงาน 2 คน คนแรกมีลูกสาว 3 คน จากนั้นก็ครองตัวเป็นหม้ายมาเนิ่นนานจนกระทั่งมาพบพ่อสี จึงตกลงปลงใจแต่งงานอีกครั้ง โดยแม่ป่วนนั้นมีอายุมากกว่าพ่อสีถึง 13 ปี และอยู่กินกันมาถึง 8 ปีเต็มแต่ก็ไม่มีบุตรสืบสกุล ในที่สุดแม่ป่วนก็ไปบนบานศาลกล่าวกับหลวงพ่อดล่ำโพงกลางทุ่ง แล้วปาฏิหาริย์ก็เกิดเมื่อแม่ป่วนให้กำเนิดบุตรชาย นั่นก็คือเด็กชายเสียน ซึ่งญาติพี่น้องเรียกชื่อเล่นว่า ดิงดี เขามาเปลี่ยนชื่อเป็นสมเศียรตั้งแต่เข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1

สมเศียร พานทอง

9.2 การศึกษา

- จบการศึกษาชั้นประถม 4 จากโรงเรียนวัดหัวว่าว
- พ.ศ. 2499 จบชั้นมัธยมปลายจากโรงเรียนสิงห์วัฒนพาหะ (โรงเรียนสิงห์บุรี)
- จบการศึกษาที่โรงเรียนเพาะช่าง

9.3 การทำงาน

ชาย เมืองสิงห์ ยังมีความสามารถด้านการแต่งเพลงชนิดที่หาตัวจับได้ยากคนหนึ่ง เขามีเพลงที่แต่งไว้มากมายถึงราว 1 พันเพลง และเพลงที่เขาแต่งไว้ร้องเอง หรือแต่งให้นักร้องคนอื่นร้อง ก็ได้รับความนิยมจากแฟนเพลงหลายสิบเพลง เช่น พ่อลูกอ่อน เสน่ห์นางไพร ลูกสาวใครหนอ มาลัยดอกกรัก แก่นแก้ว หยิกแกมหยอก พระรถเมรี มนต์เมืองสิงห์ สิบห้าหยกๆ เรือล่มในหนอง แม่ขนตาอง จุ่มจุ่ม เมียที่มีชู มั่นขรื่อง จำมา เป็นต้น

ผลงานการร้องเพลงของชาย เมืองสิงห์

9.4 รางวัลและเกียรติคุณ

- ปี พ.ศ. 2532 โล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยครั้งที่ 1
- ปี พ.ศ. 2534 โล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยครั้งที่ 2

- ปี พ.ศ. 2534 รางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะนักร้องและนักแต่งเพลงที่ใช้ภาษาไทยดีเด่น ของมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับราชบัณฑิตยสถาน

- ปี พ.ศ. 2535 ได้รับการยกย่องเป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาศิลปะและการช่างฝีมือ) ประจำปีภาคกลางตอนบน

- ปี พ.ศ. 2537 รางวัลเกียรติคุณพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสตรวรษสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย

- ปี พ.ศ. 2538 ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักร้อง – นักแต่งเพลง)

ศิลปินแห่งชาติ

10. นายสรพงศ์ ชาตรี สาขาศิลปะการแสดง

10.1 ประวัติ

สรพงศ์ ชาตรี หรือชื่อจริง กริพงษ์ เทียมเสวต หรือ พิทยา เทียมเสวต ชื่อเล่น เอก เกิดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2493 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

10.2 การศึกษา

จบชั้น ป.4 แล้วบวชเรียนตั้งแต่อายุ 8 ปี ที่วัดเทพสุวรรณ พระนครศรีอยุธยา และวัดดาวดึงส์ บางอี้น ธนบุรี จนกระทั่งลาสิกขาบทเมื่อ พ.ศ. 2512

สรพงศ์ ชาตรี

10.3 การทำงาน

- เมื่ออายุได้ 19 ปี และได้พบกับ หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ซึ่งชักชวนให้มาอาศัยอยู่ที่วังละโว้ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรมงคลการ

- สรพงศ์ เริ่มงานแสดงครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2512 เป็นตัวประกอบ และเป็นเด็กยกของในกองถ่ายละครเรื่อง นางไพรธานี ฉายทางช่อง 7 และเล่นเป็นตัวประกอบในละคร ห้องสี่ชมพู และ หมอผี ซึ่งหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล เป็นผู้กำกับหลังจากเดินทางกลับจากเรียนต่อที่สหรัฐอเมริกา

รางวัลตุ๊กตาทอง

- สรพงศ์ ชาตรี รับบทพระเอกครั้งแรก ในภาพยนตร์เรื่อง มั่นมากับความมืด (พ.ศ. 2514) ผลงานกำกับภาพยนตร์เรื่องแรกของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม จากนั้นได้รับบทในภาพยนตร์ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม แทบทุกเรื่อง ทั้งบทพระเอก พระรอง ตัวประกอบ และเป็นผู้ช่วยผู้กำกับในบางครั้ง มีผลงานแสดงประมาณ 400 เรื่อง ได้รางวัลตุ๊กตาทองครั้งแรกจากเรื่อง ชีวิตบัดซบ และ สัตว์มนุษย์ สองปีติดต่อกัน และมีชื่อเสียงในต่างประเทศจากเรื่อง แผลเก่า (พ.ศ. 2520) กำกับโดย เชิด ทรงศรี ผลงานแสดง เข้ามากับพระ ปากามเทพ พยัคฆ์ยี่เก เขาชื่อกานต์ มั่นมากับความมืด ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น ผู้แทนนอกสภา แผลเก่า เสียหาย เสียหาย 2 เขาชนไก่ สุริโยไท ดำนันทน์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช คนเลี้ยงช้าง เสาร์ 5 ไกรทอง ภาค 2 ยามาอะ ซามูไรสองแผ่นดิน

10.4 รางวัลและเกียรติคุณ

1. เจ้าของ 5 รางวัลตุ๊กตาทอง จากการ
เข้าชิง ดารานำชาย 14 ครั้งติดต่อกัน ระหว่าง พ.ศ.
2517 – 2539

- ชีวิตบัดซบ (2518) กำกับโดย เพิ่ม
พล เชยอรุณ
- สัตว์มนุษย์ (2519) กำกับโดย นลอง
ภักดีวิจิตร

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ศิลปศาสตร์

- มือปืน (2526) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
  - มือปืน 2 สาละวิน (2536) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
  - เสียตาย 2 (2539) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
2. ล่าสุดได้รับรางวัล ตุ๊กตาทอง ตัวที่ 6 ดาราสมทบชาย จาก
- องค์บาก2 (2551) กำกับโดย จา พนม ยีรัมย์
  - ได้รับรางวัล Nine Entertain Awards 2008 ตัวที่ 1 บันเทิงเกิดกรรม
3. เจ้าของ 2 รางวัลสุพรรณหงส์ทองคำ จากการเข้าชิง 9 ครั้งติดต่อกัน ระหว่าง พ.ศ.

2522 – 2545

- ถ้าเธอยังมีรัก (2524) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
  - มือปืน (2526) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
4. ล่าสุดได้รับรางวัล สุพรรณหงส์ทองคำ ตัวที่ 3 ดาราสมทบชาย จาก
- องค์บาก2 (2551) กำกับโดย จา พนม ยีรัมย์
  - เป็นพระเอกที่ได้เข้าชิง และได้รับรางวัลมากที่สุด จาก 2 สถาบันหลักของประเทศไทย คือ สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิง (พระสุรัสวดี) และสมาคมผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ (สุพรรณหงส์)

- 5. ปี พ.ศ. 2551 ได้รับเชิดชูเกียรติเป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
- 6. ปี พ.ศ. 2552 ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ศิลปศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- 7. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานมูลนิธิสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เมตตา
บารมี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

หนังสืออ้างอิง

กมล ทศนาญชลี. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=15&pic_id=&side=achievement.

จิรัส อัจฉรงค์. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=108&pic_id=&side=musich.

หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

ชาย เมืองสิงห์. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

นิธิ สถาปิตานนท์. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=92&pic_id=&side=apply.

ประกิต บัวบุศย์. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=79&page=&side=achievement&detail=interview.

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

สรพงศ์ ชาตรี. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

สวท ทรัพย์สำรวย. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=132&pic_id=&side=mov_drama.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. ศิลปินแห่งชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://art.culture.go.th/index.php?case=artistDetail&art_id=63&pic_id=&side=book.

สุทธฉา สุทธิสร. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

บรรพบุรุษของไทยได้สั่งสมเอกลักษณ์ไทยด้วยความวิริยะอุตสาหะ จนเป็นมรดกของแผ่นดิน ดังนั้นคนไทยทุกคนจึงควรช่วยกันส่งเสริมและร่วมกันอนุรักษ์เอกลักษณ์ของไทยให้อยู่ควบคู่กับสังคมไทยตลอดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยได้ถูกต้อง
2. เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์มรดก (เอกลักษณ์) ในระดับบุคคล ท้องถิ่น และชาติได้

สาระการเรียนรู้

วิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย ประกอบด้วย

1. ระดับบุคคล
2. ระดับท้องถิ่น
3. ระดับชาติ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

1.2 ครูสนทนากับเรื่องความหมายการอนุรักษ์ และการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ไทย และถามนักเรียนว่า

- เอกลักษณ์ที่สำคัญของไทยมีอะไรบ้าง (ยกตัวอย่าง)
- นักเรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยอย่างไรบ้าง
- นักเรียนมีวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยอย่างไรบ้าง

1.3 นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่มๆ ละ 6 – 7 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม แต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

2.2 ครูให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากเพื่อเลือกหัวข้อที่กำหนดให้ โดยให้แต่ละกลุ่ม ร่วมกันจัดบอร์ดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย ดังนี้

1. ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	2. ภาษาและวรรณกรรมไทย
3. สถาปัตยกรรม	4. ประติมากรรม
5. จิตรกรรม	6. ประณีตศิลป์
7. หัตถศิลป์	8. ศิลปนาฏศิลป์

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผน เพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วร่วมกันจัดบอร์ด ในหัวข้อที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักเรียนแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและร่วมกันจัดบอร์ดหน้าชั้นเรียน

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการจัดบอร์ดในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดป้านนิทรรศการ การนำเสนอรูปภาพ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดงแผนภาพ เป็นต้น

6.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบอร์ดว่าครอบคลุมในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และร่วมกันอภิปรายวิธีการนำเสนอผลงาน

6.3 ครูและนักศึกษาร่วมกันให้คะแนนการจัดบอร์ดของแต่ละกลุ่ม

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

- นักศึกษาจัดบอร์ด
- นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย
2. การจัดบอร์ด
3. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม...พบว่า นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการ
ศึกษาบทเรียน ซึ่งเมื่อจบกิจกรรมแล้ว นักศึกษาได้ผลดีเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
ในแต่ละวิชา

2. ปัญหา...มีนักศึกษานบางคนไม่ได้ทำคะแนนดีในการจัดกิจกรรมช่วง
สอบหลังเรียน สอบผ่านทุกคน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา...ได้มีการให้นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ
มาทำข้อสอบ ทำคะแนนให้สูงขึ้นจนเท่ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

ใบความรู้ เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

ความหมาย

การอนุรักษ์ หมายถึง การปกป้อง รักษาไว้ ทำนุบำรุงถนอมไว้ มิให้สูญหาย คอยดูแลเอาใจใส่มิให้ถูกทำลายและบูรณะซ่อมแซม

การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย หมายถึง การปกป้องรักษา ดูแลเอาใจใส่เอกลักษณ์ไทยที่มีอยู่มิให้สูญหาย และประชาสัมพันธ์แนะนำ กระจายข่าวให้บุคคลอื่นได้รับรู้รับทราบถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ตลอดจนการทำนุบำรุง บูรณะซ่อมแซมให้อยู่ได้ยาวนานเท่านาน

การอนุรักษ์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ไทย หมายถึง การปกป้องรักษา ดูแลเอาใจใส่สิ่งที่สังคมไทยมีอยู่แล้วให้เป็นลักษณะเด่นของตนเองที่ทำให้เชิดหน้าชูตาที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือนที่แสดงถึงความเป็นชาติไทยได้ชัดเจน ตลอดจนการทำนุบำรุงซ่อมแซมสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์นั้นให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน ผู้สนใจทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ

การไหว้

วิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

1. การค้นคว้าวิจัย ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเอกลักษณ์ไทยในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ประเพณีวันสงกรานต์

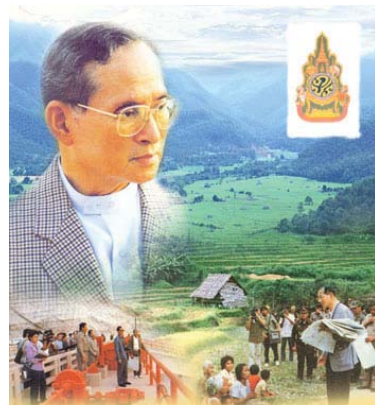
2. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของเอกลักษณ์ไทยและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์

ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น

3. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรเอกลักษณ์ที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

4. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงเอกลักษณ์ไทยให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. การถ่ายทอด โดยการนำเอกลักษณ์ไทยที่ผ่านมามาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนัก ในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

โครงการพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว

6. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

7. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่เอกลักษณ์ท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

ประเพณีไทย

8. การเสริมสร้างปราชญ์ทางเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านเอกลักษณ์ท้องถิ่น ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ

การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคล ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ศึกษาหาความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง

1.2 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนทั่วไปในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของสังคมไทย เช่น ข้าราชการแต่งชุดไทยหรือใช้ผ้าไทยในวันสงกรานต์ ~~สืบสานวัฒนธรรม~~ และแต่งนิยมไทย สัปดาห์ละ 1 วัน

1.3 ให้ความร่วมมือกับชุมชน ด้วยการส่งเสริมพัฒนาเผยแพร่และอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชาติ

2. ระดับท้องถิ่น การปฏิบัติดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2.2 จัดงานประเพณีท้องถิ่น การแต่งกายประจำภาค การละเล่นพื้นเมือง และจัดแสดงผลงานด้านศิลปกรรมแขนงต่างๆของท้องถิ่นนั้นๆ

2.3 จัดให้ท้องถิ่นที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม จัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมขึ้น โดยมีศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

2.4 ยกย่องและประกาศเกียรติคุณแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ที่อนุรักษ์ ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป

3. ระดับชาติ ควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดเอกลักษณ์ไทยเป็นนโยบายของชาติที่ต้องสนับสนุน ส่งเสริม และอนุรักษ์ไว้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยภาคภูมิใจ หวงแหน โดยการแสดงออก ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติอย่างจริงจัง

3.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเผยแพร่เอกลักษณ์ไทยในรูปแบบหลากหลาย ตามความเหมาะสม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น จัดประเพณีวันสงกรานต์ จัดบอร์คมรดกไทยในต่างประเทศ

3.4 ใช้สื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่น อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ เพื่อประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ไทย

3.5 จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของชาติ

หนังสืออ้างอิง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากรทางปัญญา:อีกความหวังของการพัฒนาประเทศ.

วารสารเกษตร 26, 1 (ก.พ. 53) : 93 – 100.

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

ศุคชญา สุทธิศรี. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย จำนวน 2 ชั่วโมง

รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1

สาขาวิชาการบัญชี

ผู้สอน นายบุญเมม จาดพันธ์อินทร์

โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

บรรพบุรุษไทยได้สืบทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อที่กลมกลืนกับวิถีชีวิต รู้จักสร้างบ้านได้ถุนสูง ทำเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ มีอักษรไทยและเลขไทยใช้เอง คนไทยช่างคิดคำประพันธ์ที่ไพเราะ สุภาษิต คำพังเพย เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก การละเล่นของเด็ก การรำรำที่อ่อนช้อย เสียงดนตรีที่รื่นหู สมุนไพร อาหารไทย และการนวดแผนไทยที่กำลังมีชื่อเสียงกระฉ่อนไปไกล สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความฉลาดของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา เรียกว่าภูมิปัญญาไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของภูมิปัญญาไทยได้
2. จำแนกประเภทของภูมิปัญญาไทยได้
3. วิเคราะห์ลักษณะของภูมิปัญญาไทยได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา เก็บรวบรวมความรู้และจัดเป็นองค์ความรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่แสดงความรู้ ความคิด และการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่จะดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุข

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน แล้วนำภูมิปัญญานั้นไปใช้ประโยชน์เพื่อดำรงชีวิตได้สำเร็จ มีผลงานดีเด่น ได้รับการยกย่องเป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงภูมิปัญญาแต่ละสาขาให้แพร่หลาย

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้เหมาะสม

2. ประเภทของภูมิปัญญาไทย

2.1 ภูมิปัญญาระดับชาติ

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

3. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

3.1 ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นทั้งความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม

3.2 ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

3.3 ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน

3.4 ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม

3.5 ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่างๆ

3.6 ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะ หรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

3.7 ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย

1.2 ครูสนทนาเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาไทยในยุคปัจจุบันและย้อนไปยังยุคสมัยต่างๆ

1.3 ครูให้นักศึกษาดูรูปภาพเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ในด้านสถาปัตยกรรมไทย ประติมากรรม จิตรกรรม ศิลาจารึก และภาพประเพณีต่างๆ เช่น พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ แล้วตั้งคำถามจากภาพถามนักศึกษาว่า

- ภาพที่นักศึกษาเห็นเป็นภาพเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยด้านใด
- เมื่อนักศึกษาดูรูปภาพแล้วสามารถบอกประเภทของภูมิปัญญาไทยว่าจัดอยู่ใน

ประเภทใด

1.4 นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

1.5 ครูตกลงกับนักศึกษาถึงข้อที่จะศึกษาในชั่วโมงเรียนนี้ คือเรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 และร่วมกันตั้งประเด็นปัญหา เพื่อนำไปสู่การสืบค้นหาความรู้ โดยจำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็นดังนี้

1. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะภูมิปัญญาไทย
2. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะภูมิปัญญาชาวบ้าน
4. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะภูมิปัญญาพื้นบ้าน
5. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะผู้ทรงภูมิปัญญาไทย
6. จงบอกความหมาย ประเภท และลักษณะปราชญ์ชาวบ้าน

2.2 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 7 – 8 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม แต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากในประเด็นที่ต้องการศึกษา และร่วมกันวางแผน เพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 5 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล และเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างประกอบ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดงแผนภาพ เป็นต้น

6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน โดยนำเสนอข้อสรุปกลุ่มละ 10 – 15 นาที ที่ได้ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม

6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียนมา

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน จำนวน 10 ข้อ

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 5 เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย
2. ใบงานที่ 5 เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย
3. แบบทดสอบ เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักศึกษาที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม... *พบว่า นักศึกษาให้ความสนใจในบทเรียน เป็นอย่างดี มีการโต้ตอบซักถามกันเป็นอย่างดี และแรงจูงใจในการเรียนรู้ก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ*

2. ปัญหา... *นักศึกษามีบางส่วนยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์บางคำ และยังไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง*

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา... *พยายามชี้แจงให้เข้าใจ โดยตั้งคำถามกระตุ้นให้คิด หากยังไม่เข้าใจ ก็จะคอยช่วยเหลือและคอยถามว่าเข้าใจหรือไม่ และคอยให้กำลังใจ*

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

ใบความรู้ เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา และคำที่เกี่ยวข้อง

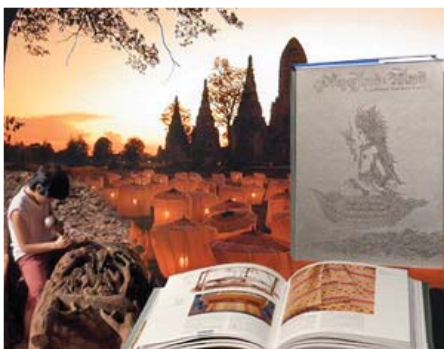
พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ ความสามารถ นอกจากนี้ ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหลากหลาย อาทิเช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน ผู้ทรงคุณภูมิปัญญาไทย และ ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา เก็บรวบรวมความรู้และจัดเป็นองค์ความรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่แสดงความรู้ ความคิด และการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่จะดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุข

ภูมิปัญญาไทยสี่ภาค

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยหมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน แล้วนำภูมิปัญญานั้นไปใช้ประโยชน์เพื่อ

ดังนั้น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องศึกษาควบคู่ไปกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกัน การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านก็ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่ทำได้ง่าย ๆ คือ งานทำด้วยมือหรืองานหัตถกรรม และศิลปกรรมพื้นบ้าน

ดำรงชีวิตได้สำเร็จ มีผลงานดีเด่น ได้รับการยกย่องเป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงภูมิปัญญาแต่ละสาขาให้แพร่หลาย

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในการ ดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้เหมาะสม

ประเภทของภูมิปัญญา

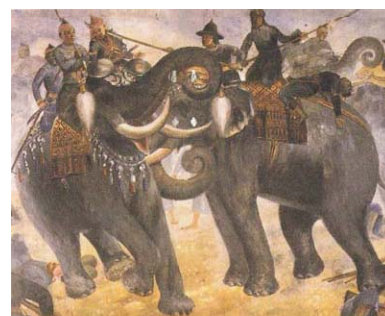
ภูมิปัญญาไทย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาระดับบุคคล คือ ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลที่แสดงออกมา

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ สิ่ง ที่แสดงความรู้ ความคิดและการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. ภูมิปัญญาระดับชาติ เป็นภูมิปัญญาที่พัฒนาสังคมไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในอดีต เช่น การกอบกู้เอกราชโดยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และการเสียแผ่นดินบางส่วนของประเทศไทย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อรักษาเอกราชชาติไทย ทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม หรือจักรวรรดินิยม

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาระดับชาติ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)

2. ภูมิปัญญาไทย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

3. ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

4. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม

5. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

คุณสมบัติของผู้ทรงภูมิปัญญาไทย

คุณสมบัติของผู้ทรงภูมิปัญญาไทย สรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ ได้การยอมรับจากบุคคลทั่วไป มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพ การพัฒนาท้องถิ่น และเป็นผู้ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต
2. ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ได้ลงมือทดลองทำตามสิ่งที่ได้ศึกษาจนประสบความสำเร็จเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แะน่านวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นชัดเจน ไปปรับปรุงใช้ในชุมชนสังคมอยู่เสมอ
3. เป็นผู้นำท้องถิ่น คนในสังคมให้การยอมรับยกย่องนับถือ ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นอย่างดี สนใจแก้ไขปัญหาท้องถิ่น หาทางช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างดี
4. เป็นนักปกครองและประสานประโยชน์ของท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความรัก ความเข้าใจความเห็นอกเห็นใจ และมีความสามัคคี ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นหรือสังคมมีความเจริญ มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ส่งผลให้คนในท้องถิ่นผลิตผลงานที่มีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับ
5. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เป็นวิทยากรรับเชิญไปภายนอก หรือมีประชาชน เข้ามาชมผลงาน และถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเป็นอย่างดี
6. เป็นผู้มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ ได้รับการยกย่อง สามารถสร้างผลงานใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจนได้รับการยอมรับจากสาธารณชน

การทำเครื่องเงิน

หนังสืออ้างอิง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น. ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากรทางปัญญา:อีกความหวังของการพัฒนาประเทศ.

วารสารเกษตร 26, 1 (ก.พ 53) : 93 – 100.

จักรมณท์ ภาสุกวนิช. ปรากฏชาวบ้านลึกลับซึ่งถึงแก่นของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐกิจและสังคม

41, 4 (ก.ค. – ส.ค.47) : 80 – 84.

จันทร์รา หนองวงษ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

สุคชญา สุทธิศรี. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา

จำนวน 2 ชั่วโมง

รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1

สาขาวิชาการบัญชี

ผู้สอน นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์

โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

ภูมิปัญญาไทยมีกระบวนการการเกิดที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนา เลือกรองและปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะความเชื่อและความชำนาญ ที่สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกสาขาภูมิปัญญาไทยได้ถูกต้อง
2. บอกประวัติและผลงานสำคัญของครูภูมิปัญญาไทยในสาขาต่างๆ ได้
3. วิเคราะห์กระบวนการสืบทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้ จากครูภูมิปัญญาไทยได้

สาระการเรียนรู้

ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา

1. สาขาเกษตรกรรม
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
3. สาขาการแพทย์แผนไทย
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. สาขาศิลปกรรม

6. สาขาภาษาและวรรณกรรม
7. ศาสนาและประเพณี
8. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
9. สาขาสวัสดิการ
10. สาขาการจัดการองค์กร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย
- 1.2 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง ภูมิปัญญาไทย และให้นักศึกษาดูภาพการทอผ้า การแกะสลัก การเกษตร ภาพศิลปกรรม ภาพการแสดงประเพณีพื้นบ้าน เป็นต้น และถามนักเรียนว่า

- นักศึกษาทราบหรือไม่ว่าภูมิปัญญาไทยแบ่งออกเป็นกี่สาขา อะไรบ้าง
- นักศึกษาทราบหรือไม่ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่ทำอะไร
- นักศึกษารู้จักครูภูมิปัญญาไทยคนไหนบ้าง

- 1.3 นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

- 2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 5 คน (กลุ่มเก่ง, กลุ่มปานกลาง, กลุ่มอ่อน) โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

- 2.2 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 และร่วมกันตั้งประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การสืบค้นหาความรู้ โดยจำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็นดังนี้

1. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาเกษตรกรรม มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)
2. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)
3. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการแพทย์แผนไทย มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)
4. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)
5. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาศิลปกรรม มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)
6. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาภาษาและวรรณกรรม มีใครบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)

7. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาศาสนาและประเพณี มีไกรบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)

8. ครูภูมิปัญญาไทย สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน มีไกรบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)

9. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาสวัสดิการ มีไกรบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)

10. ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการองค์กร มีไกรบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างผลงานของท่าน)

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากในประเด็นที่ต้องการศึกษา และร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามสาขาภูมิปัญญาไทย กลุ่มที่ 1 – 10 ที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 6.1 – 6.10 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย เป็นต้น

6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอข้อสรุปที่ได้ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม

6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียนมา

7. ขั้นตอนประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 6.1 – 6.10

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา
2. ใบงานที่ 6.1 – 6.10
3. แบบทดสอบ เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม...พบว่า นักศึกษาได้ติดตามกระแสการเคลื่อนไหวในกรณีศึกษา ในการค้นคว้า และสรุปกรณีศึกษาใหม่ในสาขาต่างๆ ทั้ง 10 สาขา
2. ปัญหา...นักศึกษาบางส่วนที่ได้รับหนังสือ สรุปกรณีศึกษาใหม่สามารถส่งมอบ และสรุปได้สมบูรณ์ ขณะที่ส่วนหนึ่งไม่มีข้อมูลให้ค้นหา
3. แนวทางการแก้ไขปัญหา...โดยให้ประเด็นด้านตัวอย่างการส่งมอบ โดยเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น ห้องสมุด เป็นต้น

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาคพันธุ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 14 เดือน กันยายน พ.ศ. 2553

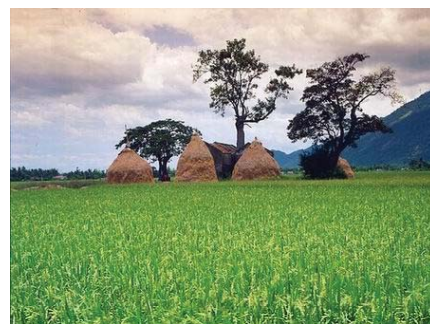
ใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาไทย 10 สาขา

การจัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย

การจัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทยได้มีการกำหนดสาขาภูมิปัญญาไทยไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่หน่วยงาน องค์กร และนักวิชาการแต่ละท่านนำมา กำหนดในภาพรวมภูมิปัญญาไทยสามารถแบ่งได้เป็น 10 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม

สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสานสวนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ไร่นาสวนผสม และสวนผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ปัญหาโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

การทำเกษตรกรรม

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาเกษตรกรรม มีดังนี้

1. นายคำเดื่อง ภาษี ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ)

ครูคำเดื่อง ภาษี จากตำบลหัวฝาย กิ่งอำเภอแดนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญอย่างยิ่งในด้านเกษตรกรรมธรรมชาติที่ให้ผลผลิตสูงใช้ต้นทุนต่ำ และไม่ทำลายธรรมชาติให้เกิดความเสียหายด้วยภูมิปัญญาของตนเอง จนกลายเป็นต้นแบบทางความคิดของการทำ

ครูคำเดื่อง ภาษี

เกษตรกรรมธรรมชาติให้แก่เกษตรกรทั่วไปจนประสบผลสำเร็จอย่างแพร่หลาย

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้

พ.ศ.2532 ความสำเร็จของครูคำเดื่องเริ่มเป็นที่สนใจของเกษตรกร นักวิชาการและ
ผู้สนใจมากยิ่งขึ้น จำนวนผู้ศึกษาดูงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ครูคำเดื่องเริ่มมีความคิดที่จะจัดตั้ง
ศูนย์การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจเกษตรธรรมชาติขึ้น

พ.ศ. 2539 กองทุนสิ่งแวดล้อมเห็นความสำคัญของการทำเกษตรธรรมชาติ จึงส่งเสริม
สนับสนุนให้ครูคำเดื่องสร้างโรงเรียนชุมชนอีสานให้เป็นลักษณะของโรงเรียนเครือข่าย 3 พื้นที่ใน
2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสตึก ให้อยู่ในความดูแลของครูคำเดื่อง อำเภอลำปลายมาศอีก 2 พื้นที่ อยู่ใน
ความดูแลของ พ่อคำผาย สร้อยสระกลาง และครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์

ครูคำเดื่องใช้บ้านและแปลงนาของตนเป็น โรงเรียนชุมชนอีสานสำหรับการถ่ายทอด
แนวคิด และความรู้ในเรื่องการทำเกษตรธรรมชาติให้แก่กลุ่มเกษตรกร นักศึกษาจากวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ทั้งในและต่างประเทศ หลากหลายระดับความรู้ที่ได้เดินทางไปศึกษาดูงาน และฝึกงานที่แปลง
เกษตรธรรมชาติของครูคำเดื่องอยู่เป็นระยะๆ

โรงเรียนชุมชนอีสาน เป็นการให้ความรู้ด้วยการอบรมเกษตรกรให้เข้าใจถึงแนวทาง
ใหม่ ๆ ในการทำการเกษตร โดยเน้นการทำเกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสานเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง
ได้อย่างยั่งยืน เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้านด้วยตนเอง

3. เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน ที่บ้านของครูคำเดื่อง จะมีการประชุมสมาชิกโรงเรียน
ชุมชนอีสาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีครูคำเดื่องเป็น
เสมือนครูใหญ่ในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ โดยมีเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ เช่น

- เกษตรกรรมธรรมชาติ
- เกษตรผสมผสาน
- การนำแนวคิดเกษตรธรรมชาติ
ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
- การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเน้นในเรื่อง
ของความประหยัด ละเว้นอบายมุข และการมี
ชีวิตที่เรียบง่าย

การศึกษาดูงาน

4. วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูคำเตื่อง ถ่ายทอดความรู้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริงที่แปลงนา การให้ผู้สนใจเรียนรู้พักอยู่ที่บ้านเพื่อเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตในแต่ละวันของครูคำเตื่อง ครูคำเตื่อง ใช้เวลาอย่างยาวนานในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากชีวิตจริงของตนเอง สิ่งที่ได้รับรู้ได้กลายเป็นภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมธรรมชาติที่สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรค ที่เผชิญมาอย่างยาวนานได้เป็นผลสำเร็จ และข้อสำคัญ ครูคำเตื่อง ได้นำภูมิปัญญาดังกล่าวสอนให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติ จนเกิดประโยชน์อันอนันต์ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม มีดังนี้

1. นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรังษี ครูภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)

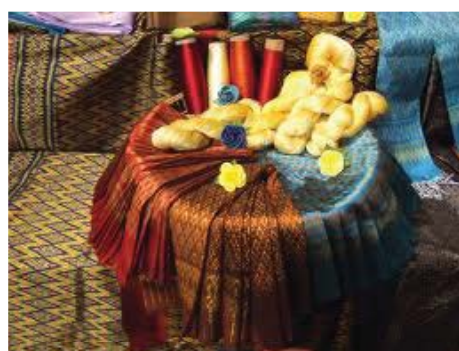

ครูศรีสวัสดิ์ คำรังษี

ครูศรีสวัสดิ์ คำรังษี ประธานกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง จังหวัดน่าน เป็นผู้ที่ประดิษฐ์ผ้าทอพื้นเมืองให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เป็นผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้าคลุมตู้เย็น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ยาม นอกจากนี้ ยังได้ริเริ่มการตั้งกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าขึ้นในหลายจังหวัด เป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้ และเสริมความมั่นคงในชุมชนท้องถิ่น และเป็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาวไทยลื้อผ่านลายผ้าโบราณที่สืบทอดกันมา

2. องค์ความรู้

ชุมชนที่ครูศรีสวัสดิ์อาศัยอยู่ นอกจากทำนาเป็นอาชีพหลักแล้ว ทุกบ้านในชุมชนนบทจะทอผ้าไว้ใช้เอง และมีการถ่ายทอดความรู้สืบทอดกันมา ครูศรีสวัสดิ์จึงคุ้นเคยกับการคิดฝ้าย ปดฝ้าย บั่นฝ้าย และตำหูก มาตั้งแต่เล็ก ๆ ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการทอผ้าแบบต่าง ๆ จากครอบครัว ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ครูศรีสวัสดิ์ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของจังหวัดน่านในการอบรมหลักสูตรการพัฒนาอาชีพสตรีรุ่น 4 เป็นหลักสูตรการทอผ้าพื้นเมือง ทำให้จุดประกายความคิดใหม่ ๆ แก่ครูศรีสวัสดิ์มากยิ่งขึ้น หลังการฝึกอบรมจึงได้ริเริ่มให้มีการ

ผ้าไหม

รวมกลุ่มทอผ้าในปี 2518 และมีเพื่อน ๆ อีก 5 คน เป็นแรกสำคัญ ทางราชการเห็นความตั้งใจจริง จึงได้สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าวัสดุ อุปกรณ์การทอผ้า และเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ถึงแม้จะมีการปิดตัวของกลุ่มทอผ้าถึง 2 ครั้ง แต่ครูศรีสวัสดิ์ก็ไม่ยอมแพ้ และได้เริ่มปรับปรุงและพัฒนารูปแบบผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย จนกลายเป็น "กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน" ถึงปัจจุบัน

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้

ได้จัดโครงการอบรมการทอผ้าสู่เยาวชน ซึ่งจัดอบรมเกี่ยวกับการทอผ้าให้แก่นักเรียนของ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 9 (บ้านงอบ) โรงเรียนทุ่งช้าง และ โรงเรียนปัว และยังมีผู้สนใจมาฝึกทอผ้าและร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน จำนวนมาก และยังสามารถดำเนินการตั้งกลุ่มต่าง ๆ อีกจำนวนมาก อาทิเช่น

ผ้าไหม

- ตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นกว่า 16 กลุ่ม เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรียนรู้และดำเนินการธุรกิจในการชุมชนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้ปลูกพืชเพื่อนำมาข้อมสีธรรมชาติ เช่น ต้นเพกา ขมิ้น ครั่ง มะพร้าวไฟ

- มีความรู้ด้านผดุงครรภ์โบราณ (หมอดำแย) และเคยทำคลอดเด็ก ๆ ในหมู่บ้าน ถึง 27 คน
- ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.)
- เป็นคณะกรรมการกึ่งกาชาดอำเภอทุ่งช้างของอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

3. สาขาการแพทย์แผนไทย

สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการแพทย์แผนไทย มีดังนี้

1. พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ) ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)

พระครูสุธรรมนาถ

สวนสมุนไพร

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ) พระนักการศึกษาและนักพัฒนาซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดสร้างสวนป่าสมุนไพร ของวัดปลักไม้ลายอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค และเป็น

แหล่งเรียนรู้ของเยาวชน ประชาชน จนกลายเป็นป่าสมุนไพรที่อุดมสมบูรณ์ โดยได้รับความร่วมมือจาก ประชาชนช่วยกันบำรุงรักษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาสมุนไพรแหล่งสำคัญของประเทศ

2. การถ่ายทอดความรู้

แนวคิดที่พระครูสุธรรมนาถดำเนินการถ่ายทอดเป็นวิธีการที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างธรรมชาติ จนเกิดความคุ้นเคยและเป็นความเคยชินจากการเห็นจนสามารถจำได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เมื่อ ถึงคราวจำเป็น โดยให้ถ่ายทอดให้แก่

- นักเรียนระดับประถมศึกษา วัดปลักไม้ลาย
- ลูกเสือ เนตรนารีจากค่ายลูกเสืออำเภอ

กำแพงแสน

- นิสิต นักศึกษา
- ประชาชน
- นักวิชาการ
- สมาชิกกลุ่มสมุนไพรจังหวัดนครปฐม

การถ่ายทอดความรู้

4. วิธีการถ่ายทอดความรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดำเนินการในวัดปลักไม้ลาย ท่านพระครูสุธรรมนาถใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- บรรยายให้ผู้เรียนทราบถึงประโยชน์ของต้นไม้ม ในระบบนิเวศวิทยาและการรักษาโรค บรรยายประกอบการฉายสไลด์

- ติดป้ายชื่อให้ผู้เรียนทราบถึงประโยชน์ ของต้นไม้มที่ใช้รักษาโรค เมื่อผู้ปกครองและนักเรียนหรือคนในชุมชน เดินผ่านไปมาทุกวัน จะเกิดการสัมผัสทางตาถ่ายทอดความรู้ความคิดตระหนักถึงคุณค่าประโยชน์ของต้นไม้ม สถานที่ที่ใช้ปลูกสมุนไพร มีเนื้อที่ประมาณ 90 ไร่ มีสมุนไพรประมาณ 500 ชนิด เคยใช้ปูนซีเมนต์โบกเป็นกระถางพร้อมติดป้ายชื่อต้นไม้ม และบรรยายถึงคุณประโยชน์ มีความคงทนถาวร แต่กระถางต้นไม้มนี้อยู่ด้านหลังโรงเรียนทำให้คนในชุมชนไม่ค่อยได้เห็น เพราะไม่ใช่ ทางผ่านประจำ จึงมีความตั้งใจที่จะทำกระถาง ต้นสมุนไพรในทางผ่านด้านหน้าโรงเรียน ซึ่งเป็นทางผ่านที่มีกิจกรรมที่ทำให้หยุด เช่น ผู้ปกครองหยุดรับส่งลูกหลาน หรือการจับจ่ายซื้อของ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะขาดแคลนทุนทรัพย์

สวนสมุนไพร

- เมื่อคนในชุมชนเกิดการเจ็บป่วย ก็ใช้สมุนไพรในการรักษาจนหาย เกิดการเรียนรู้ถึงคุณค่า หรือเกิดภูมิปัญญาตามอรรถศาสตร์หรือตามธรรมชาติ ในการเลือกรักษาด้วยสมุนไพร เป็นทางเลือกในการรักษาโรค และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเป็นการประหยัดเงินตรา ในการซื้อยามารับประทาน

- พระครูสุธรรมนาถได้นำความรู้ทางด้านระบบนิเวศวิทยาของต้นไม้และสมุนไพร เข้าสู่โรงเรียนวัดถ้ำไม้ลาย และโรงเรียนอื่น ๆ ด้วยการไปบรรยายให้ครูและนักเรียนฟังอยู่เสมอ

- ใช้สถานการณ์จริงมาให้ความรู้แก่ชุมชน ให้เกิดความรักป่าหรือเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้าร่วมสัมมนาหรือเป็นวิทยากรตามหน่วยงานและสถานศึกษาต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันกับบุคคลต่าง ๆ และได้้นำความรู้ต่าง ๆ มาปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1. นายจอนิ โอโดชา ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูจอนิ โอโดชา เป็นผู้นำ ของชาวเขา 13 ชนเผ่าในประเทศไทยอยู่ที่ดอยแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทสำคัญในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้แนวคิดทางวัฒนธรรมของปาเกอะญอตามเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของครูจอนิ และเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดแนวคิดตลอดมา

ครูจอนิ โอโดชา

2. องค์ความรู้

ครูจอนิทำนาปลูกข้าวไร่ เลี้ยงควายตั้งแต่วัยความจนอายุ 17 ปี ได้รู้จักกับบาทหลวงเซกินอดแห่งโรงเรียนกะเหรี่ยงแม่ปอนในอำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ครูจอนิจึงเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ และเป็นเด็กปาเกอะญอกลุ่มแรกที่ติดตามบาทหลวงเซกินอดเข้าไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนแม่ปอน ความเจริญด้านวัตถุของสังคมบริโกลทำให้พลังทางวัฒนธรรมของชุมชนปก

เกาะญออ่อนแอลง ระบบแรงงานพึ่งพาอาศัยกันเปลี่ยนเป็นเงินแลกกับแรงงาน คนหนุ่มคนสาว มุ่งหน้าเข้าสู่เมือง นอกจากนี้ที่ดินของชุมชน ป่าไม้ สัตว์ป่าถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว

ถ่ายทอดความรู้

สิ่งแรกที่ครูจอนิลลงมือทำ คือการประกาศชักชวนชาวปาเกาะญา บ้านหนองเต่าและชุมชนใกล้เคียงจับมือ กันพิทักษ์ป่าไม้ของชุมชนไว้แน่นอนว่าชาวปาเกาะญอ บางส่วนเห็นด้วย บางส่วนเริ่มหันเหออกจาก คำสอนดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ครูจอนิลเริ่มงานอนุรักษ์ป่าตั้งแต่พ.ศ. 2516 ควบคู่กับการสร้างกิจกรรม การพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความอดอยาก ทั้งธนาคารข้าวและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งงานของครูจอนิลทำมีทั้ง สำเร็จและล้มเหลว แม้ว่าจะไม่สามารถเอาชนะปัญหาได้ทั้งหมด แต่โลกทัศน์ก็กว้างขึ้นจากการ ได้พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนอื่นในสังคมงานสำคัญ ๆ ที่ครูจอนิล ริเริ่มมีดังนี้

- รวมกลุ่มชาวเขา 13 ชนเผ่าในประเทศไทย เพื่อจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อดูแลรักษาป่าไม้ ดันไม้ ลำธาร และทำเกษตรเชิงอนุรักษ์

- ดำเนินการบวชต้นไม้ 50 ล้านต้น เนื่องในวโรกาสปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539

- จัดตั้งกลุ่มธนาคารข้าว

- ตั้งเครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ 100 องค์กรเพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกิน

- ตั้งเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำแม่วาง 40 หมู่บ้าน

- จัดให้มีการเรียนนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้ลูกหลานปาเกาะญอเรียนรู้วิถีชีวิต ภาษาคำพูด วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ซึ่งต่อมาได้รับการยอมรับจากครูในโรงเรียนและเป็นต้นแบบของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเวลาต่อมา

3. การถ่ายทอดความรู้

ปัจจุบันป่าไม้ได้รับการดูแลใกล้ชิดจากคนในชุมชนชาวเขา ซึ่งครั้งหนึ่งชาวเขามองว่าเป็นผู้ตัดไม้ ทำลายป่า แม้จะยังไม่เห็นผลในปัจจุบันหากแต่แนวความคิดจิตสำนึกที่ครูจอนิลพยายามสร้าง กระตุ้น ให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติซึ่งเกี่ยวพันชีวิตและสรรพสิ่งเปรียบดังต้นไม้ที่หยั่ง รากลึกลงไปในวัฒนธรรมปาเกาะญอ แม้กิ่งแตกยอดออกไปเป็นพุ่มใหญ่ใบกว้างเป็นต้นไม้ที่ เติบโตอย่างเข้มแข็ง ครูจอนิลคือผู้ที่เฝ้าซัดในรากเหง้าของตนเองเท่าทันโลกกว้างและการ เปลี่ยนแปลงทั้งมวล คือต้นไม้ใหญ่ที่แผ่ร่มเงาแก่ไม้เล็กให้เติบโตร่วมกันเป็นป่าไม้

หลากหลาย พรรณ และสัณฐานหนึ่งจะคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับธรรมชาติเหมือนที่เคยเป็นมาแต่อดีต

พิธีการบวชน้ไม้

5. สาขาศิลปกรรม

สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทักษะศิลป์ คิดศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาศิลปกรรม มีดังนี้

1. นางขวัญจิต ศรีประจันต์ ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน – อีแซว)

ครูเกลียว เสรีจกิจ หรือครูขวัญจิต ศรีประจันต์ จากจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ชื่อทางการแสดงว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้ที่ฟื้นฟูศิลปะการแสดงเพลงอีแซว ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรีให้กลับมาอยู่ในความนิยม ของประชาชนอีกครั้งโดยได้ประยุกต์รูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับยุคสมัย ดำเนินการถ่ายทอด ความรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านแก่ลูกศิษย์จำนวนมาก จนได้รับการยกย่องให้เป็นแม่เพลงแห่งเมือง สุพรรณ

ขวัญจิต ศรีประจันต์

2. องค์ความรู้

ครูเกลียวเป็นคนชอบอ่านหนังสือและวรรณคดีเก่า ๆ ของไทยมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออ่านแล้วก็นำเนื้อหา นั้นมาแต่งเป็นเพลง อีแซวร้องเล่นทำให้เกิดความคิดแตกฉานในการร้องเพลงพื้นบ้าน ต่อมาเมื่อ ฝึกเพิ่มเติมครูเพลงเก่า ๆ อาทิ แม่บัวผัน ครูไสว และครูสุชิน จึงสามารถแสดงได้เป็นอย่างดี ใน ระยะแรกแสดงร่วมกับคณะครูไสว และได้ร่วมแสดงกับวงเพลงพื้นบ้านอีกหลายวง

ครูเกลียวสามารถร้องเพลงพื้นบ้านอีแซวได้หลายแนว หลายลีลา และชอบแต่งกลอนไว้เป็นเรื่อง เพื่อใช้สำหรับร้องเล่น เรื่องใดเป็นที่นิยมเมื่อมีคณะเพลงพื้นบ้านคณะอื่นมาขอไปใช้แสดงบ้าง ก็ยินดีให้ไปโดยไม่คิดมูลค่า

เพลงพื้นบ้านที่แต่งไว้มีหลายทำนองเพลง อาทิ เพลงอีแซว เพลงน้อย เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว และลำตัด ซึ่งการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความแตกฉานในเรื่องเพลงอีแซวมากเป็นพิเศษ สามารถด้นกลอนสด ในลักษณะของปฏิภาณกวีได้อย่าง

3. เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาความรู้เรื่องเพลงอีแซวนั้น ครูเกลียวกำหนดไว้ ดังนี้

- เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี
- การแก้ปัญหาหน้าเวที
- ความเป็นมาของเพลงอีแซว
- ปฏิภาณไหวพริบในการแสดง

- การเขียนเพลงอีแซว
- การฝึกซ้อม

4. วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูเกลียวได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แก่ ผู้เรียน ในสองลักษณะ คือ

- อยู่และติดตามครูไปแสดงยังที่ต่าง ๆ ตามแบบวิถีโบราณ
- ใช้วิธีการสอนแบบสมัยใหม่ ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง

ในปัจจุบันผู้ที่นิยมฝึกเพลงอีแซวเป็นผู้ที่ต้องการฝึกเพื่อการเล่นเป็นครั้งคราว เฉพาะงานทำให้เสียเวลาในการฝึก เพราะการสอนไม่ต่อเนื่อง วิธีการที่นิยมใช้ใน คือ ผู้เรียนนำวิดีโอที่ส่งมาบันทึกการสอนไว้แล้วนำไปเปิดดู เพื่อทำตามที่บ้าน เมื่อเป็นแล้วก็มาต่อทำซ้ำ หรือมาร้องกับครูเพื่อหาท่วงทำนองที่ถูกต้อง

เรื่องศิลปะการแสดงนั้น เป็นความสามารถเฉพาะตัวซึ่งมักจะไม่สามารถเคล็ดลับในการแสดงให้แก่ใครง่าย ๆ แต่สำหรับครูเกลียวแล้ว เห็นว่าการแสดงเพลงอีแซว เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านคู่มือเมืองสุพรรณบุรีมาแต่ โบราณ ซึ่งตนเองได้สืบทอดภูมิปัญญามาจากครูเพลงเมืองสุพรรณ จึงได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ สนใจ เพื่อนำไปเผยแพร่ และนำไปประกอบอาชีพโดยไม่ปิด

6. สาขาภาษาและวรรณกรรม

สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาภาษาและวรรณกรรม มีดังนี้

1. นายมณี พยอมยงค์ ครูภูมิปัญญาไทย สาขาภาษาและวรรณกรรม

ครูมณี พยอมยงค์ อยู่ในครอบครัวที่บิดาเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความรู้ทางโลกและทางธรรมเป็นอย่างดี เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนใกล้กับวัดน้อยประสาธศิลป์ ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดอุดมชัยราษฎร์ เนื่องจากบิดาเห็นว่าเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ทางการขับร้อง (การเทศน์) เพราะมีเสียงดี มีความจำแม่นยำ และใฝ่ใจในการขับร้องด้วย จึงได้นำสามเณรมณีไปฝากเป็นศิษย์เรียนการเทศน์มหาชาติกับพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียง เช่น หนาน

มณี พยอมยงค์

อินตา บ้านจี้เหล็กหลวง พระครูอมรธรรมประยุต เจ้าอาวาสวัดแม่มิม และพระอธิการคำตัน กาญจนวนโน เจ้าอาวาสวัดหนองไถ่ อำเภอสันกำแพง เป็นต้น

นอกจากจะฝึกการแห่การเทศน์อย่างซ้ำของแล้ว ท่านยังมีความสนใจในการขับร้องในรูปแบบพิธีกรรม เช่น การบาศรีสู่ขวัญแก่พระนาถ ผู้จะเข้ามาอุปสมบท หรือบรรพชา ซึ่งทางล้านนาไทยเรียกว่า “เรียกขวัญลูกแก้ว” ตลอดถึงพระสงฆ์ที่ได้รับสมณศักดิ์

การบาศรีสู่ขวัญ

ในโอกาสที่มีงานฉลอง และงานสมโภชอยู่เสมอมา ชื่อเสียงของสามเณรมณีจึงเป็นที่รู้จักและปรากฏในวงการเทศน์ จนได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระนักเทศน์เสียงดีแห่งล้านนา” ตั้งแต่นั้นเป็น ท่านก็ได้รับนิมนต์ให้ไปเทศน์ตามวัดต่าง ๆ มากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในเชียงใหม่และต่างจังหวัดเป็นเวลานานถึง 15 ปี

เมื่ออายุ 31 ปี ได้ลาสิกขาบทและเข้าศึกษาต่อจนจบในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเข้าศึกษาต่อ ในระดับปริญญาโท สาขาภาษาและวรรณคดีไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปี พ.ศ. 2519 สำหรับการประกอบอาชีพได้เริ่มเข้ารับราชการโดยเป็นครูประจำบาล และต่อมาได้โอนย้ายมาเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอนวิชาภาษาวรรณคดีไทย วิชาภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมพื้นบ้าน นอกจากการสอนท่านยังเป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนา ตลอดถึงงานบรรยายเกี่ยวกับภูมิปัญญาในสถาบันต่าง ๆ มาโดยตลอด

2. องค์ความรู้

ครูมณีเป็นผู้หนึ่งที่มีความรู้อย่างยอดเยี่ยมในด้านศิลปวัฒนธรรม เพราะท่านได้ศึกษาค้นคว้า ด้านศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม สามารถแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นอย่างดี มีงานเขียนเป็นที่ปรากฏหลายเรื่อง เช่น คร่าวพุทธประวัติ คร่าวรำ 700 ปี เมืองเชียงใหม่ โคลงนิราศเวียงพร้าว นิราศโตเกียว เป็นต้น ในด้านการขับร้อง ท่านสามารถแห่เทศน์มหาชาติได้อย่างไพเราะ เพราะเคยเป็นพระนักเทศน์สมัยเป็นพระภิกษุเป็นเวลาหลายปี ในด้านการขับร้องแบบชาวบ้านก็สามารถขับขอ ขับโคลงแบบล้านนาได้อย่างไพเราะมีภูมิปัญญาในการบาศรีสู่ขวัญ ใช้ศิลปะปฏิภาณขับขานทำพิธีแก่ประชาชนทั่วไป ตลอดถึงทูลพระขวัญ ถวายพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมราชานุวงศ์ รวมทั้งบาศรีสู่ขวัญประมุขของประเทศต่าง ๆ ที่มาเยือนประเทศไทย ตลอดจนบาศรีสู่ขวัญแก่บุคคลสำคัญของประเทศอีกด้วย

สำหรับความรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณี ศิลปกรรม วรรณกรรมที่เป็นของเก่าซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ครูมณี พยอมยงค์ ได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาเขียนไว้ เช่น ประเพณีสิบสองเดือน ล้านนา ตำราเรียนหนังสือล้านนา เครื่องสักการะในล้านนา คัมภีร์เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาค้นคว้าของครูและนักเรียนตลอดถึงนักศึกษาเป็นอย่างดี

7. ศาสนาและประเพณี

ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

ครูมณีพยอมยงค์ไทย ศาสนาและประเพณี มีดังนี้

1. พระครูพิทักษ์นันทคุณ ครูมณีพยอมยงค์ไทย ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

พระครูพิทักษ์นันทคุณ เป็น "พระนักพัฒนา" แห่งดินแดนภาคเหนือ จังหวัดน่าน เป็นผู้ริเริ่มให้มีป่าสงวนหมู่บ้าน อนุรักษ์การดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรพืชพรรณไม้ สมุนไพร การดูแลรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และต้นไม้มหัศจรรย์ชะตาต้นน้ำ ซึ่งได้เป็นต้นแบบของวิธีการอนุรักษ์ในหลาย ๆ จังหวัดได้สร้างเครือข่ายองค์กรเบญจภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน" ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นต้นแบบขององค์กรที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกส่วนในสังคม

พระครูพิทักษ์นันทคุณ

2. องค์ความรู้

เมื่อครั้งที่พระครูพิทักษ์นันทคุณ ในวัยเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมของภูเขาและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ บิดามีอาชีพเป็นพรานล่าสัตว์ จึงมีโอกาสได้ติดตามบิดาออกไปล่าสัตว์อยู่เสมอ ครั้งหนึ่งที่บิดาตามยิงค้าง 3-4 ตัว ค้างตัวหนึ่งซึ่งมีลูกเกาะติดหลังอยู่ ทำให้วิ่งช้าจึงถูกยิง ลูกค้างจึงถูก

การถ่ายทอดองค์ความรู้

จับมาด้วย ลูกค้างตัวนั้นเอาหน้าเกือกติดกับเลือดแม่มาตลอดทาง กลับมาถึงบ้านลูกค้างถูกขังไม่ยอมกินอะไร ด้วยความสงสาร ท่านจึงปล่อยลูกค้างออกจากกรง ลูกค้างก็วิ่งไปกอดจูบหน้าแม่ค้างที่ตากเอาไว้ ท่านเห็นแล้วเกิดความสะเทือนใจอยากให้บิดาเลิกล่าสัตว์ แต่ทำไม่ได้ เนื่องจากการล่าสัตว์

หาของป่าคือความอยู่รอดของครอบครัว ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการเผยแพร่แนวคิดการอนุรักษ์ป่า สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

2.1 บวชป่า

ในปี พ.ศ. 2523 เกิดกระแสการรับรู้และให้ความสำคัญเรื่อง "ป่าชุมชน" จึงนำเข้ามาปรับประยุกต์กับงานที่ทำอยู่แต่เดิมได้ดำเนินการ "บวชป่า" และถวายทานผ้าป่าต้นไม้มิ เป็นครั้งแรกในจังหวัดน่าน ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ของป่าสงวนหมู่บ้านและมอบหมายให้กรรมการหมู่บ้านดูแลพร้อมประกาศชื่อป่าสงวนของหมู่บ้านเป็น "ป่าชุมชนบ้านกุ่ม่วง" มาจนถึงปัจจุบัน สร้างกระแสรักป่า จนผลที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ในหมู่บ้านมีน้ำกินน้ำใช้พอเพียง หน่อไม้ ผักหวาน อาหารป่าที่มีให้เก็บกินอย่างอุดมสมบูรณ์ พระครูพิทักษ์นันทคุณ ได้ใช้กุศโลบายโดยใช้พิธีบวชป่า ซึ่งประยุกต์มากจากการบวชคนมาใช้บวชต้นไม้ "บวช" แปลว่า เว้นชั่ว บวชคน เพื่อให้คนที่บวชเว้นการทำชั่วทำบาปทั้งปวง บวชป่า เพื่อให้คนเว้นการตัดไม้ทำลายป่า

พิธีบวชป่า

2.2 ผ้าป่าต้นไม้มิ

พิธีถวายทานผ้าป่าต้นไม้มิ เป็นพิธีกรรมที่ประยุกต์มาจากการถวายผ้าป่าเงิน โดยการถวายทานผ้าป่าต้นไม้มิจะจัดคู่กับพิธีบวชป่า โดยผ้าป่าต้นไม้มิจะเป็นการระดมกล้าไม้พันธุ์ไม้นานาชนิดไปปลูกในวันนั้น ๆ และระดมเงินทุนไปตั้งเป็นกองทุนเอาไว้อุปถัมภ์รักษาป่ารักษาต้นไม้ จัดหาอุปกรณ์ป้องกันไฟป่า ทำแนวกันไฟ

2.3 พิธีสืบชะตาต้นน้ำ

เริ่มจาก ปี พ.ศ. 2536 พระครูพิทักษ์นันทคุณ ๆ ได้นำกลุ่มอัครเมืองน่าน (ปัจจุบันเป็นมูลนิธิอัครเมืองน่าน) ออกสำรวจแม่น้ำน่าน เนื่องจากแม่น้ำน่านเปรียบเสมือนหัวใจของจังหวัดน่าน อุดรดิษฐ์ พิษณุโลก โดยออกเดินทางหาข้อมูลตั้งแต่ขุนน้ำน่าน จนถึงปากน้ำใช้เวลากว่า 1 เดือน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จากนั้น จึงได้ทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำน่านเป็นครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม 2536 พิธี "สืบชะตาต้นน้ำ" เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่ท่านใช้เป็นกุศโลบายโน้มน้าวจิตใจให้ช่วยกันดูแลรักษาแม่น้ำลำธาร ไม่ทิ้งขยะ ไม่ปล่อยน้ำเน่า น้ำเสียและสารพิษลงสู่แม่น้ำ ลำธาร กันเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำเป็นเขตอุทยานห้ามจับสัตว์น้ำในเขตหวงห้าม จัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ท่องเที่ยว

พิธีสืบชะตาต้นน้ำ

2.4 กลุ่มฮักเมืองน่าน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 มีการประยุกต์พิธีกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนาเข้ามาในงานอนุรักษ์ เช่น บวชต้นไม้ ทอดผ้าป่า อนุรักษ์ สืบชะตาป่า พื้นที่ทำงานขยายออกไปจากบ้านก๊วกม่วง ไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ในเขตกิ่งอำเภอสันติสุข ข้ามไปถึงอำเภอบ่อเกลือ อำเภอบัว อำเภอมัง และกิ่งอำเภอบ้านหลวง จนมีพื้นที่ป่าชุมชนหลายหมื่นไร่ ได้รับการยอมรับจากหลายฝ่ายทั้งป่าไม้ คนในวงการต่าง ๆ ทั้งราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน พระสงฆ์ ผู้นำชาวบ้านจำนวนมาก เข้าร่วมขบวนการอนุรักษ์นี้ จนเกิด "กลุ่มฮักเมืองน่าน" คำว่า "ฮักเมืองน่าน" หมายถึงการรวมตัวของทุกคน หลาย ๆ ความคิดแล้วร่วมกันทำงานมิใช่ทำงานเพียงคนเดียวหรือไม่ก็คนเดียว เป็นการทำงานร่วมกันของคนที่มีแนวความคิดอิสระทำโดย "ไม่เอาไม่เป็น" ทำงานด้วยความรักที่จะทำ ทำด้วยศรัทธาที่ไม่มีผลประโยชน์ใด ๆ เพราะฉะนั้นเครือข่ายฮักเมืองน่าน จึงขยายขอบเขตออกไปอยู่ตลอดเวลา

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้

พระคุณพิทักษ์นันทคุณ ได้ถ่ายทอดแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากร พืชพรรณไม้ การดูแลรักษาพันธุ์ปลาและต้นน้ำ โดยการสอดแทรกในการเทศน์สั่งสอนทุกครั้งที่มีโอกาส ทั้งในโรงเรียน สถานศึกษา และงานประเพณีต่าง ๆ

การถ่ายทอด ปลุกฝังแนวคิดนั้น พระครูพิทักษ์นันทคุณจะใช้สื่อต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของแผ่นพับ สไลด์ วีดีโอ เทปบันทึกเสียง และอุปกรณ์ ประกอบการบรรยายหลากหลายชนิด โดยมีมูลนิธิฮักเมืองน่าน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเผยแพร่แนวคิดและประสานให้เกิดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พันธุ์ปลาและต้นน้ำให้กว้างขวาง ขยายวงออกไปต้นแบบให้อีกหลาย ๆ จังหวัด

พิธีบวชป่า

8. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดการเรื่องกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

ครุภูมิปัญญาไทย สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน มีดังนี้

1. นายประยงค์ ธรรมรงค์ ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

ครูประยงค์ ธรรมรงค์ เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง ณ บริเวณโรงงานแปรรูปยางพารา เพื่อศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรอุตสาหกรรม และการจัดการ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้น ในรูปธนาคารหมู่บ้าน สำหรับฝึกวินัยในเรื่องการออมให้แก่ สมาชิกเพื่อนำเงินออมนี้มาลงทุนหมุนเวียนในการพัฒนาหมู่บ้านรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของ ชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ

ประยงค์ ธรรมรงค์

2. องค์ความรู้

ครูประยงค์ ธรรมรงค์ เป็นเกษตรกรธรรมชาติ ที่ชอบคิดและพัฒนาแนวคิดของตนเองตลอดเวลา ได้เปลี่ยน วงจรชีวิตการทำมาหากินของชาวดำที่ผูกพันกับการปลูกยาง ทำดำเนินมาเป็นเวลานับ 100 ปี ซึ่ง ไม่ได้ช่วยให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ให้ได้รับการเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ด้านการ เกษตรอุตสาหกรรม และการจัดการเรียนรู้หลากหลายลักษณะเช่น

1. ด้านการศึกษา เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นพี่เลี้ยง เป็นการเรียนรู้นอกระบบ และตามอัธยาศัย ชาวบ้านร่วมกันกำหนดความต้องการในสิ่งที่อยากจะเรียน โดยมีครูประยงค์แนะนำให้เรียนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันเพิ่มเติม

2. ด้านการเกษตรกรรมยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม ไม้เรียงเป็นศูนย์ประสานงานกลุ่มอาชีพทุกอาชีพในชุมชน โดยได้รับนโยบายจากสำนักงานเกษตรจังหวัดว่า ให้กลุ่มเกษตรกรตำบลไม้เรียงเป็นกลุ่มเกษตรกรรมตามโครงการของคณะกรรมการ

การระดมความคิด

ประสานงานพัฒนาตำบล ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม โดยที่ชาวบ้านจะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง

3. ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน การแปรรูปผลผลิต เพื่อนำมาใช้ในชุมชน และเหลือไว้จำหน่าย รวมทั้งการจำหน่ายทั้งในและนอกชุมชน โดยการจัดการด้านการตลาด

4. ด้านสาธารณสุขชุมชน เป็นเรื่องของชมรมแพทย์แผนไทย กลุ่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ โครงการสุขภาพชุมชนพึ่งตนเอง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน

5. ด้านกองทุนชุมชน จัดให้มีธนาคารหมู่บ้าน ไม้เรียงและกองทุนชุมชน เพื่อฝึกวินัยการออมให้แก่สมาชิก และเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนมาพัฒนาหมู่บ้าน สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานของสภาผู้นำชุมชน และมีสวัสดิการให้แก่ชาวบ้านในหลายรูปแบบ

รูปแบบการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาฯ เป็นการสร้างอาชีพทางด้านการเกษตรให้กับสมาชิก โดยครูประยงค์เน้นให้สมาชิกศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง นอกจากการเรียนรู้ด้านอาชีพแล้ว ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ของทุกสรรพสิ่ง ซึ่งชุมชนดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3. การถ่ายทอดความรู้

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น

ครูประยงค์ยังคิดถึงการถ่ายทอดความรู้โดยการสร้างผู้นำในชุมชนที่เข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการและการทำงานตามหมู่บ้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เป็นการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ให้มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชน โดยคัดเลือกผู้นำชุมชนจาก 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน และให้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

ครูประยงค์ได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมเกษตรกร 8 หลักสูตร 8 กิจกรรม เพื่อรองรับแผนงานหลัก ด้านเกษตรกรรม โดย

- การฝึกภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
- ให้มีการทดลองจริงในพื้นที่ของตนเองเพื่อสร้างอาชีพในชุมชน

ผลของการถ่ายทอดเมื่อดำเนินการตามโครงการไปแล้วประมาณ 3 ปี ผู้รับการถ่ายทอดจะสามารถเข้าสู่ธุรกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้าน

- การผลิต
- การแปรรูป
- การตลาด

9. สาขาสวัสดิการ

สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคน ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รักษาพยาบาลของชุมชน การจัดระบบสวัสดิการบริการในชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาสวัสดิการ มีดังนี้

1. นายฝาก ตรีถวัลย์ ครูภูมิปัญญาไทย สาขาสวัสดิการ (ระบบบัญชีชาวบ้าน)

"ครูฝาก ตรีถวัลย์" เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งบัญชีชาวบ้าน" ระบบบัญชี เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารธนาคารหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ การจัดทำระบบบัญชีที่โปร่งใส ถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับดำเนินกิจกรรมให้กลุ่มออมทรัพย์อยู่รอด และมีความมั่นคง

ฝาก ตรีถวัลย์

ครูฝาก ตรีถวัลย์ ผู้ได้รับคัดเลือกเป็นคนดีศรีสังคม ประจำปี พุทธศักราช 2542 เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ครูฝาก ได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมไทยมาเป็นเวลานาน โดยทำงานให้กับบุคคลระดับต่างของสังคม นำนวัตกรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งด้านการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ บุกเบิกงานธนาคารชุมชนบ้านคีรีวง ธนาคารหมู่บ้านกลาง และตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง จนได้ชื่อว่าเป็นนักบัญชีชาวบ้าน เพราะเป็นผู้วางระบบ บัญชีแบบสากลให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

2. องค์ความรู้

ระบบบัญชีแบบชาวบ้าน (ตามฉบับนโดของครูฝาก ตรีถวัลย์)

ครูฝาก มีการเรียนรู้อยู่เสมอ มีศรัทธาในข้อเขียนเกี่ยวกับระบบสหกรณ์ของนายสด กุระโรหิต จึงตั้งใจศึกษาจนมีความเข้าใจในระดับหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2521 เขาได้รับเลือกเป็นรองประธาน กรรมการสหกรณ์การเกษตร อำเภอถนอสก และสามารถทำให้ผู้จัดการสหกรณ์ที่คอร์รัปชั่นต้อง ลาออกไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้บุกเบิกสร้างธนาคารชุมชนร่วมกับ นายตรีรุช พาระพัฒน์ และนายบุญธรรม เพชรวงศ์

การถ่ายทอดองค์ความรู้

โดยอาศัยแนวทางของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ที่กรมพัฒนาชุมชน จัดตั้งไว้ เป็นจุดเริ่มต้น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวงค่อย ๆ เติบโต แต่เมื่อดำเนินการไปได้ 2 ปี ก็พบปัญหา ปีคงประมาณไม่ลง พนักงานบัญชีทำบัญชีช้อนจ่าย ครูฝากจึงเริ่มสนใจศึกษา บัญชีอย่างจริงจัง และวางระบบบัญชีของกลุ่มใหม่ ทำให้ได้เรียนรู้ระบบบัญชีแบบสากล จน กลายเป็นนักบัญชีมือดีของกลุ่ม และได้รับเลือกเป็นผู้จัดการของศูนย์สาธิตการตลาดบ้านคีรีวง ในปี 2528 ทำให้ครูฝากต้องหาความรู้เรื่องการบริหารจัดการศูนย์สาธิต และปลูกฝังเรื่อง สหกรณ์ร้านค้าให้แก่สมาชิกของศูนย์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 ชาวคีรีวงหลายครอบครัวรวมทั้งครอบครัวของครูฝาก ได้รับผลกระทบ อย่างรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหญ่ ต้องย้ายครอบครัวจากคีรีวงมาอยู่ที่บ้านกลาง อำเภอเชียรใหญ่ ต่อมาในปี 2538 ครูฝากได้ร่วมมือกับกลุ่มไร่นาสวนผสมจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านกลางขึ้น

จากบทบาทการบริหารจัดการทั้งกลุ่มออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้าน เนื่องจากครูฝากตระหนักถึงความ สำคัญของธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ ว่าเป็นแหล่งรวมศูนย์เงินของหมู่บ้าน เพื่อหมุนเวียนเงินทุน ในครอบครัวของแต่ละครอบครัว เพื่อนำไปเพิ่มรายได้ เพิ่มผลผลิต และสร้างความเติบโตให้กับเงินทุน ส่วนรวมของหมู่บ้าน อันจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์และธนาคารหมู่บ้าน จึงกลายเป็นวงจรทรัพย์สินหรือวงจรความมั่งคั่งในหมู่บ้าน เป็นหลักประกันการพัฒนาหมู่บ้านทุกด้าน ด้วยเหตุที่การบัญชีเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรในการบริหารการเงิน และการลดช่องโหว่การทุจริต เป็นเครื่องมือในการนำไปบริหารธนาคารหมู่บ้าน หรือกลุ่มออมทรัพย์ และที่ระบบบัญชีสากลมี ความซับซ้อน และใช้ภาษายาก ทำให้เป็นอุปสรรคในการฝึกอบรม ครูฝาก ตริตวัธย์ จึงได้สรุปประสบการณ์ เรียบเรียง และปรับปรุงยุคระบบบัญชีแบบสากลให้เป็นระบบที่ง่ายในการทำความเข้าใจของชาวบ้าน โดย จัดทำเป็นเอกสารคู่มือชื่อ "บัญชีสากลกับชาวบ้าน" ครูฝากกล่าวว่า เราหลีกเลี่ยงบัญชีสากลไม่ได้ แต่เราปรับบัญชีสากลให้เป็นบัญชีแบบชาวบ้านได้" และกล่าวถึงบัญชีเล่มนี้ต่อสาธารณชนอีกว่า

"ถ้าผู้ใดเขียนตำราให้ง่ายกว่านี้ ขอความกรุณาให้ช่วยกันเขียน คิดว่าเมตตาต่อชาวบ้านผู้ไม่รู้ เพราะผมไม่ได้เขียนเพื่อให้มีชื่อเสียง แต่ต้องการให้ชาวบ้านได้มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในด้านการบริหาร"

นอกจากนี้ ครูฝากยังเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการศูนย์สาธิตการตลาด เป็นผู้นำในการเชื่อมโยง องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ เช่น องค์กรเครือข่ายการเงินชาวบ้าน ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่ม ออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน สหกรณ์ ประมาณ 19 องค์กร และได้ร่วมกับธนาคาร หมู่บ้านใน 12 อำเภอ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนกว่า 100 ธนาคาร รวมตัวกันเป็นสหธนาคารหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นเครือข่ายช่วยเหลือทางการเงิน นอกจากนี้ครูฝากยังมีบทบาท หลัก

ในการเป็นวิทยากรฝึกอบรมบัญชีให้กับสมาชิกเครือข่ายสหกรณ์การหมูบ้านและองค์กร เครือข่ายการเงินชาวบ้านเมืองนครอีกด้วย

3. การทำบัญชีประชาชาบ้าน

การทำบัญชีประชาชาบ้านของครูฝาก ตรีถวัลย์ คล้าย ๆ กับการเดินขึ้นบันได ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ก้าวแรกจนถึงขั้นที่ 8 ซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย มีลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ใบเสร็จรับเงิน ใบเสร็จจ่ายเงิน

ขั้นที่ 2 ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน ทะเบียนคุมใบเสร็จจ่ายเงิน

ขั้นที่ 3 บัญชีเงินสด

ขั้นที่ 4 บัญชีแยกประเภท

ขั้นที่ 5 งบทดลอง

ขั้นที่ 6 งบกำไร ขาดทุน

ขั้นที่ 7 งบดุล

ขั้นที่ 8 งบจัดสรร

จะเห็นได้ว่า กระบวนการ

เรียนรู้ของครูฝาก ตรีถวัลย์ เป็นการเรียนรู้ใน

ระบบในขั้นต้น แต่ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และจากการลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดกรตกผลึกความรู้ทางด้านบัญชี ครูฝากได้ดัดแปลงบัญชีสากลมาเป็นบัญชีแบบชาวบ้าน จนชาวบ้านสามารถนำมาเป็นคู่มือและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีได้ง่ายขึ้น

การทำบัญชีครัวเรือน

4. การถ่ายทอดความรู้

สิ่งที่เป็นผลพวงจากความพยายามของครูฝากในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ได้นำมาถ่ายทอดแก่บุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชาชนใน 12 อำเภอ และในจังหวัดใกล้เคียงได้เรียนรู้และเข้าใจระบบการบัญชี ซึ่งครูฝากปรับประยุกต์จากบัญชีสากลเป็นบัญชีแบบชาวบ้าน กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะสามารถนำความรู้มาบริหารการเงินในองค์กรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สมาชิกของชุมชนได้เข้าใจอย่างแท้จริง สามารถตรวจสอบการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์ได้อย่างถูกต้อง ผลก็คือ ลดปัญหาการทุจริต การทำงานของกลุ่มโปร่งใส อย่างแท้จริง

3. เครือข่ายต่าง ๆ ที่ครูฝากได้สร้างขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มออมทรัพย์ธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน สหกรณ์ประมาณ 19 องค์กร ได้รวมตัวกันในรูปแบบของ "สหกรณ์การหมูบ้าน" ช่วยเหลือทางการเงิน

สำหรับเครือข่ายนี้ ครูฝากได้เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ ดังนั้นจึงได้ออนวิธีการสร้างและการเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งการบริหารจัดการองค์กรในเครือข่ายให้สามารถบริหารการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

10. สาขาการจัดการองค์กร

สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการองค์กร มีดังนี้

1. พระสุบิน ปณีโต ครูภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการองค์กร (กลุ่มสัจจะออมทรัพย์)

พระสุบิน ปณีโต ผู้ริเริ่มการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในจังหวัดตราด โดยใช้หลักธรรม “ทิวฐัมมิกิตตประโยชน์” ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนให้สร้างประโยชน์ในปัจจุบันก่อน มาเป็นแนวทางในการตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยใช้ “สัจจะ” เป็นฐานร่วมอันสำคัญของทุกคนทำให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์มีความเข้มแข็งเป็นแบบอย่างที่ดีของการสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

พระสุบิน ปณีโต

พระสุบินมองเห็นคุณค่าประโยชน์ของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ได้ จึงได้เริ่มจัดทำโครงการ โรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ การบวชสามเณรและโครงการออมทรัพย์

2. องค์ความรู้

เนื่องจากพระสุบินได้ศึกษาธรรมะอย่างลึกซึ้ง ได้ออกธุดงค์เผยแพร่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนและได้เรียนรู้ทั้งเรื่องการศึกษา ประเพณี เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของประชาชนในหลายท้องถิ่น โดยเฉพาะได้เรียนรู้กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จากครูชบ ยอดแก้ว ดันคิดในเรื่องกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง มาผนวกกับองค์ความรู้ที่ปรับประยุกต์มาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการจัดตั้ง

การถ่ายทอดองค์ความรู้

กลุ่มสัจจะอมรทรัพย์ทำให้เกิดพลังศรัทธาใหม่ของการร่วมแรงร่วมใจกันของประชาชนที่ใช้ “สัจจะ” มาเป็นหลักของการอยู่ร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม

องค์ความรู้ของพระสุบิน จึงเป็นองค์ความรู้ บูรณาการระหว่างทางโลก ทางธรรมที่สร้างความสมดุลให้แก่ทุกชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยที่ปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. การถ่ายทอดความรู้

พระสุบิน ถ่ายทอดความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานราชการที่สนใจจัดตั้งกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์เป็นหลัก เนื้อหาสาระการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์ของ พระสุบิน ปณิโตนันมีดังนี้

- ความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์
- กระบวนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์
- การบริหาร การจัดการ
- ระบบบัญชี
- ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน
- การพัฒนากลุ่มสัจจะอมรทรัพย์

4. วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้

พระสุบิน ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การสาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

หนังสืออ้างอิง

ขวัญจิต ศรีประจันต์. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน – อีแซว). [ออนไลน์]. เข้าถึง

เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

คำเตื่อง ภาษี. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12

พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

จอนิ โอโดเฮ. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12

พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

ประยงค์ รัตนรงค์. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

ฝาก ตริตวาลัย. ครุภูมิปัญญาไทย สาขาสวัสดิการ (ระบบบัญชีชาวบ้าน). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

มณี พยอมยงค์. ครุภูมิปัญญาไทย สาขาภาษาและวรรณกรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.biogang.net/content_detail.php?menu=expert&uid=147&id=234.

พระครูพิทักษ์นันทคุณ. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

พระครูสุธรรมนาถ. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

พระสุบิน ปณีโต. ครุภูมิปัญญาไทย สาขาการจัดการองค์กร (กลุ่มลัทธิอะโอมทรัพย์). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.eduzones.com/knowledge-2-3-33501.html>.

ศรีสวัสดิ์ คำรังสี. ครุภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า). [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.thaiwisdom.org/p_pum/center_pum/c_pume.htm#9.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

สังคมไทยมีความอุดมสมบูรณ์ บรรพบุรุษได้จัดรูปแบบอาหารที่บริโภคได้อย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสภาพของสังคมในแต่ละภาค ซึ่งมีสรรพคุณช่วยให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ร่างกายแข็งแรง ห่างไกลโรคภัยไข้เจ็บ เพื่การดำรงชีวิตได้อย่างมีปึกติสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่ในแต่ละด้านได้ถูกต้อง
2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่แต่ละภูมิภาคได้

สาระการเรียนรู้

ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

1. ภูมิปัญญาไทยด้านอาหารเครื่องดื่ม (อาหาร)
2. ภูมิปัญญาไทยด้านการแต่งกาย (เครื่องนุ่งห่ม)
3. ภูมิปัญญาไทยด้านที่อยู่อาศัย (ที่อยู่อาศัย)
4. ภูมิปัญญาไทยด้านสุขภาพอนามัย (การรักษาโรค)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4

1.2 ครูสนทนากับนักศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยกับปัจจัย 4 และถามนักศึกษ่ว่า

- นักศึกษาทราบหรือไม่ว่าปัจจัย 4 มีความหมายว่าอย่างไร มีอะไรบ้าง
- แกงไตปลาเป็นอาหารประจำภาคใด
- การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ที่มีชื่อเสียงอยู่ที่จังหวัดใด
- บ้านทรงกาแลเป็นเอกลักษณ์ประจำภาคใด
- ฟ้าทลายโจรมีสรรพคุณรักษาโรคอะไรได้บ้าง

1.3 นักศึกษาร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 12 - 13 คน (กลุ่มเก่ง, กลุ่มปานกลาง, กลุ่มอ่อน) โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

2.2 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 และร่วมกันตั้งประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การสืบค้นหาความรู้ โดยจำแนกประเด็นต่างๆ ออกเป็นดังนี้

- ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดทำอาหาร มากลุ่มละ 1 อย่าง พร้อมสารัตถะวิธีการทำอาหาร กลุ่มที่ 1 – 4 ดังนี้

1. อาหารพื้นบ้านทางภาคเหนือ คือ น้ำพริกอ่อง
2. อาหารพื้นบ้านทางภาคอีสาน คือ ส้มตำ
3. อาหารพื้นบ้านทางภาคกลาง คือ แกงเลียง
4. อาหารพื้นบ้านทางภาคใต้ คือ ผัดสะตอ

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากเพื่อเลือกหัวข้อ และร่วมกันวางแผน เพื่อศึกษาหาวิธีการทำอาหารและของหวานในหัวข้อที่ได้รับมอบหมายจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 7 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่มไปศึกษาหารายละเอียดวิธีการทำอาหารจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษา กลับเข้ากลุ่ม และร่วมกันทำอาหารที่บ้านในแต่ละภาค ใช้เวลา 15 – 20 นาที และเตรียมนำเสนอรายละเอียดวิธีการทำอาหารที่ได้รับมอบหมาย

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ด้วยการสาธิตวิธีการทำอาหารหน้าชั้นเรียน ใช้เวลา 15 – 20 นาที

6.2 นักศึกษาในแต่ละกลุ่มร่วมกันทำอาหารต่างๆ ที่ได้ศึกษานำหน้าชั้นเรียน และเขียนรายละเอียดวิธีการทำอาหารลงในใบงานที่ 7 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

6.3 ครูและนักศึกษาร่วมกันชิมรสชาติของอาหารและแสดงความคิดเห็น

6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียน

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา

7.3 การตรวจใบงานที่ 7 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่
2. ใบงานที่ 7 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่
3. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม...พบว่า นักศึกษาที่มีความกระตือรือร้น สนุกสนาน
ใฝ่เรียนรู้ ที่เกิดจากการทำอาหาร เป็นลักษณะของการสังเกตของการทำ
อาหารแต่ละชนิด

2. ปัญหา...มีนักศึกษามากมายสงสัยว่า ซึ่งอาหารที่ใส่เครื่องปรุง
มาลงอาหารได้ดีกว่า เพราะว่าไม่ต้องการใส่เครื่องปรุงหรืออาหารในการ
ประกอบอาหาร

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา...พยายามอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจทุกปัญหาใหญ่
ทำอาหาร ถ้ามีความสำคัญต่อสังคมไทย อาจารย์มีความประสงค์ที่จะให้
นักศึกษาร่วมกันประกอบอาหารที่ดีมีประโยชน์และอร่อย แล้วเราจะ
มีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นต้นไทย ที่มีอาหารเป็นของตนเอง

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 21 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2555

ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่

สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การศึกษาภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่ แบ่งออกได้เป็น 4 ด้านดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยด้านอาหารเครื่องดื่มน้ำ (อาหาร)

อาหารและเครื่องดื่มของคนไทย บรรพบุรุษได้จัดรูปแบบไว้อย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพลมฟ้าอากาศ มีข้าว มีปลา มีผัก คนไทยจึงมักพูดติดปากว่า “ข้าวปลาอาหาร” ภูมิปัญญาไทยด้านอาหารแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ อาหารไทยแบบราชสำนัก เรียกว่า อาหารชาววัง และอาหารไทยพื้นเมือง ได้แก่ อาหารของแต่ละท้องถิ่นปรุงจากวัตถุดิบหรือผักที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาหารในแต่ละภาค มีดังนี้

1. อาหารไทย สามารถจำแนกออกได้เป็นดังนี้

1.1 อาหารไทยภาคกลาง อาหารของภาคกลาง เช่น ต้มยำ แกงส้ม น้ำพริกปลาทุ แกงเลียง แกงป่า และต้มโคล้ง เป็นต้น

น้ำพริกปลาทุ

แกงเลียง

ต้มโคล้งกุ้งสด

ต้มส้ม

1.2 อาหารไทยภาคเหนือ อาหารของภาคเหนือ เช่น ไส้อั่ว น้ำพริกอ่อง แคหมู น้ำพริกหนุ่ม ขนมหินน้ำเงี้ยว แล้วยำชอย เป็นต้น

น้ำพริกอ่อง

ขนมหินน้ำเงี้ยว

ยำชอย

แคหมู

1.3 อาหารไทยภาคอีสาน อาหารของภาคอีสาน เช่น ส้มตำ น้ำตก ลาบ ก้อย ชุปหน่อไม้ ข้าวเหนียว ปลาร้าดิบ เป็นต้น

ส้มตำ

ลาบ ก้อย

ไก่ย่าง น้ำตก

ชุบหน่อไม้

1.4 อาหารไทยภาคใต้ อาหารของภาคใต้ เช่น ข้าวยา แกงไตปลา ผัดสะตอ แกงเหลือง เป็นต้น

ข้าวยา

แกงไตปลา

แกงเหลือง

ผัดสะตอ

อาหารภาคอีสานมักจะมีรสแซบ ส่วนภาคใต้มักจะมีรสเผ็ด ดังนั้นภาคใต้และภาคอีสานจึงนิยมนำเอาผักท้องถิ่น เช่น ผักกระถิน ชะอม ผักบุ้ง แดงกวา มะเขือ เป็นต้น มารับประทานเพื่อลดความเผ็ดหรือความเข้มข้นของรสอาหารลงไป และเพิ่มคุณค่าตามหลักโภชนาการอีกด้วย

2. ขนมไทย สามารถจำแนกออกได้เป็นดังนี้

2.1 ขนมไทยภาคเหนือ ส่วนใหญ่จะทำจากข้าวเหนียว เช่น ขนมเทียน ขนมวง ข้าวต้มหัวหงอก ขนมศิวาอ่อน ข้าวอีตูหรือข้าวเหนียวแดง ข้าวแตนหรือข้าวแต๋น ขนมเกลือ ขนมอาละหว่า ข้าวแคบหรือข้าวเกรียบว่าว ลูกก้อ ถั่วแปะยี่ ถั่วแระ ลูกหลานต้ม เป็นต้น

ขนมเทียน

ขนมวง

ขนมศิลาอ่อน

ข้าวเหนียวแดง

2.2 ขนมไทยภาคกลาง ส่วนใหญ่ทำมาจากข้าวเจ้า เช่น ข้าวตัง นางเล็ด ข้าวเหนียวมูล ลูกชุบ หม้อข้าวหม้อแกง ฝอยทอง ทองหยิบ เป็นต้น

ข้าวตัง

ข้าวเหนียวมูล

ฝอยทอง

ทองหยิบ

2.3 ขนมไทยภาคอีสาน เป็นขนมที่ทำกันง่ายๆ ไม่พิถีพิถันมากเหมือนขนมภาคอื่น ขนมพื้นบ้านอีสานได้แก่ ข้าวจี๋ บายมะขามหรือมะขามบ่ายข้าว ข้าวโป่ง ข้าวต้มมัด กระจ่างสารท ข้าวทิพย์ ข้าวยาสูบ ลอดช่อง ขนมหมก เป็นต้น

ข้าวจี๋

ข้าวโป่ง

ข้าวต้มมัด

ข้าวทิพย์

2.4 ขนมไทยภาคใต้ ชาวใต้มีความเชื่อในเทศกาลวันสารท เดือนสิบ จะทำบุญด้วยขนมที่มีเฉพาะในท้องถิ่นภาคใต้เท่านั้น เช่น ขนมลา ขนมพอง ข้าวต้มห่อด้วยใบกะพ้อ ขนมบ้า หรือขนมลูกสะบ้า ขนมดีซำหรือเมซำ ขนมเจาะหูหรือเจาะรู ขนมไข่ปลา ขนมแดง เป็นต้น

ขนมลา

ขนมพอง

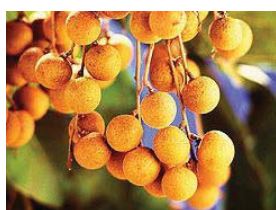
ขนมไข่ปลา

ขนมแดง

3. ผลไม้ไทย

ประเทศไทยมีเขตที่ตั้งอยู่ในซีกโลกเหนือระหว่างเส้นรุ้งที่ 6 – 20 องศาเหนือ สภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันทำให้เกิดความหลากหลายในการกระจายของผลผลิตไม้เมืองร้อน ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องตลอดปี พื้นที่ปลูกไม้ผลตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2548 ประมาณ 9.68 ล้านไร่ แบ่งออกเป็นมะม่วง 22.68% ทุเรียน 10.08% ลำไย 10.07% กล้วยน้ำว้า 8.33% เงาะ 6.79% และผลไม้อื่น ๆ 42.05% ให้ผลผลิต 12.69 ล้านตัน การส่งออกทั้งในรูปผลสด และผลิตภัณฑ์ มีปริมาณ 1.4 ล้านตัน ด้วยมูลค่ามากกว่า 40,000 ล้านบาท หรือประมาณ 6.6% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร ไม้ผลเมืองร้อนของประเทศไทยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ คือ ลำไย ทุเรียน มังคุด ลิ้นจี่ มะม่วง ส้มโอ เงาะ สับปะรด มะพร้าว น้ำหอม มะขาม เป็นต้น

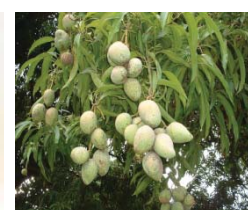
ลำไย

ทุเรียน

มังคุด

มะม่วง

เงาะ

สับปะรด

มะพร้าวน้ำหอม

มะขาม

2. ภูมิปัญญาไทยด้านการแต่งกาย (เครื่องนุ่งห่ม)

บรรพบุรุษไทยได้สั่งสมภูมิปัญญาจากกระบวนการเรียนรู้ ทดลองพัฒนาจากธรรมชาติ จนสามารถผลิตเส้นใยผ้า อุปกรณ์การทอผ้า ตลอดจนการย้อมผ้าให้มีสีสันที่สวยงามจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ จนกลายเป็น เครื่องแต่งกายที่มีคุณค่ามาจนถึงปัจจุบัน เครื่องแต่งกายสามารถจำแนกออกได้เป็นดังนี้

2.1 เครื่องแต่งกายภาคเหนือ

การแต่งกายของคนภาคเหนือ ชายจะนุ่งกางเกงขาวลักษณะแบบกางเกงขาวยาวแบบ 3 ส่วน เรียกติดปากว่า “เตี๋ยว” หรือ เตี๋ยวสะดอ ส่วนเสื้อก็นิยมสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอกลม แขนสั้นแบบผ่าอก กระดุม 5 เม็ด สีนํ้าเงินหรือสีดำ เช่นเดียวกัน เรียกว่า เสื้อม่อฮ่อม เป็นต้น

สำหรับหญิงชาวเหนือจะนุ่งผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ขาวเกือบถึงตาตุ่ม นิยมนุ่งทั้งสาวและคนแก่ ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อคอกลม มีสีส้น ลวดลายสวยงามเช่นเดียวกัน

เครื่องแต่งกายภาคเหนือ

2.2 เครื่องแต่งกายภาคอีสาน

การแต่งกายของคนในภาคอีสานส่วนใหญ่ ผู้หญิงมักจะนุ่งผ้าซิ่นทอ ด้วยฝ้ายมีเชิงคลุมเลยเข้าไปเล็กน้อย สวมเสื้อแขนสั้น ผู้สูงอายุมักตัดผมสั้นไว้จอน ส่วนผู้ชายไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอนนัก แต่มักนุ่งกางเกงมีขาครึ่งน่องหรือนุ่งโสร่งผ้าไหม เครื่องแต่งกายส่วนใหญ่ใช้ผ้าทอมือ ซึ่งทำจากเส้นใยธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย และผ้าไหม

เครื่องแต่งกายภาคอีสาน

2.3 เครื่องแต่งกายภาคกลาง

การแต่งกายภาคกลาง การแต่งกายในชีวิตประจำวันทั่วไป ชายนุ่งกางเกงครึ่งน่อง สวมเสื้อแขนสั้น คาดผ้าขาวม้า ส่วนหญิง จะนุ่งซิ่นยาว สวมเสื้อแขนสั้นหรือยาว

เครื่องแต่งกายภาคกลาง

2.4 เครื่องแต่งกายภาคใต้

การแต่งกายภาคใต้ ภาคนี้มีการแต่งกายต่างกันตามเชื้อชาติ ถ้าเชื้อสายจีนจะแต่งแบบจีน ถ้าเป็นชาวมุสลิม ก็จะแต่งคล้ายกับชาวมลายู

เครื่องแต่งกายภาคใต้

3. ภูมิปัญญาไทยด้านที่อยู่อาศัย (ที่อยู่อาศัย)

บ้าน คือ ที่อยู่อาศัย ซึ่งนับเป็นความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การสร้างที่อยู่อาศัยของไทย มีรูปแบบที่หลากหลายตามสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น การสร้างบ้านจะสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของคนในท้องถิ่นสภาพสังคม เศรษฐกิจ คติความเชื่อของผู้สร้าง แม้ว่าที่อยู่อาศัยของคนไทยทั้ง 4 ภาค จะไม่เหมือนกันตัวอย่างเช่น ที่อยู่อาศัยของคนภาคกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านยกพื้นสูงใต้ถุนโล่ง มีหน้าต่าง และช่องลมจำนวนมากเพื่อรับลม คลายความร้อน ส่วนหลังคาเป็นรูปจั่วเพื่อปกป้องความร้อนจากดวงอาทิตย์ และให้ฝนไหลลงสู่พื้นได้รวดเร็วขึ้น และเก็บน้ำฝนไว้ใช้ดื่มกิน ความแตกต่างของบ้านสี่ภาค แตกต่างและมีลักษณะดังนี้

3.1 บ้านเรือนภาคกลาง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เรือนเครื่องผูกเป็นเรือนที่ใช้วัสดุก่อสร้างจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ จาก หญ้าคา ยึดโครงด้วยตอก เรือนเส้นหวาย ซึ่งมีอายุใช้งานไม่มากนัก

บ้านเรือนภาคกลาง

2. เรือนเครื่องสับ สร้างด้วยวัสดุไม้เนื้อแข็งยึดโครงด้วยการเข้าเดือย บางส่วนบางส่วนอาจยึดด้วยโลหะ ลักษณะ โครงสร้างและสิ่งแวดล้อมของการปลูกเรือนไทยภาคกลาง

- มักเป็นชุมชนที่อยู่ริมน้ำและที่ราบ บ้านมีลักษณะใต้ถุนสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม
- หลังคาจั่วสูง ชายคายื่นยาว เพื่อบรรเทาอากาศร้อน ทำให้เย็นสบาย
- วัสดุที่ใช้มุงหลังคา ใช้หญ้าคา จาก ไม้ กระเบื้องดินเผา เพื่อกันความร้อน
- ลักษณะบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน เป็นครอบครัวใหญ่

3.2 บ้านเรือนภาคเหนือ

เนื่องจากภาคเหนือมีอากาศหนาวเย็นการปลูกบ้านจึงต้องใช้ภูมิปัญญาเพื่อให้เกิดความอบอุ่นและความเชื่อดังนี้

บ้านเรือนภาคเหนือ

1. เพราะอากาศหนาวเย็น การปลูกเรือน จะวางตัวเรือนขวางตะวัน หันด้านกว้างที่เป็นจั่วในแนวเหนือ-ใต้เพื่อให้บ้านได้รับแสงแดดเพื่อความอบอุ่น
2. ความเชื่อผีบรรพบุรุษ จึงมีการแบ่งพื้นที่เรือนส่วนใน (ห้องนอน) ตั้งหิ้งบูชาผีปู่ย่าและห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้า
3. คนภายนอกเข้าออกได้เฉพาะส่วนนอกได้เฉพาะส่วนนอก เช่น ฐานครัว เพราะถ้าละเมิดถือว่าการผิดผี

3.3 บ้านเรือนภาคอีสาน

เนื่องจากภาคเหนือมีอากาศหนาวเย็น การปลูกบ้าน จึงต้องใช้ภูมิปัญญาเพื่อให้เกิดความอบอุ่นและความเชื่อดังนี้

บ้านเรือนภาคอีสาน

1. ทำเลที่ตั้งของบ้านที่แตกต่างกัน เช่น ที่ราบลุ่ม ที่ดอน ใกล้เคียงป่าละเมาะ หรือบางแห่งใกล้แหล่งน้ำบางพื้นที่แห้งแล้ง การปลูกเรือนจึงมีหลายตามพื้นที่ ที่สร้างบ้านและประโยชน์การใช้สอย

2. ความเชื่อ เช่น ห้ามถมหรือปลูกเรือนทับบ่อน้ำที่ขุดไว้เช่นใช้ร่วมกันห้าม ปลูกเรือนทับตอไม้หรือปลูกเรือนคร่อมจอมปลวก ทับหนองน้ำเพราะจะนำความล่มจมมาสู่เจ้าของ เรือน

3.4 บ้านเรือนภาคใต้

เนื่องจากภาคใต้มีฝนตกชุก ทำให้ดินทรุดตัว ง่าย ลักษณะบ้านจึงเป็นดังนี้

บ้านเรือนภาคใต้

1. ภาคใต้ลักษณะอากาศมีฝนตกชุก มีลมและ ลมแรงตลอดปี บ้านเรือนจึงมักมีหลังคา ตีลาดชันเป็นการลดการ ประทะของแรงลม เมื่อฝนตกจะทำให้น้ำไหลได้เร็วขึ้นจะทำให้หลังคาแห้งไวด้วย

2. ฝาเรือนเป็นไม้กระดานตีเกล็ดในแนวนอน เพื่อลดแรงต้านของลม

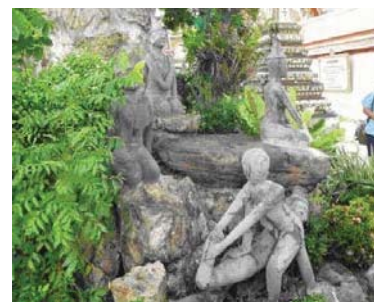
3. เป็นเรือนใต้ถุนสูงเสาบ้านไม่ฝังลงดินเพราะดินทรุดง่ายจึงใช้วิธีหล่อ ซีเมนต์ เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดโตกว่าเสาปกติความสูงประมาณ 3 ฟุต เพื่อวางเสาเรียกว่า"ดินเสา" นอกจากนี้ยังป้องกันปลวกและเชื้อราด้วย

4. ลักษณะพิเศษ เรือนภาคใต้สามารถเคลื่อนย้ายไปปลูกในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดย ไม่ต้องรื้อ หรือถอดส่วนประกอบของเรือนออก

4. ภูมิปัญญาไทยด้านสุขภาพอนามัย (ยารักษาโรค)

ประวัติการแพทย์แผนไทย พอสรุปเป็นลำดับได้ ดังนี้

- สมัยอยุธยา การแพทย์แผนไทยเริ่มในสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยมีการรวบรวมตำรับยาขึ้นเป็น ครั้งแรก

การแพทย์แผนไทย

- สมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงให้มีการรวบรวมและ จารึกตำรายา ตำราการนวดตามศาลาราย มีรูปถ่ายติดตนในบริเวณวัด

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีพระบรมราชโองการให้ผู้มีความรู้เรื่องสรรพคุณยา และผู้ชำนาญการรักษาโรค และผู้มีตำรายาเข้ามาถวาย โดยให้หมอหลวงพิจารณาคัดเลือก

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้มีการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แผนโบราณแห่งแรก คือ โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดโพธิ์

วัดโพธิ์ มหาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

แนวทางการปฏิบัติ ภูมิปัญญา ภูมิปัญญาด้านสุขอนามัย มีอยู่ 3 แนวทาง คือ

1. ภูมิปัญญาด้านเภสัช
2. ภูมิปัญญาด้านเวชกรรมไทย
3. ภูมิปัญญาด้านการนวดแผนโบราณ

หนังสืออ้างอิง

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้

จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

ยุลาวัลย์ ไกรงาม. การแต่งกายพื้นบ้าน 4 ภาค. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้

จาก http://203.172.139.178/cms/moodledata/3/moddata/assignment/5/548/AOe_OCN_Ai_23_OAa_e_OA_4_AO_.ppt.

สุทธฉภา สุทธิสร. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

อาหารไทย 4 ภาค. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/2549/m3-6/no11-23-25-35/project/index.html>.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมม จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ,

สังคมไทยมีความเชื่อส่วนหนึ่งมาจากหลักคำสอนทางศาสนา และความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทาง ดังนั้นการศึกษาศาสตร์ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อทำให้เราทราบถึงแนวความคิด และวิธีการดำเนินชีวิตของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงสมัยปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษได้
2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้

สาระการเรียนรู้

ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ

1. ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับวันเกิด
2. ความคิดความเชื่อเรื่องการตั้งชื่อบุคคล
3. ความเชื่อเรื่องต้นไม้มงคล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

- 1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ
- 1.2 ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ และถามนักศึกษาว่า

- นักศึกษามีความคิดและความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับเรื่องบุญและบาป
- นักศึกษามีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ ว่ามีจริงหรือไม่
- นักศึกษาเชื่อหรือไม่ว่าการตั้งชื่อ – นามสกุล มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต
- นักศึกษามีความเชื่อเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ตามคตินิยมของคนไทยโบราณหรือไม่

1.3 นักศึกษาร่วมกันอภิปรายกลุ่มใหญ่ถึงประเด็นที่ถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูและนักศึกษาร่วมกันพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ ในหัวข้อดังนี้

1. สังคมไทยมีความคิดและความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างไร (ยกตัวอย่างประกอบ)
2. นักศึกษามีความคิดและความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดอย่างไร (ยกตัวอย่างประกอบ)
3. นักศึกษามีความคิดและความเชื่อเรื่อง วัน เดือน ปีเกิด มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร
4. นักศึกษามีความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการตั้งชื่อบุคคลอย่างไร
5. นักศึกษามีความคิดและความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับต้นไม้มงคลอย่างไร

2.2 ครูแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 10 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม แต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มจับฉลากในประเด็นที่ต้องการศึกษา และร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่จับฉลากได้ และทำใบงานที่ 8 รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักศึกษาแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษากลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและเตรียมนำเสนอรายละเอียดในประเด็นที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

- 6.1 ครูชี้แจงวิธีการนำเสนอผลงานกลุ่มที่ไปศึกษาค้นคว้ามา ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่างประกอบ เป็นต้น
- 6.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอข้อสรุปที่ได้ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม
- 6.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และซักถามในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ นักศึกษากลุ่มที่นำเสนอตอบปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เพื่อนซักถาม
- 6.4 ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปในเนื้อหาที่ได้เรียนมา

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

- 7.1 นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน
- 7.2 การตรวจสอบบันทึกของนักศึกษา
- 7.3 การตรวจใบงานที่ 8 เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ
2. ใบงานที่ 8 เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ
3. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม...พบว่า นักศึกษาที่มีความสนใจที่จะศึกษาในบทเรียนนี้มาก ที่เกิดกับคุณิณณำด้านทางจิตและสติปัญญา โดยส่วนใหญ่ หนีไปดื่มนมดื่มน้ำที่หน้าห้องเรียนและนอนหลับ และชอบดูรายการ เล่นดนตรี โดยไม่สนใจเรียนสักนิด เลขานัดนัด เพื่อผู้ทำคะแนนกลาง ทางฝั่ง 3 ทิศด้านหน้าห้อง
2. ปัญหา...มีนักศึกษาบางคนที่บอกว่า บางสิ่งบางอย่าง ก็มีความไม่เข้าใจคือ เช่น เราจะทำผิดอะไรก็ได้ โดยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปให้พระท่านตั้งใจให้ หรือไปดูว่า ถ้าเกิดข้อผิดพลาด ใจตั้งหรือตามปกติหรือตามตัวอักษรให้ดู
3. แนวทางการแก้ไขปัญหา...พยายามที่จะอธิบายให้ฟังว่า โดยส่วนใหญ่ของสิ่งตามใจ มีสติด้านสติปัญญาและสติปัญญา เกี่ยวกับวันเกิด คือการที่ผิดพลาด เปิดสอนมาก เพราะว่าสามารถที่จะให้กำลังใจในด้านการศึกษา การงาน การศึกษา เป็นต้น แต่นักศึกษาก็ต้องให้เวลาเรียนมากในกรณีใดก็ตาม ไม่หลงงมงาย โดยไปใช้หลักของเหตุผล เป็นเครื่องตัดสิน

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 4 เดือน มกราคม พ.ศ. 2554

ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ

ภูมิปัญญาไทยเกี่ยวกับความคิดและความเชื่อ

สังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม จากหลักคำสอนทางศาสนาเชื่อหลักการเวียนว่ายตายเกิด อิทธิของดวงดาว จักรราศรี แม้ว่าในสังคมใหม่จะเชื่อในเรื่องวิทยาศาสตร์มากขึ้น แต่ความเชื่อเก่า ๆ ก็ยังมีอิทธิพลของอยู่ ซึ่งสังคมไทยมีความเชื่ออยู่ 3 เรื่อง คือ

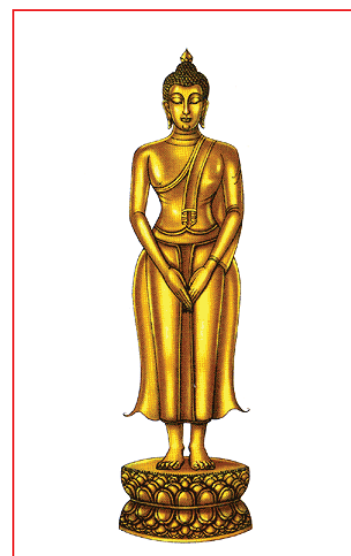
1. ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับวันเกิด

คนไทยมีความเชื่อ วัน เดือน ปีเกิด เวลาตกฟาก มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคน ดังนี้

1.1 คนเกิดวันอาทิตย์

คนเกิดวันอาทิตย์ เป็นคนที่มีความมุ่งมั่นแรงกล้า ทะเยอทะยานสูง ชีวิตในวัยเด็กไม่ค่อยอบอุ่นสุขสบายนัก แต่เมื่อเติบโตแล้วจะมีฐานะมั่งคั่ง ด้วยความเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ให้ระวังเรื่องการใช้จ่ายเพราะเป็นคนใจกว้าง อย่างนักเลง ชอบช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าตนเอง เป็นคนรักเพื่อนฝูงมาก จริงใจประเภทถึงไหนถึงกัน แต่ไม่ค่อยได้ความจริงใจตอบ เพราะทำคุณกับใครไม่ขึ้น อุปนิสัยอารมณ์ร้อน โกรธง่ายหายเร็ว สุภาพอ่อนโยน คล่องแคล่ว ชอบพบปะผู้คน พุดจาดีมีหลักการ ใจอ่อนรักหลงคนง่าย ก่อนจะเข้าสู่แต่รักใครแล้วจะทุ่มเทสุดชีวิต ชอบเดินทางท่องเที่ยวผจญภัยคนเกิดวันอาทิตย์ควรระวังเรื่องความใจร้อน เรื่องความหุนเหวเชื่อคนง่าย และเรื่องหน้าใหญ่ใจโต ซึ่งอาจจะสร้างศัตรูโดยไม่รู้ตัว

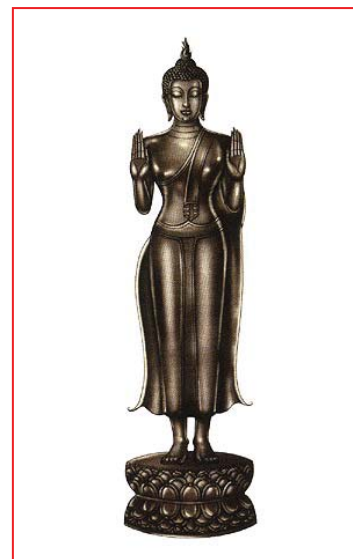
คนเกิดวันอาทิตย์ควรระวังเรื่องความใจร้อน เรื่องความหุนเหวเชื่อคนง่าย และเรื่องหน้าใหญ่ใจโต ซึ่งอาจจะสร้างศัตรูโดยไม่รู้ตัวไม่มงคลของคนที่เกิดวันอาทิตย์ จะเป็นไม้ดอกสีเหลืองหรือสีส้ม เนื่องจากสีเหลืองและสีส้มเป็นสีที่ถูกโฉลก ต้นไม้ที่เป็นสิริมงคลของคนเกิดวันอาทิตย์ คือ ป๊ายเซียน โกศล จำปา ราชพฤกษ์ กุหลาบ เป็นต้น

พระพุทธรูปปางถวายเนตร

1.2 คนเกิดวันจันทร์

คนเกิดวันจันทร์เป็นคนมีเสน่ห์ เป็นที่รักใคร่ของบุคคลทั่วไป พุฒาไฟเราะอ่อนหวาน กิริยานุ่มนวล แต่ยามโมโหแล้วมักจะปากร้าย ส่วนใหญ่มักจะกำพรว้าพ่อหรือแม่ตั้งแต่วัยเด็ก ญาติพี่น้องก็พึ่งพาอาศัยไม่ได้ เป็นคนอ่อนแอ เจ้าน้ำตาช่างเอาใจผู้อื่นและก็ชอบให้ผู้อื่นเอาใจด้วยเช่นกัน มีความละเอียดรอบคอบ พิถีพิถัน เป็นคนเจ้าสำราญ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีน้ำใจ ชอบความหรูหราคบเพื่อนสูงศักดิ์ เป็นผู้มีความรู้ดี มีสติปัญญาดี ใฝ่รู้ มักไม่ตกอับเนื่องจากมีผู้ใหญ่ให้ความอุปถัมภ์อยู่เสมอ

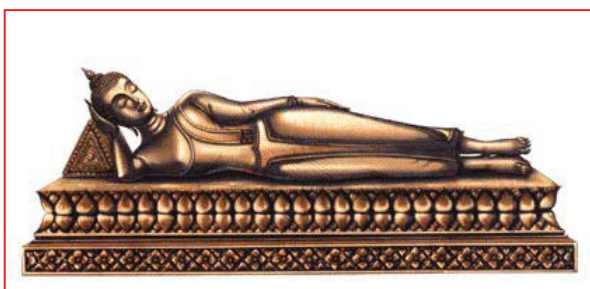
พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร

คนเกิดวันจันทร์ควรลดความวิตกกังวลลงบ้าง

ให้ระวังการคบคนไม่ดีจะนำเรื่องเดือดร้อนมาให้ หรือเสียโอกาสในการก้าวหน้า และให้ระวังการใช้จ่ายอย่างตามใจตัวเอง ไม่มุ่งคลสำหรับคนเกิดวันจันทร์ ถ้าเป็นไม้ดอกควรเป็นไม้ที่มีดอกสีขาวหรือเหลืองจะถูกโฉลกมาก คนเกิดวันจันทร์จะมีต้นไม้มงคลให้เลือกปลูก คือ วาสนา โกศล มะลิ ราตรี มะม่วง กวนอิม โป๊ยเซียน จำปี พุด่าง แก้ว แก้ว มะยม ชะพุด กระถิน มะละกอ เป็นต้น

1.3 คนเกิดวันอังคาร

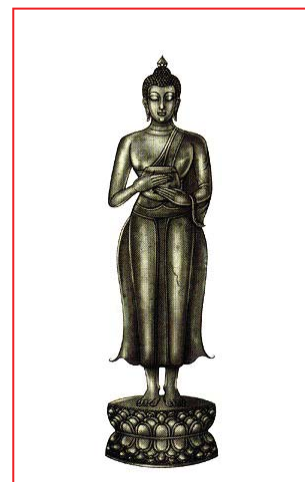
คนเกิดวันอังคาร ในวัยเด็กจะไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ส่วนใหญ่จะไปเติบโตโดยคนอื่นเลี้ยงดู ชีวิตมักจะขึ้นๆ ลงๆ เนื่องจากเป็นคนใช้เงินมือเติบ ควรอยู่ไกลถิ่นบ้านเกิดจึงจะก้าวไกลคืออุปนิสัยเป็นคนจิตใจกล้าหาญ ใจนักเลง มีบุคลิกที่ดูเหมือนก้าวร้าวเพราะพุฒาไม่อ่อนหวาน แต่พูดในทางผลประโยชน์ได้ดี พุฒาไม่เกรงใจใคร ทั้งที่จริงใจจึงไม่ค่อยมีเพื่อนแท้ อารมณ์ร้อนมีความอดทนสูงเป็นนักต่อสู้ทั้งใจและกาย ชอบงานอิสระที่ไม่ต้องใช้ความประณีตคนเกิดวันอังคารควรระวังเรื่องใจร้อนจะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต แม้จะมีความตั้งใจในการทำงาน ควรมีความยับยั้งชั่งใจในการใช้จ่าย และควรฝึกการวางแผนหรือเรียงลำดับความคิดให้ดีไม่มุ่งคลสำหรับคนเกิดวันอังคาร สีมงคลของคนวันอังคารคือ สีแดง หรือชมพู ดังนั้นไม้ดอกที่ปลูกควรเป็นสีแดงหนึ่งสีนี้ ไม่ประดับที่เป็นสิริมงคลคือ กุหลาบ โป๊ยเซียน อัญชัน โกศล เข็ม ขบา พญาขอ เป็นต้น

พระพุทธรูปปางปรคอสุนทรภาพุ (ปางไสยาสน์)

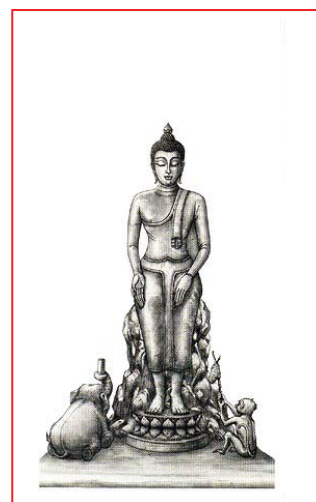
1.4 คนเกิดวันพุธ

คนวันพุธมักมีโรคประจำตัว นอกจากจะพึ่งพาญาติพี่น้องไม่ได้แล้วก็ต้องเกื้อหนุนญาติพี่น้องด้วย ชีวิตไม่ได้อยู่ปรนนิบัติพ่อแม่ มักคบหาเพื่อนอายุมากหรือฐานะหน้าที่สูงกว่า เป็นคนฝึกฝนเรื่องของศาสนา ถ้าวบชจะเด่นดังในวงการศาสนา ทำงานอื่นจะรุ่งโรจน์ได้กว่าทางค้าขายอุปนิสัยทั่วไปเป็นคนมีเสน่ห์ มีจิตใจและน้ำใจไม่ตรีดี พุดจาเปิดเผยตรงไปตรงมา รักและซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ใจกว้าง ชอบเลี้ยงเพื่อนฝูงให้มีความสุข ชอบเรื่องบันเทิงใจ ไม่เคร่งเครียดกับชีวิต คุณเป็นคนเรื่อยๆ เฉื่อยๆ เอาแต่สบาย แต่ความจริงไม่ใช่คนเกียจคร้าน ใจน้อย หูเบา ชอบให้คนเอาใจ ทำอะไรไม่ค่อยคิดให้ถ่วงถี่ สะเพร่า คนเกิดวันพุธควรระมัดระวังเรื่องใจอ่อนใจง่ายเชื่อคนง่าย และความใจกว้างจนเกินไป

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

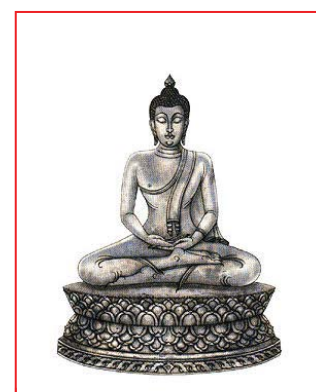
วันพุธ (กลางคืน) วันพุธกลางคืนหรือวันราหู คนเกิดวันนี้จะเป็นคนคื้อรัน ไม่ฟังใคร ไม่ยอมปรับปรุงแก้ไขตัวเอง มักเชื่อคนผิดๆ คนไม่จริงใจ แต่กับคนใกล้ชิดที่จริงใจกลับไม่เชื่อฟัง ฐานะลุ่มๆ ดอนๆ มีหลักทรัพย์แต่ไม่มีเงินทองพอใช้จ่าย มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจสูง แต่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เหมาะกับการประกอบอาชีพครูสอนศีลธรรม หรือวิชาช่างจึงจะดี จะตั้งตัวได้เมื่ออายุมากแล้ว ไม่มงคลสำหรับคนเกิดวันพุธ มีหลายชนิด ไม่ว่าเกิดวันพุธกลางวันหรือกลางคืนจะมีไม่มงคลอย่างเดียวกัน และควรเลือกที่มีดอกสีเหลืองซึ่งเป็นสีต้องโฉลก เช่น กวนอิม วาสนา ราชพฤกษ์หรือคูณ โกศล เป็นต้น

พระพุทธรูปปางปาลิไลยก์

1.5 คนเกิดวันพฤหัสบดี

คนที่เกิดวันพฤหัสบดี จะมีรูปร่างสง่างามทั้งชายและหญิง มีสติปัญญาดีฉลาดหลักแหลมเป็นเลิศ มีความละเอียดลึกซึ้งทำงานประณีต สนใจใฝ่หาความรู้สม่ำเสมอ พุดจาจะฉะฉานมีหลักการ เชื่อในความคิดของตัวเองจนไม่ค่อยยอมรับฟังคนอื่น โกรธง่ายหายเร็ว เมื่อได้เถียงกับใครอยากเป็นฝ่ายถูกแต่ไม่คิด จะเก็บมาเป็นอารมณ์ เพียงแค่อายุมากขึ้นเท่านั้น มีความมุ่งมั่น และตั้งใจสูง ตัดสินใจแล้วยากที่จะเปลี่ยนแปลง มีความทะเยอทะยานสูง เชื่อเสียง เกียรติยศ และฐานะ จะวางแผน

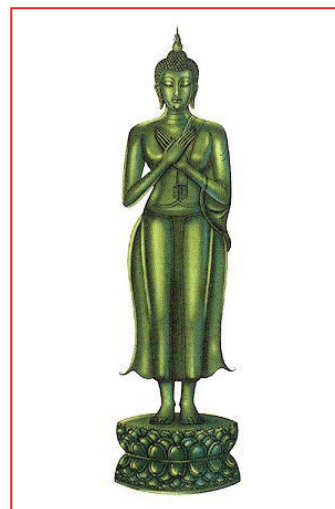

พระพุทธรูปปางสมาธิหรือปางครุฑ

อย่างรอบคอบและอดทนรอคอยอย่างใจเย็น ต้องการชะตาชีวิตจะได้ดีมีเกียรติ มีทรัพย์ แต่จะมีทุกข์เรื่องเพื่อนฝูงหรือคู่ครอง เพราะเป็นคนเจ้าชู้ บริวารไม่ค่อยเชื่อฟัง ชะตาชีวิตต้องคอยค้าชูอยู่รอบข้างเสมอ ชื่อไม่มงคลสำหรับคนเกิดวันพฤหัสบดี ควรเป็นไม้ดอกสีขาวจึงจะต้องโศก เช่น มะลิ จำปี พุด มะละกอ เป็นต้น

1.6 คนเกิดวันศุกร์

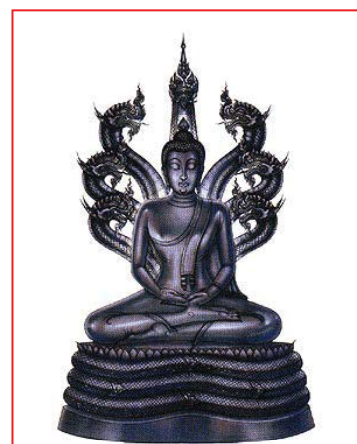
คนเกิดวันศุกร์มักมีบุคลิกดี มีปากเป็นเอก คือพูดจาหวาน ช่างยกยอเอาอกเอาใจ ปลอดภัยโลมคนเก่ง วัยเยาว์มักอาภัพมีญาติเหมือนไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่จะกำพร้าบิดาตั้งแต่เล็ก เป็นคนรักสวยรักงาม ชอบแต่งตัวแต่แต่งไม่ขึ้นนัก มักนิยมของงามของหรูหราโอ้อ่า แต่เป็นไปในทางสมถะ เป็นคนจู้จี้ใจจืดใจดี ใสซื่อ ไม่เคยคิดแค้นใคร ชอบพูดจาก่อนนุ่มถ่อมตน แต่เมื่อโกรธแล้วปากร้ายพูดให้คนเกลียดได้ มีความรู้ความสามารถ โดดเด่น รักเพื่อนฝูง มีน้ำใจเมตตากรุณา ทำคุณคนไม่ขึ้น ไม่ทะเยอทะยาน ชอบชะตาชีวิตมักถูกคนรอบข้างเบียดเบียนพึ่งพาอาศัย แต่ตัวเองก็ยินดีช่วย ต้องทำงานที่ใช้พรสวรรค์จะได้ดีกว่าทางที่เล่าเรียนมา จะอาภัพคู่ครองเป็นคนเจ้าชู้หมกมุ่นในโลภี โดยทั่วไปมักไม่ตกยาก เพราะมีความรู้ดีและมีผู้ให้ความเอ็นดูอยู่เสมอชีวิตสุขสงบ มั่นคง ปลอดภัย ไม่นิยมเสี่ยงโชคให้ระวังเรื่องความใจอ่อน และไม่ควรวางใจใครง่าย ๆ ไม่มงคลสำหรับคนเกิดวันศุกร์ คือ กุหลาบ อัญชัน เข็ม ชบา โกศล ใบบัว เป็นต้น

พระพุทธรูปปางรำพึง

1.7 คนเกิดวันเสาร์

คนวันเสาร์เป็นคนกล้าแกร่งห้าวหาญ ใจนักเลงกล้าได้กล้าเสีย ใจกล้า บ้าบิ่น พูดจานุ่มนวลไม่เป็น พูดเสียงแข็ง ไม่มีหางเสียง หรือพูดน้อย มีครอบครัวใหญ่ มีญาติมาก พี่น้องมาก มีความสุขุมรอบคอบ คิดถี่ถ้วนมากจนเป็นคนใจโลเล ไม่เด็ดเดี่ยวหนักแน่น มีเพื่อนมากหลากหลายประเภทเพราะเป็นคนถึงไหนถึงกัน มีความอดทนดีแต่ก็ไม่ชอบสิ่งซ้ำซาก เป็นคนอยากรู้อยากเห็น ชอบแสวงหาอะไรใหม่ ๆ และเป็นคนคือเจิบถือทิฐิ มีเล่ห์เหลี่ยมพอสมควร บางครั้งสนใจเรื่องตนเองมากเกินไป จนเหมือนเห็นแก่ตัวชะตาชีวิตชอบอยู่อย่างเรียบง่าย ชอบงานที่

พระพุทธรูปปางนาคปรก

ไม่ต้องเคร่งเครียด มักมีคู่มากแต่ไม่ใช่คู่แท้ ควรระวังเรื่องเพื่อนจะนำความเดือดร้อนมาให้ และหากเชื่อฟังคำเตือนของคนอื่นบ้าง ลดความห้าวหาญลงบ้างจะได้ดีมีอนาคตสดใสไม่มีมงคลสำหรับคนเกิดวันเสาร์ คือ นา มะลิ กวนอิม จำปี ราชพฤกษ์ มะละกอ ฝรั่ง เป็นต้น

2. ความคิดความเชื่อเรื่องการตั้งชื่อบุคคล

โดยทั่วไปมักนำวัน เดือน ปี เวลาตกฟากไปผูกดวงชะตาและตั้งชื่อ และนำไปให้พระภิกษุที่มีความรู้ ตั้งชื่อให้ เพราะเชื่อว่าชื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ชื่อที่ดีไม่มีลักษณะกาลกิณี จะทำให้มีชีวิตที่ดี ตรงกันข้าม ถ้าชื่อไม่เป็นมงคลกับวันเดือนปีเกิด จะทำให้ชีวิตมีอุปสรรคหรือพบกับความอัปมงคล

โดยทั่วไปการตั้งชื่อ มักจะตั้งชื่อตามหลักทักษาปกรณ์ จะแบ่งกลุ่มของตัวพยัญชนะออกเป็นภูมิต่างๆในแต่ละวัน

วันเกิด	พยัญชนะ
วันอาทิตย์	อะ อา อี อี อี อู อุ เอ โอ
วันจันทร์	ก ข ค ฅ ง
วันอังคาร	จ ฉ ช ซ ฌ ญ
วันพุธกลางวัน	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ
วันพุธกลางคืน	ย ร ล ว
วันพฤหัสบดี	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม
วันศุกร์	ศ ษ ส ห พ ฮ
วันเสาร์	ด ต ถ ท ธ น

การนับ เริ่มจากเกิดวันใดให้นับวันนั้นเป็น บริวาร จากนั้นก็เรียงลำดับไปให้ครบ คือ อายุ เดช ศรี มูละ อุดสาหะ มนตรี และ กาลกิณี เพื่อจะได้ทราบว่าตกอยู่ที่ทักษาใด เพื่อจะได้นำพยัญชนะที่ดีเป็นมงคลมาตั้งเป็นชื่อ โดยเรียงตามวัน ตามหลัก อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ (กลางวัน) เสาร์ พฤหัสบดี ราหู (พุธกลางคืน) ศุกร์ ทักษาปกรณ์ ดังนี้ ตัวอย่าง คนเกิดวันอาทิตย์ ถือว่า บริวารคือ สระทั้งหมด อายุ ได้แก่ ก ข ค ฅ ง เดช คือ จ ฉ ช ซ ฌ ญ ศรี ได้แก่ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ มูละ ได้แก่ ค ต ถ ท ธ น อุดสาหะ คือ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม มนตรี คือ ย ร ล ว และ กาลกิณี คือ ศ ษ ส ห พ ฮ

3. ความเชื่อเรื่องต้นไม้มงคล

ไม้มงคล ต้นไม้มงคล ความเชื่อเรื่อง ไม้มงคล ต้นไม้มงคล ดอกไม้มงคล เสริมราศี เสริมดวงชะตามีเกือบทุกชนชาติ การปลูกต้นไม้มงคล ของไทยเราเองก็มีมาตั้งแต่โบราณ ต้นไม้มงคลที่ควรปลูกซึ่งความเชื่อมีมาตั้งแต่โบราณว่า ไม้มงคลบางชนิดมีเทวดาอารักษ์ ต้นไม้มงคลบางชนิดชื่อเป็นมงคลเสริมราศี วัตถุมงคลเสริมดวงชะตา ไม้มงคลประจำวันเกิด ต้นไม้มงคลเสริมดวงชะตา ต้นไม้มงคล เสริมดวงชะตา ประจำราศีเกิด ตัวอย่างต้นไม้ประจำวันเกิด เช่น

1. ต้นโกศล ต้นไม้มงคล ชื่อนั้นพ้องกับคำว่า กุศล จึงเชื่อว่าการสร้างบุญ คุณงามความดี ช่วยคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข เป็นไม้มงคลต้นที่ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากสีต้นสวยสดของใบ และคุณสมบัติที่ช่วยเสริม ความเป็นสิริมงคลให้กับบ้าน

ต้น โกศล

2. ต้นกวนอิม เป็นไม้มงคลที่มีชื่อใกล้เคียงกับเทพเจ้าที่ชาวจีนและชาวไทยให้ความเคารพบูชากันไป เชื่อกันว่าต้นกวนอิมเงิน กวนอิมทองนั้น เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ต้นไม้มงคลเสริมดวงชะตาเพราะคนโบราณมักจะใช้ต้นไม้ทั้งสองชนิดนี้ มาประกอบในพิธีบูชาเทพเจ้า เชื่อกันว่าเมื่อปลูกกวนอิมในบ้านจะเกิดเป็นสิริมงคล นำผลให้มีฐานะดี เกิดความร่ำรวย

ต้นกวนอิม

3. ต้นกระดังงา ต้นไม้มงคล ที่นิยมปลูกกันด้วยชื่อที่เป็นมงคล คนโบราณเชื่อกันว่าการปลูกต้นกระดังงา ทำให้คนในบ้านมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่นับหน้าถือตา มีเงินทองลาภยศ ควรปลูกต้นกระดังงา ทางทิศตะวันออกของตัวบ้าน เพื่อเพิ่มความเป็นสิริมงคล แก่ตัวบ้านและครอบครัวที่อาศัย

ต้นกระดังงา

4. ต้นมะยม เป็นต้นไม้มงคลอีกชนิดหนึ่งที่คนไทยนิยมปลูก

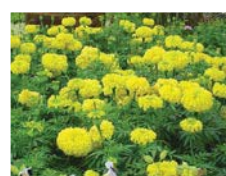

ต้นมะยม

กันมาก โดยเฉพาะการปลูกที่หน้าบ้านด้วยความเชื่อที่ว่า จะทำให้คนนิยมชมชอบ ไม่มีคนคิดร้ายหรือเป็นศัตรู

5. ดอกบานไม่รู้โรย ถือเป็นไม้มงคลที่ชื่อเป็นมงคลนามอยู่แล้วว่า บานไม่รู้โรย จะช่วยเสริมด้านความรักของผู้อยู่อาศัยและคู่รักให้ผูกพันมั่นคงต่อกัน

6. ดอกดาวเรือง เป็นดอกไม้มงคล ที่นิยมปลูกกันมากด้วยชื่อที่เป็นมงคลและสีเหลืองดังทองเสริมให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีเงินมีทอง

ดอกดาวเรือง

7. ต้นวาสนา ด้วยความเชื่อว่าจะทำให้ผู้ปลูกมีโชคและวาสนาที่ดี เกิดความสุข สมหวัง

ถือเป็นไม้มงคลหายาก ถ้าสามารถปลูกได้สวยงามและออกดอก เชื่อว่าจะทำให้มีโชคลาภ ปราศจากสิ่งใดที่จะได้ดังหวัง

8. **ต้นกล้วยไม้** คนโบราณเชื่อว่า กล้วยไม้ จะทำให้เกิดความประทับใจแก่บุคคลทั่วไป ทำให้คนในบ้านมีจริยธรรม เหมาะกับผู้ปลูกที่มีอุปนิสัยเยือกเย็นอ่อนโยน

ต้นกล้วยไม้

9. **ต้นพุท** เชื่อกันว่าไม่ว่าจะเป็นต้นพุทชนิดใดจะส่งผลให้มี ความเจริญ มั่นคง
แข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งสิ้น แต่ก็ควรให้เป็นพุทชนิดที่ดอกสีขาว

10. **ต้นพญาขอ** มีความเชื่อกันว่าจะทำให้ดำเนินชีวิตราบรื่นเป็นสุขสมบูรณ์

ต้นพญาขอ

11. **ต้นจำปา** ถือเป็นต้นไม้มงคลที่จะนำโชค และเหมาะสมกับคนเกิดวันอาทิตย์อย่างยิ่ง

12. **ต้นชบา** ถือเป็นต้นไม้มงคลด้วยความเชื่อว่าจะให้คุณด้านการงานเจริญก้าวหน้าไร้ปัญหาและอุปสรรค

13. **ต้นราชพฤกษ์หรือคูณ** เป็นต้นไม้มงคลด้วยดอกที่เป็นพวงระย้าสวยงาม และมีดอกสีเหลืองตัดกับสีของท้องฟ้าในฤดูร้อน จะทำให้บ้านดูสดใส และยังมีความเป็นมงคลทางด้านช่วยให้มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี

ต้นราชพฤกษ์

14. **ต้นโป๊ยเซียน** พรรณไม้มงคล จะเป็นพันธุ์ใดก็ได้แต่จะต้องมีดอกสีเหลือง หรือสีส้ม และจะเป็นมงคลอย่างยิ่งหากเป็นสีส้มหรือสีเหลืองในดอกเดียวกัน โป๊ยเซียนไม้มงคลจะนำโชคลาภมาให้กับผู้ปลูก

15. **ต้นเข็ม** เป็นต้นไม้มงคลควรปลูกต้นเข็มไว้ในบริเวณบ้านเชื่อว่าจะทำให้สมองปลอดโปร่ง เกิดความคิดความอ่านที่ดี ความคิดเฉียบขาด ให้คุณโดยทั่วไปด้วย

16. **ต้นมะลิ** เชื่อกันว่าเป็นไม้มงคลที่สูงค่าจึงนิยมใช้บูชาพระสืชาวอันบริสุทธิ์ และกลิ่นหอมเย็นไม่ว่าจะเป็นมะละซ้อนหรือมะลิลา ก็เป็นสิริมงคลทางด้านทำให้คนในบ้านมีความบริสุทธิ์ มีความรักและความคิดถึงแก่บุคคลทั่วไป

ต้นมะลิ

หนังสืออ้างอิง

- จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2553 เข้าถึงได้จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.
- จุฑานันท์ บุญทราหาญ. ความเชื่อเรื่องการตั้งชื่อบุคคล. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก http://horoscope.sanook.com/playfortune/playfortune_02457.php.
- ธรรมะไทย. พระประจำวันเกิด. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/phraofday.php>.
- ไม้มงคลประจำวันเกิด. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.tum-srivichai.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538709999&Ntype=47>.
- สุคชญา สุทธิสร. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย	จำนวน 2 ชั่วโมง
รายวิชา 3000 – 1301 (ชีวิตและวัฒนธรรมไทย)	
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1	สาขาวิชาการบัญชี
ผู้สอน นายบุญเมฆ จาดพันธ์อินทร์	โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาระสำคัญ

บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุสถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่าและความสำคัญต่อประเทศชาติ การศึกษาถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต วิธีการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาคุณค่าของภูมิปัญญาไทยทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนไทยและอันเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้อยู่ควบคู่กับสังคมไทยตราบนานเท่านาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกคุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้
2. วิเคราะห์คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้

สาระการเรียนรู้

คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

1. คุณค่าของภูมิปัญญาไทย
2. การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเสนอปัญหา

1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

1.2 ครูให้นักศึกษาดูรูปภาพนักปราชญ์ไทยที่เป็นบุคคลสำคัญของโลก เช่น ภาพพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สุนทรภู่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) และถามนักเรียนว่า

- นักเรียนรู้จักคนในภาพหรือไม่ ชื่ออะไร
- นักเรียนเคยศึกษาผลงานของบุคคลในภาพของท่านเหล่านี้หรือไม่
- นักเรียนมีวิธีการส่งเสริมคุณค่าของภูมิปัญญาไทยอย่างไร

2. ขั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่มๆ ละ 8 – 9 คน โดยให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม แต่งตั้งประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

2.2 ครูให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากเพื่อเลือกหัวข้อที่กำหนดให้ โดยให้แต่ละกลุ่ม ร่วมกันจัดนิทรรศการเกี่ยวกับผลงานดีเด่นของนักปราชญ์ไทย และทำใบงานที่ 9 ดังนี้

- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
- พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- สุนทรภู่
- พระมหิตลลธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก
- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

3. ขั้นวางแผนดำเนินการ

นักเรียนร่วมกันวางแผน เพื่อศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วร่วมกัน จัดนิทรรศการ ในหัวข้อที่จับฉลากได้

4. ขั้นลงมือสืบค้นข้อมูล

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากใบความรู้และจากสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.2 นักเรียนแต่ละคนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในหัวข้อหรือประเด็น ที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวมข้อมูล

นักศึกษา กลับเข้ากลุ่ม ร่วมกันรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปและร่วมกัน จัดนิทรรศการหน้าชั้นเรียน

6. ขั้นนำเสนอและสรุปข้อมูล

6.1 ครูชี้แจงวิธีการจัดนิทรรศการในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดป้านิทรรศการ การนำเสนอรูปภาพ การแสดงผังความคิด การแสดงแผนภูมิ การแสดงแผนภาพ เป็นต้น

6.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการว่าครอบคลุม ในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และร่วมกันอภิปรายวิธีการนำเสนอผลงาน

6.3 ครูและนักศึกษาร่วมกันให้คะแนนการจัดนิทรรศการของแต่ละกลุ่ม

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

- นักศึกษาจัดนิทรรศการ
- นักศึกษาทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
2. ใบงานที่ 9 เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
3. แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม
2. การนำเสนอผลงานจากใบงาน
3. การตอบคำถามจากแบบทดสอบ

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์ในการประเมินต้องทำเกณฑ์ได้ชัดเจน

นักเรียนที่ได้รับคุณภาพดี (80 %) ขึ้นไปทุกรายการถือว่า ผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. สื่อต่างๆ โทรทัศน์ วิทยุ
2. หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้อง
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุดโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสอน

1. ผลการจัดกิจกรรม... พบว่า นักศึกษาที่มีคะแนนสูงใจ มีผลการเรียนดี
 วิชาในการจัดทำแผนธุรกิจ ที่เกิดกับคุณดำเนินและแหล่งเสริมภูมิปัญญาไทย
 โดยจัดทำได้เรียบร้อยดี

2. ปัญหา... นักศึกษาประมาณ 12 คน มาไม่ทันรายงานหน้า
 ชั้นเรียน เพราะว่าต้องทำงานกลางคืน ผลคือได้คะแนนต่ำ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา... โดยให้นักศึกษาทั้ง 12 คน ไม่ทำงาน
 เป็นรายงานสรุป เป็นรายงานสรุป โดยจัดทำเป็นรูปเล่ม แล้วนำมาส่ง
 งานในสาขาวิชา

ลงชื่อ.....

(นายบุญเมฆ จาตพันธ์อินทร์)

ครูผู้สอน

วันที่ 11 เดือน มกราคม พ.ศ. 2554

ใบความรู้ เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

คุณค่าของภูมิปัญญาไทย

คุณค่าของภูมิปัญญาไทย หมายถึง ประโยชน์และความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไป ในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

โบราณสถานจังหวัดอยุธยา

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

พระมหากษัตริย์ไทยได้ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงปกครองประชาชนด้วยพระเมตตาแบบพ่อปกครองลูก ผู้ใดประสบความเดือดร้อนก็สามารถดิ้นรนแสดงความเดือดร้อนเพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือทำให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ต่อประเทศชาติ ร่วมกันสร้างบ้านเรือนจนเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญากระทำยุทธหัตถีจนชนะข้าศึกศัตรู และทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทยคืนมาได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญาสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ และเหล่าพสกนิกรมาก มายเหลือคณานับ ทรงใช้พระปรีชาสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ จนรอดพ้นภัยพิบัติหลายครั้งพระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถหลายด้าน แม้แต่ด้านการเกษตร พระองค์ได้พระราชทานทฤษฎีใหม่ให้แก่พสกนิกร ทั้งด้านการเกษตรแบบผสมผสานและยั่งยืน ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม นำความสงบร่มเย็นของประชาชนให้กลับคืนมา แนวพระราชดำริ "ทฤษฎีใหม่" แบ่งออกเป็น 3 ขั้นโดยเริ่มจาก

การเกษตรในพระราชดำริ

ขั้นตอนแรก ให้เกษตรกรรายย่อย "มีพอยู่พอกิน" เป็นขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา ซึ่งเกษตรกรจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยราชการมูลนิธิ และหน่วยงานเอกชน ร่วมใจกันพัฒนาสังคมไทย

ในขั้นที่สอง เกษตรกรต้องมีความเข้าใจในการจัดการในไร่นาของตน และมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ เพื่อสร้างประสิทธิภาพทางการผลิตและการตลาด การลดรายจ่ายด้านความเป็นอยู่ โดยทรงตระหนักถึงบทบาทขององค์กรเอกชน เมื่อกลุ่มเกษตรกรวิวัฒน์มาขั้นที่ 2 แล้ว ก็จะมีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่

พ่อหลวงของแผ่นดิน

ขั้นที่สาม ซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์กับสถาบันการเงินคือธนาคาร และองค์กรที่เป็นเจ้าของแหล่งพลังงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการผลิตโดยมีการแปรรูปผลิตผล เช่น โรงสี เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตผล และขณะเดียวกันมีการจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์เพื่อลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคมจะเห็นได้ว่ามิได้ทรงทอดทิ้งหลักของความสามัคคีในสังคมและการจัดตั้งสหกรณ์ ซึ่งทรงสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรสร้างอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจจึงจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงจัดได้ว่าเป็นสังคมเกษตรที่พัฒนาแล้ว สมดังพระราชประสงค์ที่ทรงอุทิศพระวรกายและพระสติปัญญา ในการพัฒนาการเกษตรไทยตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์

2. สร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย

คนไทยในอดีตที่มีความสามารถปรากฏในประวัติศาสตร์มีมาก เป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศ เช่น นายขนมต้มเป็นนักมวยไทยที่มีฝีมือเก่งในการใช้อวัยวะทุกส่วน ทุกท่าของแม่ไม้มวยไทย สามารถชกมวยไทยจนชนะพม่าได้ถึงเก้าคนสิบคนในคราวเดียวกัน แม้ในปัจจุบันมวยไทยก็ยังถือว่าเป็นศิลปะชั้นเยี่ยม เป็นที่นิยมฝึกและแข่งขันในหมู่คนไทยและชาว

มวยไทยมรดกโลก

ต่างประเทศ ปัจจุบันมีค่ายมวยไทยทั่วโลกไม่ต่ำกว่า 30,000 แห่ง ชาวต่างประเทศที่ได้ฝึกมวยไทยจะรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจ ในการที่จะใช้กติกาของมวยไทย เช่น การไหว้ครูมวยไทย การออกคำสั่งในการชกเป็นภาษาไทยทุกคำ เช่น คำว่า "ชก" "นับหนึ่งถึงสิบ" เป็นต้น ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ ภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่นยังมีอีกมากมาย

เช่น มรดกภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของตนเองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความไพเราะได้อรรถรสครบทุกด้าน วรรณกรรมหลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา

ด้านอาหาร อาหารไทยเป็นอาหารที่ปรุงง่าย พืชที่ใช้ประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูก มีคุณค่าทางโภชนาการ และยังป้องกันโรคได้หลายโรค เพราะส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ใบมะกรูด ใบโหระพา ใบกะเพรา เป็นต้น

อาหารไทย

3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ทำให้คนไทยเป็นผู้อ่อน-น้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีตประนอม รักสงบ ใจเย็น มีความอดทน ให้อภัยแก่ผู้สำนึกผิด ดำรงวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุข ทำให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้ แม้จะอดอยากเพราะแห้งแล้ง แต่ไม่มีใครอดตาย เพราะพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันกันแบบ "พริกบ้านเหนือเกลือบ้านใต้" เป็นต้น ทั้งหมดนี้สืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นการใช้ภูมิปัญญาในการนำเอาหลักของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และดำเนินกุศโลบายด้านต่างประเทศ จนทำให้ชาวพุทธทั่วโลกยกย่องให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางพุทธศาสนา และเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) อยู่เรื่อยๆ กับอุทยานเบญจสิริกรุงเทพมหานคร โดยมีคนไทย (ฯพณฯ สัญญาธรรมศักดิ์ องคมนตรี) ดำรงตำแหน่งประธานพสล. ต่อจาก ม.จ.หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล

4. สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในเรื่องของการยอมรับนับถือ และให้ความสำคัญแก่คน สังคมและธรรมชาติอย่างยิ่ง มีเครื่องชี้ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากมาย เช่น ประเพณีไทย 12 เดือนตลอดทั้งปี ล้วนเคารพคุณค่าของธรรมชาติได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ทำในฤดูร้อนซึ่งมีอากาศร้อน ทำให้ต้องการความเย็นจึงมีการรดน้ำดำหัว ทำความสะอาดบ้านเรือนและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการแห่ทางสงกรานต์การทำนายฝนว่าจะตกมากหรือน้อยในแต่ละปี ส่วนประเพณีลอยกระทง คุณค่าอยู่ที่การบูชาระลึกถึงบุญคุณของน้ำ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคน พืช และสัตว์ ให้ได้ใช้ทั้งบริโภคและอุปโภค ในวันลอยกระทง คน

จึงทำความสะอาดแม่น้ำลำธาร บูชาแม่น้ำจากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติทั้งสิ้น

ในการรักษาป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ได้ประยุกต์ให้มีประเพณีการบวชป่า ให้คนเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม ยังความอุดมสมบูรณ์แก่ต้นน้ำลำธาร ให้พื้นสภาพกลับคืนมาได้มาก

อาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนไทยที่คำนึงถึงความสมดุล ทำแต่น้อย

พออยู่พอกินแบบ "เฮ็ดอยู่เฮ็ดกิน" ของพ่อทองดี นันทะ เมื่อเหลือกินก็แจกญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน บ้านใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งของอย่างอื่นที่ตนไม่มี เมื่อเหลือใช้จริงๆ จึงจะนำไปขาย อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเกษตรแบบ "กิน-แจก-แลก-ขาย" ทำให้คนในสังคมได้ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน เคารพรักษันถือ เป็นญาติกันทั้งหมู่บ้าน จึงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นธรรมชาติไม่ถูกทำลายไปมากนัก เนื่องจากทำพออยู่พอกิน ไม่โลภมากและไม่ทำลายทุกอย่างผิดกับในปัจจุบัน ถือเป็นภูมิปัญญาที่สร้างความสมดุลระหว่างคน สังคม และธรรมชาติ

5. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป ความรู้สมัยใหม่จะหลั่งไหลเข้ามามาก แต่ภูมิปัญญาไทยก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่นการรู้จักนำเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือ ใส่ใบพัดเป็นหางเสือ ทำให้เรือสามารถเล่นได้เร็วขึ้น เรียกว่า เรือหางยาว การรู้จักทำการเกษตรแบบผสมผสานสามารถพลิกฟื้นคืนธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์แทนสภาพเดิมที่ถูกทำลายไป การรู้จักออมเงิน สะสมทุนให้สมาชิกกู้ยืม ปลอดเปลืองหนี้สิน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิก จนชุมชนมีความมั่นคง เข้มแข็ง สามารถช่วยตนเองได้หลายร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ศรีวัง จังหวัดนครศรีธรรมราชจัดในรูปแบบกองทุนหมุนเวียนของชุมชน จนสามารถช่วยตนเองได้

ประเพณีลอยกระทง

เรือกอลและของชาวภาคใต้

เมื่อป่าถูกทำลายเพราะถูกตัดโค่นเพื่อปลูกพืชแบบเดี่ยวตามภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่หวังร่ำรวยแต่ในที่สุดก็ขาดทุนและมีหนี้สิน สภาพแวดล้อมสูญเสียเกิดความแห้งแล้ง คนไทยจึงคิดปลูกป่าที่กินได้ มีพืชสวน พืชป่า ไม้ผลพืชสมุนไพรซึ่งสามารถมีกินตลอดชีวิตเรียกว่า "วนเกษตร" บาง

พื้นที่เมื่อป่าชุมชนถูกทำลาย คนในชุมชนก็รวมตัวกันเป็นกลุ่มรักษาป่า ร่วมกันสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์กันเอง ให้ทุกคนถือปฏิบัติได้ สามารถรักษาป่าได้อย่างสมบูรณ์ดังเดิม

เมื่อปะการังธรรมชาติถูกทำลาย ปลาไม่มีที่อยู่อาศัย ประชาชนสามารถสร้าง "อุหัยม" ขึ้นเป็นปะการังเทียม ให้ปลาอาศัยวางไข่และแพร่พันธุ์ให้เจริญเติบโตมีจำนวนมากดังเดิมได้ถือเป็นการใช้ภูมิปัญญาปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ตามยุคสมัย

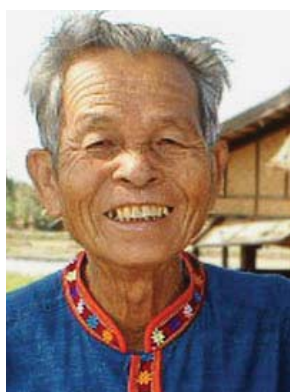
การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ให้ความสำคัญยกย่องครูภูมิปัญญาไทย
2. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์ควายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวีจังหวัดพิษณุโลก
3. จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และเป็น ที่ถ่ายทอดความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญา
4. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน
5. ให้ความสำคัญคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติ
6. จัดตั้งสถาบันเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ให้ภูมิปัญญาไทยเป็นสถาบันของชาติ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ให้นุคนคนทั่วไปได้มีความรู้
7. ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาทั้งระดับชาติและระดับโลก
  - 7.1 ระดับชาติ คือ ประกาศการยกย่องเชิดชูเกียรติ เช่น ศิลปินแห่งชาติ คนดีศรีสังคม บุคคลตัวอย่าง ในสาขาอาชีพต่าง ตัวอย่างเช่น

การอนุรักษ์ควายไทย

นายเปลื้อง ฉายรัศมี

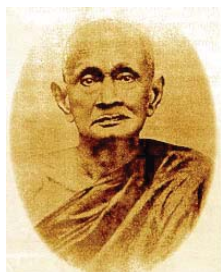
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง(ดนตรีพื้นบ้าน)

ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

7.2 ระดับโลก โดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรตินักปราชญ์ไทย ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน ดังนี้

กรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ

พระธรรมโกศาจารย์
พุทธทาสภิกขุ

พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สุนทรภู่

พระยาอนุমানราชชน

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

พระมหิตลธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

พระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย

หนังสืออ้างอิง

จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://mos.e-tech.ac.th/mdec/learning/s1301/>.

นันทสาร สีสลับ. คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553 เข้าถึงได้จาก <http://guru.sanook.com/encyclopedia/>.

สุคชญา สุทธิศรี. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2546.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

ข้อสอบมีทั้งหมด 50 ข้อ

โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม

สาขาวิชาการบัญชี

จำนวน 50 คะแนน

*****

คำชี้แจง : 1. ให้นักศึกษาเลือกตอบในข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว

2. ให้เวลาในการทำข้อสอบเป็นเวลา 1 ชั่วโมง

1. เอกลักษณ์มีความหมายอย่างไร ก. ลักษณะของตัวเอง ข. ลักษณะรูปร่างของแต่ละคน ค. ลักษณะของคน องค์การ หน่วยงาน ง. ลักษณะเด่นของสังคมที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น 2. เอกลักษณ์ในข้อใดที่แสดงถึงความเป็นชาติไทยมากที่สุด ก. การไหว้ ข. การทักทาย ค. การต้อนรับ ง. การแสดงความเคารพ 3. การที่คนไทยร่วมกันแสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วมแสดงถึงลักษณะที่ดีในด้านใด ก. เอกลักษณ์ ข. ภาพลักษณ์ ค. อัตลักษณ์ ง. สัญลักษณ์ 4. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ก. มวยไทย ข. เรือไทย ค. ธงชาติไทย ง. พระพุทธศาสนา	5. คำว่า เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ มีความแตกต่างกันอย่างไร ก. เอกลักษณ์แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัว ส่วนอัตลักษณ์แสดงถึงความเป็นตัวตน ข. เอกลักษณ์แสดงถึงสัญลักษณ์เฉพาะตัว ส่วนอัตลักษณ์แสดงถึงความโดดเด่น ค. เอกลักษณ์แสดงถึงลักษณะที่โดดเด่น ส่วนอัตลักษณ์แสดงถึงลักษณะของบุคคล ง. เอกลักษณ์แสดงถึงลักษณะของคนหนึ่งๆ ส่วนอัตลักษณ์แสดงถึงลักษณะส่วนรวม 6. เอกลักษณ์ทางวัตถุ มีความหมายอย่างไร ก. เอกลักษณ์ที่แสดงออกโดยการพูด ข. เอกลักษณ์ที่แสดงออกทางกริยาท่าทาง ค. เอกลักษณ์ที่มองเห็นและสัมผัสได้ ง. เอกลักษณ์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ 7. ข้อใดเป็นเอกลักษณ์ทางวัตถุ ก. ความกรุณา ข. การนับญาติ ค. ความกตัญญูทดแทน ง. นาฏศิลป์

8. ข้อใดเป็นเอกลักษณ์ทางสังคม ก. เชื้อวชอบรำนานาฏศิลป์ ข. แดงแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ ค. คำชอบเดินดูโบราณสถาน ง. สัมชอบต่อยมวยไทย 9. พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยเมื่อปี พ.ศ. ไດ ก. พ.ศ. 1826 ข. พ.ศ. 1827 ค. พ.ศ. 1828 ง. พ.ศ. 1829 10. ภาษาไทยดัดแปลงมาจากตัวอักษรใด ก. มลายู ข. มอญ ค. ขอม ง. เขมร 11. อำเภอด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา เป็นแหล่งงานหัตถกรรมศิลป์ที่มีชื่อเสียงด้านใด ก. เครื่องถม ข. เครื่องปั้นดินเผา ค. เครื่องเงิน ง. เครื่องเงิน 12. ศิลปินแห่งชาติคนแรกคือใคร ก. หม่อมราชวงศ์พักตร์พริ้ง ทองใหญ่ ข. หม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล ค. หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ง. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช 13. ผลงานที่โดดเด่นของสุจิตต์ วงศ์เทศ คือ ข้อใด ก. นักแสดง ข. วรรณศิลป์ ค. ดนตรีไทย ง. กวีนิพนธ์ 14. ศิลปินแห่งชาติคนใดที่ได้รับรางวัลตุ๊กตาทองมากที่สุด ก. สวง ทรัพย์สำรวย ข. สุจิตต์ วงศ์เทศ ค. หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ง. หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช	15. การอนุรักษ์มีความหมายว่าอย่างไร ก. การดูแลเอาใจใส่ ข. การวางแผนไว้ ค. การส่งเสริมและสนับสนุน ง. การรักษาไว้ไม่ให้สูญหาย 16. นักศึกษามีวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยที่ดีที่สุดอย่างไร ก. การประชาสัมพันธ์ ข. การจัดบอร์ด ค. การบูรณปฏิสังขรณ์ ง. การดูแลเอาใจใส่เอกลักษณ์ไทยไม่ให้ถูกทำลาย 17. ข้อใดจัดเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยในระดับท้องถิ่น ก. แต่งแต่งกายชุดประจำชาติไทย ข. มดจัดบอร์ดมรดกไทย ค. เขียนร้องเพลงพื้นเมือง ง. ดำริ้วประเพณีวันลอยกระทง 18. ประเพณีวันสงกรานต์จัดเป็นเอกลักษณ์ไทยระดับใด ก. ระดับโลก ข. ระดับชาติ ค. ระดับท้องถิ่น ง. ระดับบุคคล 19. เอกลักษณ์ไทยในข้อใดควรรักษาไว้ไม่ให้สูญหาย ก. การไหว้ ข. การต้อนรับ ค. การแต่งกาย ง. การแสดงความเคารพ 20. หน่วยงานใดต่อไปนี้มีหน้าที่ดูแลรักษาเอกลักษณ์ไทยมิให้สูญหายโดยตรง ก. กระทรวงการต่างประเทศ ข. กระทรวงวัฒนธรรม ค. กระทรวงกลาโหม ง. กระทรวงวิทยาศาสตร์

21. ภูมิปัญญาไทยหมายถึงข้อใด ก. ผลงานอันเกิดจากการพัฒนา ข. ผลงานของคนไทยที่ดีเด่น ค. ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนไทยสร้างขึ้น ง. องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง 22. ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละสาขาให้แพร่หลายเรียกว่าอะไร ก. ผู้เชี่ยวชาญ ข. ผู้ทรงคุณวุฒิ ค. ปราชญ์ชาวบ้าน ง. ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย 23. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของภูมิปัญญาไทย ก. เป็นความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ข. การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ค. เป็นเรื่องของการปรับตัวและการเรียนรู้ ง. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ 24. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการสรรค์สร้างภูมิปัญญามีอยู่หลายประการยกเว้นข้อใด ก. เพื่อให้สังคมสงบสุข ข. เพื่อให้ประเทศเกิดความมั่นคง ค. เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติ ง. เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่คนรุ่นหลัง 25. ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างผลงานของภูมิปัญญาชาวบ้านได้แก่ข้อใด ก. ถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง ข. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ค. ปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพ ง. นำเทคนิควิธีการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้	26. การนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้กับชุมชนมีผลดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร ก. ได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม ข. ได้ปรับยุทธวิธีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ค. ได้มีผลงานที่สร้างสรรค์เกิดขึ้น ง. มีคนที่สนใจที่จะนำไปปฏิบัติในท้องถิ่นของตน 27. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติของผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ก. เป็นผู้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญ ข. เป็นผู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของครอบครัว ค. เป็นผู้พัฒนาผลงานให้มีคุณภาพ ง. เพื่อผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ 28. การจัดทำสารานุกรมจัดเป็นภูมิปัญญาไทยสาขาใด ก. ศิลปกรรม ข. แพทย์แผนไทย ค. ภาษาและวรรณกรรม ง. การจัดการองค์กร 29. ภูมิปัญญาไทยด้านการวาดแผนไทยนิยมใช้วิธีใด ก. การกด ข. การยี่น ค. การคัด ง. การคลึง 30. การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์หมู่บ้านสิ่งที่ควรคำนึงที่สุดคือข้อใด ก. ความประหยัด ข. ความรู้ ค. ความขยัน ง. ความโปร่งใส

31. การละเล่นหมอลำของภาคอีสานจัดเป็นภูมิปัญญาไทยสาขาใด ก. ศิลปกรรม ข. แพทย์แผนไทย ค. ภาษาและวรรณกรรม ง. การจัดการองค์กร 32. การทอดผ้าป่าต้นไม้หรือการบวชต้นไม้มีความเชื่ออย่างไร ก. เพื่อให้คนช่วยกันปลูกต้นไม้ ข. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ค. เพื่อปลูกป่าทดแทน ง. เพื่อให้มีป่าทางธรรมชาติ 33. บิดาแพทย์แผนไทยปัจจุบันคือใคร ก. หมอชีวกโกมารภัถ์ ข. หมอเดชา สุขารมณ์ ค. นายแพทย์วิจิต วงศ์สว่าง ง. สมเด็จพระนรินทรธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก 34. โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของในหลวงมีสูตรเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินอย่างไร ก. 40 – 30 – 30 ข. 30 – 40 – 30 ค. 20 – 50 – 30 ง. 60 – 30 – 10 35. อาหารพื้นเมืองของชาวอีสานคืออะไร ก. ข้าวฮ่ม ข. แกงฮังเล ค. แกงอ่อม ง. แกงไตปลา 36. ในเทศกาลประเพณีวันสงกรานต์ไทยนิยมทำขนมอะไร ก. ขนมลา ข. ขนมกะละแม ค. ข้าวหลาม ง. กระจ่างสารท	37. จังหวัดขอนแก่นมีชื่อเสียงในการทอผ้าอะไร ก. ผ้าแพรวา ข. ผ้ายก ค. ผ้ามัดหมี่ ง. ผ้าจก 38. บ้านของคนภาคเหนือจะมีสัญลักษณ์ที่หลังคามีปลายยอดไขว่กันด้วยไม้แกะสลักสวยงามเรียกว่าอะไร ก. เรือนกาแล ข. เรือนเหย้า ค. เรือนแฝด ง. เรือนเกย 39. หมอยาพื้นบ้านและผู้มีคาถาอาคมจะไม่รับประทานอะไร ก. พริกไทย ดิบลิ ข. น้ำเต้า ผักเขียว ค. ชะอม หน่อไม้ ง. ใบบัวบก โหระพา 40. ความเชื่อของคนไทยได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งใดมากที่สุด ก. ดวงดาวที่ปรากฏบนท้องฟ้า ข. นิทานปรัมปรา ค. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ง. เกี่ยวกับกลางวัน กลางคืน 41. คำว่า <u>เวลาดกฟาก</u> หมายถึงเวลาใด ก. เวลาตาย ข. เวลาเกิด ค. เวลาเจ็บป่วย ง. เวลากลางคืน 42. พระประจำวันเกิดของคนที่เกิดวันพุธกลางคืนคือพระปางใด ก. ปางอุ้มบาตร ข. ปางรำพึง ค. ปางนาคปรก ง. ปางห้ามญาติ 43. ผู้ที่เกิดวันเสาร์มักมีอุปนิสัยเป็นคนเช่นไร ก. เป็นคนอดทน ข. เป็นคนชอบดนตรี ค. เป็นคนชอบต่อสู้ ง. เป็นคนลุ่มหลงโลกีย์

44. บุคคลที่ชอบปลูกต้นไม้มีมงคล ต้นทรงบาดาลบ่งบอกถึงความปรารถนาอะไร ก. ความมีเกียรติ ข. ความร่ำรวย ค. ความมั่งคั่ง แข็งแรง ง. ความปราศจากทุกข์ 45. ผู้ที่ต้องการความยิ่งใหญ่ การมีอำนาจวาสนา นิยมปลูกต้นไม้ชื่อว่าอะไร ก. ต้นราชพฤกษ์ ข. ต้นขนุน ค. ต้นทองหลวง ง. ต้นพะยูง 46. ภูมิปัญญาไทยมีคุณค่าต่อสังคมไทยอย่างไร ก. พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ข. คนในสังคมได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ค. สร้างความสมดุลระหว่างคน สังคม และธรรมชาติ ง. สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยตามยุคสมัย 47. การพัฒนาผลงานให้กับครูภูมิปัญญาไทยสิ่งใดได้ผลดีที่สุด ก. จัดระบบเกื้อหนุนทางด้านงบประมาณ ข. ส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ค. การมอบวุฒิบัตรให้กับครูภูมิปัญญาไทย ง. จัดทำหลักสูตรสอนในโรงเรียน 48. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย คืออะไร ก. ศูนย์เด็กเล็ก ข. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ค. การสอนในระบบโรงเรียน ง. แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชน	49. สภาภูมิปัญญาไทยมีหน้าที่อย่างไร ก. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ข. เป็นที่เก็บสิ่งมีค่าให้กับชุมชน ค. เป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้าน ง. เป็นที่ประชุมของนักการเมือง 50. พระภิกษุรูปแรกของไทย ที่ได้รับรางวัลยูเนสโก คือใคร ก. พระธรรมปิฎก ข. พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ค. พระธรรมโกษาธิปติ ง. พระมหาสมปอง ตาลปุตโต

ឆេត្យ				
1. ឡ	11. ឃ	21. ឡ	31. ក	41. ឃ
2. ក	12. ក	22. ឡ	32. ឃ	42. ក
3. ឃ	13. ឡ	23. ឃ	33. ឡ	43. ក
4. ក	14. ក	24. ឃ	34. ឡ	44. ក
5. ក	15. ឡ	25. ក	35. ក	45. ក
6. ក	16. ឡ	26. ក	36. ក	46. ក
7. ឡ	17. ក	27. ឃ	37. ក	47. ឃ
8. ឃ	18. ឃ	28. ក	38. ក	48. ឡ
9. ក	19. ក	29. ក	39. ឃ	49. ក
10. ក	20. ឃ	30. ឡ	40. ក	50. ឃ

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษ์ณ์และภูมิปัญญาไทย ของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี โรงเรียนวิทยาการจัดการเพชรเกษม
ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
(สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด   4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง   2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้						
1.1 มีความท้าทายช่วยทำให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดวิธีการ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง						
1.2 ช่วยทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น						
1.3 ช่วยทำให้นักศึกษากล้าคิด กล้าตอบ และกล้า แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น						
1.4 มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้นักศึกษาอยากมีส่วนร่วมใน การทำงานกลุ่ม						
1.5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นลำดับ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้						
1.6 ช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง						
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้						
2.1 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษามี ความอิสระในการเรียนรู้						
2.2 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษา เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีความน่าสนใจ						
2.3 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกา สแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดระหว่างเพื่อนในกลุ่ม						
2.4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาได้ ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ						

ภาคผนวก ก
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และเนื้อหา เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา/จุดประสงค์การเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญ			$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
		1	2	3		
1	เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์					
	1. บอกความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. วิเคราะห์ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์ได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
2	เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย					
	1. บอกประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. วิเคราะห์ประเภทเอกลักษณ์ของสังคมไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
3	เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ					
	1. เล่าประวัติศิลปินแห่งชาติได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. สรุปข้อคิดและแบบอย่างที่ดีควรเอาเป็นตัวอย่างได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
4	เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย					
	1. บอกวิธีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยได้ถูกต้อง	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์มรดก (เอกลักษณ์) ในระดับบุคคล ท้องถิ่น และชาติได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
5	เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย					
	1. บอกความหมายของภูมิปัญญาไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. จำแนกประเภทของภูมิปัญญาไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	3. วิเคราะห์ลักษณะของภูมิปัญญาไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
6	เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา					
	1. บอกสาขาภูมิปัญญาไทยได้ถูกต้อง	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. บอกประวัติและผลงานสำคัญของครูภูมิปัญญาไทยในสาขาต่างๆ ได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 12 (ต่อ)

แผนการ จัดการเรียนรู้	เนื้อหา/จุดประสงค์การเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญ			$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
		1	2	3		
	3. วิเคราะห์กระบวนการสืบหาความรู้ การถ่ายทอดความรู้ จากกรณีปัญหาไทย ได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
7	เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่					
	1. บอกภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่ในแต่ละด้านได้ถูกต้อง	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่แต่ละภูมิภาคได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
8	เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ					
	1. บอกภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. วิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมต่างๆได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
9	เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย					
	1. บอกคุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
	2. วิเคราะห์คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 13 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย จำนวน 90 ข้อ

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
4	0	+ 1	+ 1	2	0.67	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
7	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
4	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
7	- 1	+ 1	+ 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	- 1	+ 1	+ 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
เรื่อง ศิลปินแห่งชาติ						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
4	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
4	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
5	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
6	0	+ 1	- 1	0	0.00	ใช้ไม่ได้
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	0	2	0.67	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย						
1	0	+ 1	+ 1	2	0.67	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	0	2	0.67	ใช้ได้
4	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	0	+ 1	0	1	0.33	ใช้ไม่ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา						
1	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
4	0	+ 1	+ 1	2	0.67	ใช้ได้
5	0	+ 1	+ 1	2	0.67	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
7	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
8	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	0	+ 1	- 1	0	0.00	ใช้ไม่ได้
เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่						
1	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	0	+ 1	+ 1	2	0.67	ใช้ได้
4	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
เรื่อง ภูมิปัญญาด้านความคิดและความเชื่อ						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
3	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
4	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย						
1	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
2	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
3	+ 1	+ 1	- 1	1	0.33	ใช้ไม่ได้
4	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
5	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
6	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
7	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
8	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
9	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้
10	+ 1	+ 1	+ 1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 14 แสดงการปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 ท่าน

ข้อ	ข้อเสนอแนะ	รายการที่แก้ไข	หมายเหตุ
เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเอกลักษณ์			
4	ความเข้าใจ		
5	ความรู้ ความจำ		
7	ความรู้ ความจำ		
เรื่อง ประเภทและเอกลักษณ์ของสังคมไทย			
5	ความรู้ ความจำ		
7	ความรู้ ความจำ		
10	ให้ปรับข้อคำถาม “ไม่ใช่” ให้เป็นตัวหนา	ปรับข้อ ก. เปรียบแบบแผนที่คนไทย ถือปฏิบัติต่อกัน	
เรื่อง การอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย			
3	ความรู้ ความจำ		
4	ความรู้ ความจำ		
5	ข้อคำถามยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อคำถามให้ชัดเจน	
6	ให้ปรับข้อคำถาม “ไม่ใช่” ให้เป็นตัวหนา		
9	ข้อคำถามยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อคำถามเป็นให้ถูกต้องชัดเจน “ตัวเลือกอื่นไม่ควรอนุรักษ์”	
เรื่อง ความหมาย ประเภท และลักษณะของภูมิปัญญาไทย			
1	ข้อคำถามยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อคำถามให้ชัดเจน	
3	ข้อ ค. ปราชญ์ชาวบ้าน	ปรับข้อ ค. ปราชญ์ท้องถิ่น	
4	ให้ปรับข้อคำถาม “ไม่ใช่” ให้เป็นตัวหนา		
5	ปรับตัวเลือกให้สอดคล้องกับข้อคำถาม		
6	ให้ปรับข้อคำถาม “ไม่ใช่” ให้เป็นตัวหนา		
8	ข้อคำถามยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อคำถามให้ชัดเจน	
เรื่อง ภูมิปัญญาไทย 10 สาขา			
1	- ความรู้ ความจำ - ปรับข้อคำถามให้มีความเหมาะสม	- ควรปลูกพืชชนิดใด - ปรับเป็น “ควรปลูกพืชลักษณะใด”	
4	ข้อคำถามยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อคำถามให้ชัดเจน	
10	ข้อ ข. 30 : 40 : 30 (ผิด) ข้อ ง. 60 : 10 : 30 (ถูก)	ปรับข้อ ง. เป็น 60 : 30 : 10 (โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่)	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อเสนอแนะ	รายการที่แก้ไข	หมายเหตุ
เรื่อง ภูมิปัญญาไทยกับปัจจัยสี่			
1	ความรู้ ความจำ		
3	ข้อความยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อความให้ชัดเจน	
9	ให้ปรับข้อความ “ไม่” ให้เป็นตัวแทน		
10	ความรู้ ความจำ		
เรื่อง คุณค่าและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย			
2	ข้อความยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อความให้ชัดเจน	
3	ข้อความยังไม่ชัดเจน	ปรับข้อความให้ชัดเจน	

ตารางที่ 15 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	1	2	3		
1. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้					
1.1 มีความท้าทายช่วยทำให้นักศึกษาได้ใช้ความคิด วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	+ 1	+ 1	0	0.67	ใช้ได้
1.2 ช่วยทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจน มากขึ้น	+ 1	+ 1	0	0.67	ใช้ได้
1.3 ช่วยทำให้นักศึกษากล้าคิด กล้าตอบ และกล้า แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น	+ 1	+ 1	0	0.67	ใช้ได้
1.4 มีความน่าสนใจ กระตุ้นให้นักศึกษาอยากมีส่วนร่วม ในการทำงานกลุ่ม	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
1.5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นลำดับ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
1.6 ช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	+ 1	+ 1	0	0.67	ใช้ได้
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้					
2.1 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ นักศึกษามีความอิสระในการเรียนรู้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
2.2 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ นักศึกษาเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีความน่าสนใจ	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
2.3 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้มี โอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดระหว่างเพื่อนในกลุ่ม	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
2.4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาได้ ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
2.5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ อย่างมีความสุข	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ					
3.1 ช่วยทำให้นักศึกษาคิดอย่างมีเหตุผลเป็นลำดับ ขั้นตอน สามารถนำทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหาและ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	1	2	3		
3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ช่วยทำให้นักศึกษาได้พัฒนาความคิดและมีความเชื่อมั่น ในตนเอง กล้าคิด และกล้าตอบ	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
3.3 ทำให้นักศึกษาทำงานด้วยความรอบคอบและเป็น ระบบ	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
3.4 ทำให้นักศึกษาช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้
3.5 ทำให้นักศึกษาสามารถนำขั้นตอนของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในวิชาอื่นๆ ได้	+ 1	+ 1	+ 1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 16 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย จำนวน 90 ข้อ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

ข้อที่	p	r	แปลผล	ข้อที่	p	r	แปลผล
1	0.66	0.68	ใช้ได้	30	0.51	0.63	ใช้ได้
2	0.78	0.26	ใช้ได้	31	0.44	0.41	ใช้ได้
3	0.58	0.31	ใช้ได้	32	0.65	0.59	ใช้ได้
4	0.39	-0.06	ตัดทิ้ง*	33	0.59	0.47	ใช้ได้
5	0.54	-0.17	ตัดทิ้ง*	34	0.63	0.26	ใช้ได้
6	0.83*	0.35	ตัดทิ้ง*	35	0.47	0.18	ตัดทิ้ง*
7	0.49	0.13	ตัดทิ้ง*	36	0.46	0.61	ใช้ได้
8	0.49	0.67	ใช้ได้	37	0.53	0.36	ใช้ได้
9	0.62	0.23	ใช้ได้	38	0.48	0.41	ใช้ได้
10	0.78	0.26	ใช้ได้	39	0.32	0.25	ใช้ได้
11	0.60	0.44	ใช้ได้	40	0.67	0.03	ตัดทิ้ง*
12	0.58	0.31	ใช้ได้	41	0.50	0.24	ใช้ได้
13	0.48	-0.05	ตัดทิ้ง*	42	0.27	0.16	ตัดทิ้ง*
14	0.46	0.37	ใช้ได้	43	0.39	0.40	ใช้ได้
15	0.41	0.65	ใช้ได้	44	0.58	0.54	ใช้ได้
16	0.69	-0.09	ตัดทิ้ง*	45	0.34	0.21	ใช้ได้
17	0.50	-0.10	ตัดทิ้ง*	46	0.35	0.31	ใช้ได้
18	0.67	-0.05	ตัดทิ้ง*	47	0.57	0.75	ใช้ได้
19	0.62	0.23	ใช้ได้	48	0.48	0.80	ใช้ได้
20	0.74	0.17	ตัดทิ้ง*	49	0.38	0.60	ใช้ได้
21	0.59	0.47	ใช้ได้	50	0.46	0.21	ใช้ได้
22	0.73	0.00	ตัดทิ้ง*	51	0.61	0.37	ใช้ได้
23	0.50	0.29	ใช้ได้	52	0.49	0.51	ใช้ได้
24	0.51	0.09	ตัดทิ้ง*	53	0.39	0.70	ใช้ได้
25	0.69	0.08	ตัดทิ้ง*	54	0.24	0.40	ใช้ได้
26	0.34	0.43	ใช้ได้	55	0.32	0.48	ใช้ได้
27	0.43	-0.14	ตัดทิ้ง*	56	0.59	0.18	ตัดทิ้ง*
28	0.30	0.13	ตัดทิ้ง*	57	0.50	0.45	ใช้ได้
29	0.66	0.68	ใช้ได้	58	0.44	0.58	ใช้ได้

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อที่	p	r	แปลผล	ข้อที่	p	r	แปลผล
59	0.78	0.26	ใช้ได้	75	0.58	0.31	ใช้ได้
60	0.50	0.45	ใช้ได้	76	0.42	0.40	ใช้ได้
61	0.44	0.58	ใช้ได้	77	0.29	0.13	ตัดทิ้ง*
62	0.58	0.31	ใช้ได้	78	0.41	0.37	ใช้ได้
63	0.45	0.56	ใช้ได้	79	0.79	0.13	ตัดทิ้ง*
64	0.46	0.36	ใช้ได้	80	0.47	-0.06	ตัดทิ้ง*
65	0.51	0.80	ใช้ได้	81	0.62	0.12	ตัดทิ้ง*
66	0.42	0.06	ตัดทิ้ง*	82	0.68	0.47	ใช้ได้
67	0.36	0.38	ใช้ได้	83	0.50	0.11	ตัดทิ้ง*
68	0.36	-0.17	ตัดทิ้ง*	84	0.30	0.13	ตัดทิ้ง*
69	0.42	0.28	ใช้ได้	85	0.50	0.46	ใช้ได้
70	0.44	0.65	ใช้ได้	86	0.20	0.15	ตัดทิ้ง*
71	0.58	0.27	ใช้ได้	87	0.39	0.51	ใช้ได้
72	0.45	0.46	ใช้ได้	88	0.32	0.26	ใช้ได้
73	0.36	0.16	ตัดทิ้ง*	89	0.41	0.28	ใช้ได้
74	0.51	0.35	ใช้ได้	90	0.46	0.54	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบ เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย (Mean)	=	11.55
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	=	7.42
ค่ามัธยฐาน (Medium)	=	22.50
ค่าฐานนิยม (Mode)	=	42.00
พิสัย (Range)	=	27.00
- คะแนนสูงสุด (Maximum)	=	35.00
- คะแนนต่ำสุด (Minimum)	=	8.00
ผลรวมคะแนนทั้งหมด (SUM)	=	693

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร Kuder – Richardson หรือ KR – 20 ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \sum X &= 693 \\
 \bar{X} &= \frac{\sum X}{N} \\
 &= \frac{693}{50} \\
 &= 13.86 \\
 \sum X^2 &= 17605 \\
 S^2 &= \frac{\sum X^2}{N} - \left[\frac{\sum X}{N} \right]^2 \\
 &= \frac{17605}{50} - (13.86)^2 \\
 &= 352.10 - 192.09 \\
 S^2 &= 160.10 \\
 KR_{20} &= \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right] \\
 KR_{20} &= \frac{50}{50-1} \left[1 - \frac{8.60}{160.10} \right] \\
 &= 1.02[1 - 0.05] \\
 &= 1.02[0.95] \\
 KR_{20} &= 0.96
 \end{aligned}$$

ดังนั้นค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตารางที่ 17 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เอกลักษณะและภูมิปัญญาไทย ก่อน และหลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักศึกษาระดับชั้น ประถมศัณิยบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1

คนที่	การจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้		ค่าความ แตกต่าง	คนที่	การจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้		ค่าความ แตกต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	34	46	12	26	30	40	10
2	42	48	6	27	34	43	9
3	38	46	8	28	31	42	11
4	37	45	8	29	36	40	4
5	34	49	15	30	32	41	9
6	34	45	11	31	25	40	15
7	37	44	7	32	25	41	16
8	40	47	7	33	27	39	12
9	40	46	6	34	30	39	9
10	37	47	10	35	34	44	10
11	37	44	7	36	31	32	1
12	34	45	11	37	25	38	13
13	39	46	7	38	35	34	-1
14	30	41	11	39	31	34	3
15	33	43	10	40	35	35	0
16	27	41	14	41	30	36	6
17	22	42	20	42	38	33	-5
18	27	42	15	43	37	36	-1
19	27	41	14	44	33	38	5
20	22	40	18	45	39	38	-1
21	36	41	5	46	39	34	-5
22	32	40	8	47	38	36	-2
23	25	40	15	48	38	39	1
24	25	39	14	49	34	36	2
25	27	39	12	50	36	33	-3
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)					32.78	40.56	389
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)					5.14	4.30	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นายบุญเมฆ จาคพันธ์อินทร์

ที่อยู่ปัจจุบัน

165 หมู่ที่ 1 ตำบลพลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2545

สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2551

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม
ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

ปี พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน

เป็นอาจารย์พิเศษวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนวิทยาการจัดการ
เพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร